

СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК

РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

Језик
српског народа

ЈУ Службени гласник Републике Српске,
Бања Лука, Вељка Млађеновића бб
Телефон/факс: (051) 456-331, 456-341
E-mail: sgrs.redakcija@slglasnik.org
sgrs.oglasni@slglasnik.org
sgrs.finansije@slglasnik.org
sgrs.online@slglasnik.org

Понедељак, 10. фебруар 2014. године

БАЊА ЛУКА

Број 7

Год. XXIII

www.slglasnik.org

Жиро рачуни: Нова банка а.д. Бања Лука
555-007-00001332-44
НЛБ Развојна банка а.д.
Бања Лука 562-099-00004292-34
Sberbank а.д. Бања Лука
567-162-10000010-81
UniCredit Bank а.д. Бања Лука
551-001-00029639-61
Комерцијална банка а.д. Бања Лука
571-010-00001043-39
Нуро-Alpe-Adria Банк а.д. Бања Лука
552-030-00026976-18

130

На основу члана 192. Закона о водама (“Службени гласник Републике Српске”, бр. 50/06, 92/09 и 121/12) и члана 43. став 2. Закона о Влади Републике Српске (“Службени гласник Републике Српске”, број 118/08), Влада Републике Српске, на 46. сједници, одржаној 31.01.2014. године, д о н о с и

УРЕДБУ

О НАЧИНУ, ПОСТУПКУ, РОКОВИМА ОБРАЧУНАВАЊА, ПЛАЋАЊУ И ОДГАЊАЊУ ПЛАЋАЊА ПОСЕБНИХ ВОДНИХ НАКНАДА

I - ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

Овом уредбом прописују се обвезници плаћања, начин обрачунавања и плаћања посебних водних накнада, форма и садржај образаца на којима се обрачунавају посебне водне накнаде, поступак попуњавања образаца, контрола уплате посебних водних накнада, одгањање плаћања водних накнада и вођење матичне евиденције обвезника водних накнада.

Члан 2.

Обвезници плаћања посебних водних накнада (у даљем тексту: накнаде) у складу са Законом о водама су:

а) правна и физичка лица, као и остали субјекти који врше захватање површинских и подземних вода у циљу њеног коришћења, и то:

- 1) воде за пиће за јавно водоснабдијевање,
- 2) воде и минералне воде која се користи за флаширање воде,
- 3) воде за наводњавање,
- 4) воде за узгој рибе,
- 5) воде за индустријске процесе, укључујући и термоелектране,

б) воде за друге намјене и друге случајеве намијењене за људску употребу;

в) правна и физичка лица која производе електричну енергију коришћењем хидроенергије;

г) правна и физичка лица, као и остали субјекти који на било који начин загађују воду, због чега је потребно вршити заштиту вода, као што су:

1) власници или корисници транспортних средстава која за погон користе нафту или нафтне деривате,

- 2) субјекти који испуштају отпадне воде,
  - 3) субјекти који врше узгој рибе,
  - 4) субјекти који производе или увозе вјештачка ђубрива или хемикалије за заштиту биља;
- г) правна и физичка лица, као и остали субјекти који врше вађење материјала из водотока и
- д) правна и физичка лица која врше закуп јавног водног добра.

II - ОБРАЧУНАВАЊЕ И ПЛАЋАЊЕ НАКНАДА

Члан 3.

Основица за плаћање накнада је:

а) за обвезнике из члана 2. тачка а) подт. 1) до б) ове уредбе је кубни метар (m^3) захваћене воде,

б) за обвезнике из члана 2. тачка б) ове уредбе је киловат-час (KWh) произведене електричне енергије,

в) за обвезнике из члана 2. тачка в) подтачка 1) ове уредбе је еквивалентни број становника (ЕБС/ЕС) у зависности од јединице снаге погонског агрегата,

г) за обвезнике из члана 2. тачка в) подтачка 2) ове уредбе је еквивалентни број становника (ЕБС/ЕС) испуштене или загађене воде,

д) за обвезнике из члана 2. тачка в) подтачка 3) ове уредбе је ЕБС према килограму (kg) произведене рибе,

ђ) за обвезнике из члана 2. тачка в) подтачка 4) ове уредбе је килограм (kg) произведеног или увезеног вјештачког ђубрива или хемикалије за заштиту биља,

е) за обвезнике из члана 2. тачка г) ове уредбе је кубни метар (m^3) извађеног пијеска или шљунка и

ж) за обвезнике из члана 2. тачка д) ове уредбе је квадратни метар (m^2) закупљеног добра.

Члан 4.

(1) За потребе обрачуна и презентовања накнада које плаћају обвезници користе се јединствени образци означени као ПВН-2 и ПВН-3, који се налазе у прилогу ове уредбе и чине њен саставни дио.

(2) Образац ПВН-2 садржи четири основне групе података:

а) податке о органу који је издао образац,

б) податке о обвезнику накнаде,

в) извјештај - податке о количинама преузетог, узетог, искоришћеног, испуштеног, депонованог ресурса и плаћеним накнадама и

г) податке о броју, датуму, овјери и одговорном лицу обвезника.

(3) Образац ПВН-3 садржи четири основне групе података:

а) податке о органу који је издао образац,

б) податке о обвезнику накнаде,

в) извјештај - податке о обрачуну броја еквивалентних становника за одређени период године, обједињен у оквиру седам колона и

г) податке о броју, датуму, овјери и одговорном лицу обвезника.

Члан 5.

(1) Обвезници из члана 2. ове уредбе дужни су да самостално обрачунавају накнаде на прописаним обрасцима ПВН-2 и ПВН-3 (у даљем тексту: обрасци).

(2) Обрачунавање износа накнаде врши се тако што се основица за утврђивање накнаде, која представља кумулативну вриједност основице накнаде из члана 3. ове уредбе, утврђене на основу прописа којим се уређују начин и метод одређивања степена загађености отпадних вода, помножи прописаном висином стопе, која је утврђена актом о стопима посебних водних накнада за сваку категорију обвезника водне накнаде.

(3) Вриједности из става 2. овог члана уписују се у одговарајуће колоне у обрасцима.

Члан 6.

(1) На основу унесених вриједности у обрасце, обвезник попуњава налог за уплату јавних прихода и врши уплату утврђене накнаде, а доказ о томе доставља Јавној установи "Воде Српске" Бијељина (у даљем тексту: Јавна установа) писмено или електронском поштом, најкасније пет дана након извршене уплате.

(2) Обвезници плаћају накнаде на слjedeће рачуне и бројчане ознаке врсте јавних прихода Републике Српске:

а) обвезници из члана 2. тачка а) подтачка 1) ове уредбе уплаћују своје обавезе на рачун јавних прихода код одговарајуће банке, према слjedeћој бројчаној ознаци врсте јавних прихода: 722442,

б) обвезници из члана 2. тачка а) подтачка 2) ове уредбе уплаћују своје обавезе на рачун јавних прихода код одговарајуће банке, према слjedeћој бројчаној ознаци врсте јавних прихода: 722445,

в) обвезници из члана 2. тачка а) подтачка 3) ове уредбе уплаћују своје обавезе на рачун јавних прихода код одговарајуће банке, према слjedeћој бројчаној ознаци врсте јавних прихода: 722444,

г) обвезници из члана 2. тачка а) подтачка 4) ове уредбе уплаћују своје обавезе на рачун јавних прихода код одговарајуће банке, према слjedeћој бројчаној ознаци врсте јавних прихода: 722464,

д) обвезници из члана 2. тачка а) подтачка 5) ове уредбе уплаћују своје обавезе на рачун јавних прихода код одговарајуће банке, према слjedeћој бројчаној ознаци врсте јавних прихода: 722465,

ђ) обвезници из члана 2. тачка а) подтачка 6) ове уредбе уплаћују своје обавезе на рачун јавних прихода код одговарајуће банке, према слjedeћој бројчаној ознаци врсте јавних прихода: 722443,

е) обвезници из члана 2. тачка б) ове уредбе уплаћују своје обавезе на рачун јавних прихода код одговарајуће банке, према слjedeћој бројчаној ознаци врсте јавних прихода: 722448,

ж) обвезници из члана 2. тачка в) подтачка 1) ове уредбе уплаћују своје обавезе на рачун јавних прихода код одговарајуће банке, према слjedeћој бројчаној ознаци врсте јавних прихода: 722446,

з) обвезници из члана 2. тачка в) подтачка 2) ове уредбе уплаћују своје обавезе на рачун јавних прихода код одгова-

рајуће банке, према слjedeћој бројчаној ознаци врсте јавних прихода: 722447,

и) обвезници из члана 2. тачка в) подтачка 3) ове уредбе уплаћују своје обавезе на рачун јавних прихода код одговарајуће банке, према слjedeћој бројчаној ознаци врсте јавних прихода: 722469,

ј) обвезници из члана 2. тачка в) подтачка 4) ове уредбе уплаћују своје обавезе на рачун јавних прихода код одговарајуће банке, према слjedeћој бројчаној ознаци врсте јавних прихода: 722457,

к) обвезници из члана 2. тачка г) ове уредбе уплаћују своје обавезе на рачун јавних прихода код одговарајуће банке, према слjedeћој бројчаној ознаци врсте јавних прихода: 722463 и

л) обвезници из члана 2. тачка д) ове уредбе уплаћују своје обавезе на рачун посебних накнада за воде у складу са уговором о закупу.

Члан 7.

Рок за плаћање накнада за обвезнике из члана 2. ове уредбе је до десетог у мјесецу за обавезе настале у протеклом мјесецу, осим за:

а) обвезнике из члана 2. тачка в) подтачка 1) ове уредбе, за које обавеза настаје даном регистрације моторних возила, грађевинских машина, пловних и других возила и

б) обвезнике из члана 2. тачка д), за које је обавеза плаћања накнаде утврђена уговором о закупу.

Члан 8.

(1) Обрасце из члана 4. ове уредбе попуњавају овлашћена лица за заступање или од њих овлашћена одговорна лица за обвезнике који су правна лица, а обвезници - физичка лица попуњавање врше самостално.

(2) Име и презиме лица из става 1. овог члана наводи се јасно и читко, који попуњене обрасце својеручно потписују.

Члан 9.

Обвезници податке из члана 4. став 2. тачка в) и став 3. тачка в) ове уредбе уносе у обрасце на основу:

а) властитих података за случајеве када је обавезна уградња одређених мјерача, показатеља или у случајевима када посједују одговарајућу опрему која је сертификована, баждарена од надлежних институција,

б) података добијених од овлашћених стручних институција које за такве активности испуњавају прописане услове и стандарде и

в) стручних и верификованих прорачуна који се у научној и стручној јавности користе за одређену област.

Члан 10.

(1) Уношење података у обрасце врши се у писаној или електронској форми са заштитом од измјена наведеног садржаја, на начин да је унесени податак јасан, читљив и недвосмислен.

(2) Подаци се уносе словима и бројевима, бројеви се уписују у за то предвиђене квадратиће, и то на начин да се јединице уписују у крајњи десни квадратић, десетице лијево од јединице, а код поља која се попуњавају шифрама, а нису нумеричког типа, преостали квадратићи се попуњавају водећим нулама (на примјер: 00125).

(3) Нумерички тип података - "нумеричка поља" су поља у која се уносе вриједности изражене у количини, величини (кубни метар, литар, еквивалентни становник и сл.) и поља су форматизована.

(4) Валутни тип података - "валутна поља" су поља у која се уносе новчани износи у одговарајућој валути и поља су форматизована.

(5) Датумски тип података - "датумска поља" су поља у која се уносе подаци датумског типа и поља су форматизована, а формат који се примјењује у Републици Српској је: дан.мјесец.година. (краћи формат: дд.мм.гг. и дужи формат: дд.мм.гггг.).

(6) Поља за шифру означена су одређеним бројем интерног шифарника из кога се додјељује одговарајућа шифра, број и уносе се у одговарајуће поље.

(7) У пољу - "напомена" уносе се информације које су битне, а у обрасцима немају одговарајуће поље или шифру (додатне корисне информације).

Члан 11.

(1) Обвезници накнада у току године достављају своје попуњене образце Јавној установи до десетог у првом мјесецу наредног квартала за мјесеце претходног квартала и уз полугодишње и годишње финансијске извјештаје надлежном органу у складу са актом Министарства финансија, осим обвезника из члана 2. тачка в) подтачка 1) ове уредбе и члана 2. тачка д) ове уредбе.

(2) У случају да обвезници не доставе попуњене образце у роковима утврђеним у члану 11. ове уредбе, Јавна установа доставља обвезницима накнаде опомене.

III - КОНТРОЛА ОБРАЧУНА И УПЛАТЕ НАКНАДА

Члан 12.

(1) Контролу обрачуна и уплате накнада врши Јавна установа.

(2) За потребе спровођења контроле обрачуна и уплате накнада свих категорија обвезника користи се јединствени образац под ознаком: ПВН-1, који се налази у прилогу ове уредбе и чини њен саставни дио.

(3) Образац ПВН-1 садржи четири основне групе података:

- а) податке о органу који је издао образац,
- б) податке о обвезнику накнаде,
- в) податке о врстама накнаде, у складу са интерним шифарницима и
- г) податке о датуму, овјери и одговорним лицима техничке и финансијске струке, који су извршили обрачуна свако из своје надлежности, са датумом и овјером Јавне установе.

(4) Податке из става 3. тачка в) ове уредбе овлашћена службена лица могу попуњавати на основу:

- а) података са уграђених мјерача, показатеља, индикатора и других мјерних инструмената,
- б) података прибављених од овлашћених стручних институција које за такве активности испуњавају прописане услове и стандарде,
- в) стручних и верификованих прорачуна који се у научној и стручној јавности користе за одређену област и
- г) искуствених сазнања уз коришћење стручних прорачуна и процјена, када обвезник не изврши своје прописане обавезе.

Члан 13.

(1) Контрола се врши провјером уплате накнаде и података наведених у достављеним обрасцима у односу на количине узетог ресурса, степен загађења, технолошки поступак и других података.

(2) Ако Јавна установа провјером утврди да износ уплаћене накнаде и количина узетог ресурса не одговарају стварном стању, у року од 15 дана од дана утврђеног стања обвезнику доставља опомену, којом га позива да отклони утврђене недостатке и усклади податке са стварним вриједностима.

(3) Јавна установа доставља обвезницима накнаде опомене и случају да обвезници не доставе попуњене образце у роковима утврђеним у члану 11. ове уредбе.

(4) Опомена из става 2. овог члана садржи:

- а) пословно име, односно име и презиме обвезника накнаде,
- б) идентификациони број обвезника,
- в) врсту накнаде и период за који се плаћа, односно врсту недостатка за који се тражи отклањање,

г) датум доспјелости обавезе,

д) опис основице за утврђивање висине накнаде и

ђ) укупну обавезу и рок до кога плаћање треба да се изврши.

(5) Рок за плаћање по опомени из става 2. овог члана је 15 дана од дана достављене опомене обвезнику накнаде.

(6) Погрешне или више уплаћене водне накнаде, на захтјев уплатиоца или на основу стања утврђеног у поступку контроле, враћају се уплатиоцу, о чему Јавна установа доноси рјешење, које извршава Министарство финансија на терет средстава са рачуна посебних накнада за воде.

Члан 14.

(1) У случају да у поступку контроле Јавна установа утврди да обвезник није извршио уплату накнаде у складу са чл. 5. и 6. ове уредбе или није поступио по опомени из члана 13. ст. 2. и 3. ове уредбе, Јавна установа доноси рјешење о обрачуна посебних водних накнада и попуњава ПВН-1 образац, који је саставни дио рјешења.

(2) Рјешење из става 1. овог члана, поред елемената утврђених прописом којим се уређује општи управни поступак, садржи и сљедеће елементе:

- а) пословно име, односно име и презиме обвезника накнаде,
- б) идентификациони број обвезника,
- в) врсту накнаде и период за који се плаћа,
- г) датум доспјелости обавезе,
- д) опис основице за утврђивање висине накнаде,
- ђ) умањење накнаде за износ који је обвезник за период за који се доноси рјешење раније платио,
- е) износ доспјеле камате,
- ж) укупну обавезу и крајњи рок до када плаћање треба да се изврши,
- з) трошкове обрачуна задужења и поступка,
- и) начин на који треба да се изврши уплата и
- ј) упозорење да ће се у случају неплаћања обавезе у остављеном року, без даљег обавјештавања, приступити принудној наплати.

(3) Јавна установа вриједности у ПВН-1 обрасцу утврђује и попуњава на начин и методом прописаном у члану 5. став 2. ове уредбе.

(4) Рок за доношења рјешења из става 1. овог члана и попуњавање ПВН-1 обрасца је 30 дана од дана извршене контроле, а најкасније до 30. јуна наредне године за обавезе обвезника настале у претходној години, укључујући и дуг из ранијег периода.

Члан 15.

(1) На рјешење из члана 14. ове уредбе обвезник може у року од 15 дана од дана пријема рјешења Министарству пољопривреде, шумарства и водопривреде (у даљем тексту: Министарство) изјавити жалбу, која се предаје Јавној установи.

(2) Јавна установа је дужна да жалбу из става 1. овог члана са свим списима који се односе на конкретан предмет достави Министарству у року од 15 дана од дана пријема жалбе.

(3) На даљи ток поступка примјењују се одредбе прописа којим се уређује општи управни поступак.

Члан 16.

Јавна установа је дужна да по пријему другостепеног рјешења са списима предмета, у року од осам дана од дана њиховог пријема, рјешење достави обвезнику.

Члан 17.

(1) Рјешење из члана 14. ове уредбе постаје извршно:

- а) када истекне рок за жалбу, а жалба није изјављена,
- б) достављањем обвезнику закључка којим се жалба одбацује као неблагоприятна и

в) достављањем обвезнику другостепеног рјешења којим се жалба одбија.

(2) Ако је другостепеним рјешењем измијењено рјешење из члана 14. ове уредбе, другостепено рјешење постаје извршно даном његовог достављања страници.

Члан 18.

(1) Поступак принудне наплате накнада прописаних овом уредбом покреће и води Пореска управа у складу са прописом којим је уређен порески поступак.

(2) Уз захтјев за покретање поступка принудне наплате Пореској управи Јавна установа доставља и извршно рјешење из члана 17. ове уредбе.

Члан 19.

(1) У случају инцидентних ситуација или других ванредних догађаја који се односе на воде или јавно водно добро (као што су: квар на брани, саобраћајне несреће, случајно избацивање генетички модификованих организама и слично), водни инспектор је дужан да одмах по сазнању за њихово наступање сагледа, констатује и документује записнички, свједоцима, техничким средствима и слично реалне вриједносне показатеље и достави их Јавној установи.

(2) На основу спроведених радњи, а према основицама из члана 3. ове уредбе, Јавна установа доноси рјешење из члана 14. ове уредбе, попуњава ПВН-1 образац и без одгађања их доставља субјекту који је проузроковао инцидентну ситуацију или други ванредни догађај из става 1. овог члана.

(3) Ако субјекат који је проузроковао инцидентну ситуацију или други ванредни догађај из става 1. овог члана не поступи по достављеном рјешењу, Јавна установа поступа у складу са одредбама чл. 14. до 18. ове уредбе.

IV - ОДГАЂАЊЕ ПЛАЊАЊА НАКНАДА

Члан 20.

(1) Обавезе по основу посебних водних накнада чије се плаћање може одгодити су обавезе за које је донесено рјешење за плаћање и попуњен ПВН-1 образац, а које су настале најкасније са годином која претходи години у којој се подноси захтјев.

(2) Право на одгађање плаћања доспјелих обавеза по основу посебних водних накнада могу остварити обвезници водних накнада, правна и физичка лица, дијелови правних лица који се у складу са посебним прописима сматрају обвезником посебне водне накнаде.

Члан 21.

Одгађање плаћања обавеза посебних водних накнада може се одобрити једнократно најдуже до годину дана или периодично у једнаким мјесечним ануитетима најдуже до 60 мјесеци, почев од дана извршности рјешења за плаћање обавеза водних накнада.

Члан 22.

Да би остварио право на одгађање плаћања обавеза посебних водних накнада периодично у мјесечним ануитетима, обвезник је дужан да испуни сљедеће услове:

а) да је обавеза по основу посебне водне накнаде доспјела за плаћање најкасније са годином која претходи години у којој се подноси захтјев и

б) да редовно измирује обавезе по основу водних накнада у текућој години.

Члан 23.

(1) Поступак за остваривање права на одгођено плаћање обавеза посебних водних накнада у мјесечним ануитетима води Јавна установа у складу са прописима којима се уређује управни поступак.

(2) Поступак из става 1. овог члана покреће се подношењем Захтјева за одгађање плаћања обавеза посебних водних накнада, који се налази на образцу у Прилогу ове уредбе и чини њен саставни дио (Прилог ОЗ-1).

(3) Захтјев из става 2. овог члана подноси се Јавној установи у року од 30 дана од дана достављања обвезнику рјешења за плаћање посебне водне накнаде и попуњен ПВН-1 образац.

(4) Поднесени захтјев из става 2. овог члана одгађа принудно извршење рјешења о утврђеним обавезама за плаћање за које је поднесен захтјев.

Члан 24.

Уз захтјев за одгађање плаћања обавеза посебних водних накнада обвезник водне накнаде дужан је да достави:

а) рјешење којим су утврђене обавезе за које се подноси захтјев за одгађање плаћања,

б) фото-копију рјешења о регистрацији код надлежног органа,

в) фото-копију комплета годишњих финансијских извјештаја за посљедњу завршену пословну годину (само за правна лица).

Члан 25.

(1) О захтјеву за одгађање плаћања обавеза по основу посебних водних накнада у мјесечним ануитетима одлучује рјешењем директор Јавне установе (у даљем тексту: директор).

(2) Поступак одлучивања о захтјеву из става 1. овог члана је скраћени управни поступак и не може трајати дуже од 30 дана од дана пријема уредног захтјева.

(3) Рјешење из става 1. овог члана, поред обавезних елемената у складу са законом којим се уређује управни поступак, садржи и план отплате посебних водних накнада са обрачунатом каматом закључно са посљедњим датумом за измирење тих обавеза.

(4) Камата на износ обавезе посебних водних накнада обрачунава се по стопи од 0,03% дневно.

(5) Против рјешења из става 1. овог члана може се изјавити жалба Министарству пољопривреде, шумарства и водопривреде у року од 15 дана од дана пријема рјешења.

Члан 26.

(1) У случају да обвезник водне накнаде не измири два мјесечна ануитета на основу рјешења из члана 25. ове уредбе, директор укида рјешење и без одгађања га доставља обвезнику водне накнаде.

(2) Након уредног достављања рјешења из става 1. овог члана обвезнику водне накнаде Јавна установа покреће принудну наплату преосталог дуга обвезника посебне водне накнаде.

(3) Захтјев за покретање поступка принудне наплате Јавна установа подноси Пореској управи, уз који прилаже и рјешење о утврђеном преосталом дугу обвезника по основу посебне водне накнаде.

(4) У случају из става 1. овог члана обвезник посебне водне накнаде нема право на поновно подношење захтјева за одгађање плаћања обавеза по основу посебних водних накнада које су биле предмет одгађања плаћања.

Члан 27.

(1) Право на једнократно одгађање плаћања обавеза посебних водних накнада може остварити обвезник водних накнада уз испуњење сљедећих услова:

а) да су обавезе по основу посебних водних накнада настале најкасније са годином која претходи години у којој се подноси захтјев и

б) да редовно измирује обавезе по основу водних накнада у текућој години.

(2) О захтјеву за једнократно одгађање плаћања обавеза посебних водних накнада одлучује рјешењем директор.

(3) Против рјешења из става 2. овог члана може се изјавити жалба Министарству пољопривреде, шумарства и водопривреде у року од 15 дана од дана пријема рјешења.

Члан 28.

(1) Поступак за остваривање права на једнократно одгађање плаћања обавеза по основу посебних водних нак-

нада води Јавна установа у складу са прописима којима се уређује управни поступак.

(2) Поступак из става 1. овог члана покреће се доношењем захтјева за одгађање плаћања обавеза посебних водних накнада, који се налази на обрасцу у Прилогу ове уредбе и чини њен саставни дио (Прилог ОЗ-1).

(3) Захтјев из става 2. овог члана подноси се Јавној установи у року од 30 дана од дана достављања рјешења за плаћање посебне водне накнаде и попуњен ПВН-1 образац.

(4) Уз захтјев за одобрење једнократног одгађања плаћања обавеза по основу посебних водних накнада обвезник је дужан да достави доказе из члана 24. ове уредбе.

(5) Поднесени захтјев из става 2. овог члана одгађа принудно извршење рјешења о утврђеним обавезама за плаћање за које је поднесен захтјев.

(6) За период за који је одобрено једнократно одгађање плаћања обавеза по основу посебних водних накнада обрачунава се камата по стопи од 0,03% дневно.

Члан 29.

(1) У случају да обвезник посебне водне накнаде који је остварио право из члана 28. ове уредбе не измирује редовно текуће обавезе, директор укида рјешење којим је одобрено једнократно одгађање плаћања обавезе посебне водне накнаде и рјешење се без одгађања доставља обвезнику водне накнаде.

(2) Након уредног достављања рјешења из става 1. овог члана обвезнику водне накнаде Јавна установа покреће принудну наплату преосталог дуга по основу посебних водних накнада.

(4) Захтјев за покретање поступка принудне наплате Јавна установа подноси Пореској управи, уз који прилаже и рјешење о утврђеном преосталом дугу обвезника.

(5) Обвезник посебне водне накнаде који је једном остварио право на једнократно одгађање плаћања обавеза посебних водних накнада нема право на подношење захтјева за поновно одобрење за исте обавезе.

V - МАТИЧНА ЕВИДЕНЦИЈА

Члан 30.

(1) Јавна установа је дужна да води матичну евиденцију обвезника накнада за територију Републике Српске, а она се води кумулативно или по мјесецима, као властита или преузета информација од надлежних органа и институција Републике Српске.

(2) Основна структура матичне евиденције садржи: основне податке о обвезнику са матичним и пореским бројем на меморандуму, дјелатности и категорије обвезника, јединичне мјере ресурса, прописане вриједности накнаде, рокове за плаћања накнаде, шифре врсте прихода на који се накнада плаћа, локације обвезника накнаде, садржај пристиглог ПВН-2 или ПВН-3 обрасца од обвезника или ПВН-1 обрасца, садржај опомене, садржај анкетног листа, садржај елабората, рјешења и акте Јавне установе, податке о стручним, овлашћеним лицима Јавне установе, податке о каматама, податке о одгођеним плаћањима по врсти, податке о принудним наплатама, извјештаје и друге податке.

(3) Подаци из ст. 1. и 2. овог члана чине базу података која је основ Републичког водног информационог система за водне накнаде (у даљем тексту: Информациони систем), као информационог подсистема Министарства.

Члан 31.

Матична евиденција води се према броју пореског обвезника, са подацима садржаним у ПВН-1, ПВН-2 и ПВН-3 образцима уз коришћење јединственог номенклатурног и шифарског система - шифарника, и то:

а) општих шифарника, које прописује надлежни орган управе Републике Српске за потребе информационог система и

б) интерних шифарника, који су утврђени актом о начину и методама одређивања степена загађености отпадних вода, као основе за утврђивање водне накнаде.

Члан 32.

(1) На основу података које садржи матична евиденција обвезника накнада врши се праћење основних података о:

а) обвезницима накнада: пословном имену, односно имену и презимену, са ЈИБ/ЈМБ и пореским бројем, основној или претежној дјелатности, сједишту, односно адреси,

б) локацији обвезника накнада по ријечним и обласним сливовима,

в) категоријама обвезника накнада и врсти произведеног, узетог, искоришћеног или депонованог ресурса,

г) извршеној категоризацији (категирија загађивача, категорија - степен загађене испуштене отпадне воде и категорија реципијента у који се испушта отпадна вода),

д) количинама ресурса - појединачно или за годишњи ниво задужења,

ђ) појединачним задужењима и укупном нивоу годишњег задужења,

е) збирној количини ресурса добијеној на основу прикупљених периодичних извјештаја,

ж) уплаћеним износима за накнаде добијене од институција овлашћених за платни промет и пореску контролу,

з) кумулативним износима по ресурсу, врсти и обвезнику на крају године или за више година и

и) појединачном и кумулативном износу са роковима и врстама одгођеног плаћања.

(2) Подаци о обвезнику накнада чувају се шест година од дана престанка обавезе плаћања водних накнада.

Члан 33.

(1) Матична евиденција накнада садржи податке прописане овом уредбом, као и податке из ПВН-1, ПВН-2 и ПВН-3 обрасца.

(2) На основу података из става 1. овог члана, који су саставни дио базе података Информационог система, врши се праћење и контрола наплате накнада.

(3) Упис података у матичној евиденцији врши се на основу издатих водних аката, на основу акта којим се обвезник уписује у судски или други регистар, достављених и попуњених ПВН образаца и података из Агенције за посредничке, информатичке и финансијске услуге.

(4) Промјена података у матичној евиденцији врши се на основу акта којим су измијењени подаци уписани у судски регистар или други регистар и издатих водних аката, а брисање из матичне евиденције врши се на основу акта којим се обвезник брише из судског или другог регистра.

Члан 34.

Надзор над спровођењем одредаба ове уредбе врши Министарство.

VI - ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 35.

Министарство и Јавна установа обавезни су да у примјени ове уредбе спроводе принципе и начела учешћа јавности, како је прописано Законом о водама ("Службени гласник Републике Српске", бр. 50/06, 92/09 и 121/12), Уредбом о начину учешћа јавности у управљању водама ("Службени гласник Републике Српске", број 35/07), као и другим прописима којим је уређена област слободе приступа информацијама.

Члан 36.

Ступањем на снагу ове уредбе престаје да важи Уредба о начину, поступку и роковима обрачунавања и плаћања посебних водних накнада ("Службени гласник Републике Српске", бр. 53/11, 16/12 и 44/13).

Члан 37.

Ова уредба ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у “Службеном гласнику Републике Српске”.

Број: 04/1-012-2-144/14
31. јануара 2014. године
Бања Лука

Предсједница
Владе,
Жељка Цвијановић, с.р.

РЕПУБЛИКА СРПСКА
ЈАВНА УСТАНОВА “ВОДЕ СРПСКЕ”

Образац: ПВН-1

ОБВЕЗНИК

Матични број правног лица: _____ Назив: _____
Број пореског обвезника: _____ Шифра слива _____
Сједиште: _____ - _____ - _____
шифра општине Назив општине шифра нас. мјеста Назив насељеног мјеста
Дјелатност: _____ Број запослених: _____
шифра Назив дјелатности
Адреса: _____ Остали подаци за радње: _____
ПТТ-Мјесто: _____ Врста радње: _____
Улица и број: _____ шифра Назив радње
Тел./Факс: _____ ЈМБГ власника: _____
е-mail: _____ Презиме и име вл.: _____
веб-адреса: _____ Напомена: _____

ВОДНЕ НАКНАДЕ

У периоду од _____ до _____

1	Број пореског обвезника			□□□□□□□□□□□□□□	
2	Ријечни слив	ш-10		□□□□	
3	Категорија обвезника водне накнаде	ш -11		□□□□	
3а	Редни број ПВН-а у оквиру категорије			□□	
4	Врста ресурса	ш -12		□□□□	
5	Врста и тип каптиране издани	ш -13		□□□	
6	Врста и тип водозахватног објекта	ш -14		□□□	
7	Локација у сливном подручју	ш -15		□□□□□□	
8	Категорија реципијента у који се испушта отпадна вода	ш -16		□□□	
9	Категорија (степен) загађења испуштене отпадне воде	ш -17		□□□	
10	Категорија загађивача	ш -18		□□□	
11	Количина ресурса за годишњи ниво задужења			□□□□□□□□□□□□□□	
12	Збирне периодичне количине ресурса - Периодични извјештаји	Обрзац ПВН-2		□□□□□□□□□□□□□□	
13	Јединица мјере	ш -31		[ ] □□□□	
14	Ниво годишњег задужења [11 x номинални износ] КМ			□□□□□□□□□□□□□□	
15	Коефицијент корекције	К =		□□□□,□□□□□□	
16	Разлика из претходног периода -године	+ За уплату - Преплата	КМ	±	□□□□□□□□□□□□□□
17	Укупни ниво годишњег задужења [(14 x 15) + (±16)] КМ			□□□□□□□□□□□□□□	
18	Збирне периодичне уплате -Периодични извјештаји	КМ	Обрзац ПВН-2	□□□□□□□□□□□□□□	
19	Разлика: 17 - 18	+ За уплату - Преплата	КМ	±	□ □□□□□□□□□□□□□□
20	Укупно уплаћено - Подаци из платног промета	КМ		□□□□□□□□□□□□□□	
21	Камата			□□□□□□	
22	Разлика: 17 - 20 + 21	+ За уплату - Преплата	КМ	±	□ □□□□□□□□□□□□□□
23	Датум настанка обавезе	дд.мм.гг		□□□□□□	
24	Датум престанка обавезе	дд.мм.гг		□□□□□□	
25	Разлог престанка обавезе (обуставе поступка)	ш -41		□□□	

26	Разлог обнове обавезе (поступка)	ш - 42	□□□□
27	НАПОМЕНА:		

ДАТУМ: БРОЈ: Потпис овлашћеног тех. лица   М.П.   Потпис овлашћ. лица за фин.

РЕПУБЛИКА СРПСКА
ЈАВНА УСТАНОВА "ВОДЕ СРПСКЕ"

Образац: ПВН-2

ОБВЕЗНИК

Матични број: _____ Порески број: _____ Назив: _____
Сједиште: _____ - _____ - _____ Шифра слива: _____
                    Шифра општине   Назив општине   Шифра нас. мјеста   Назив насељеног мјеста
Адреса: _____ Дјелатност: _____ Остали подаци за радње: _____
ПТТ-Мјесто: _____ Шифра: _____ Врста радње: _____
Улица и број: _____ Назив: _____ Шифра   Назив радње
Тел./Факс: _____ ЈМБГ власника: _____
е-mail: _____ Број запослених: _____ Презиме име вл.: _____
веб-адреса: _____ Напомена: _____

ИЗВЈЕШТАЈ

О КОЛИЧИНАМА ПРОИЗВЕДЕНОГ, УЗЕТОГ, ИСПОРУЧЕНОГ, ИСКОРИШЋЕНОГ, ИСПУШТЕНОГ ИЛИ ДЕПОНОВАНОГ
РЕСУРСА И ПЛАЋЕНИМ НАКНАДАМА

1	Категорија обвезника ПВН-а	Ш-11	□□□□□□	□□□□□□	□□□□□□	□□□□□□	□□□□□□
2	Редни број ПВН-а у оквиру категорије		□□	□□	□□	□□	□□
3	Датум обрачуна/ очитавања [дд.мм.гг]		□□□□□□	□□□□□□	□□□□□□	□□□□□□	□□□□□□
4	За период	Од [дд.мм.гг]	□□□□□□	□□□□□□	□□□□□□	□□□□□□	□□□□□□
5		До [дд.мм.гг]	□□□□□□	□□□□□□	□□□□□□	□□□□□□	□□□□□□
6	Регистарски број бројила						
7	Стање бројила	Очитање бројила					
8		Претходно стање бројила					
9	Периодична количина ресурса за обрачун (7-8)						
10	Јединица мјере						
11	Јединична цијена (Одлука Владе - Сл. гл. РС) [КМ]						
12	Периодични износ накнаде за уплату (9 x 11) [КМ]						
13	НАПОМЕНА:						

БРОЈ: ДАТУМ: М.П. - обвезника   Име, презиме и потпис овлашћеног лица

РЕПУБЛИКА СРПСКА
ЈАВНА УСТАНОВА "ВОДЕ СРПСКЕ"

Образац: ПВН-3

ОБВЕЗНИК

Матични број: _____ Назив: _____
Порески број: _____
Сједиште: _____ - _____ - _____ Шифра слива: _____
                    шифра општине   Назив општине   шифра нас. мјеста   Назив насељеног мјеста
Дјелатност: _____ Број запослених: _____
                    шифра   Назив дјелатности
Адреса: _____ Остали подаци за радње: _____
ПТТ-Мјесто: _____ - _____ Врста радње: _____
Улица и број: _____ шифра   Назив радње
Телефон/факс: _____ ЈМБГ власника: _____
е-mail: _____ Презиме и име вл.: _____
веб-адреса: _____ Напомена: _____

ИЗВЈЕШТАЈ
О ОБРАЧУНУ БРОЈА ЕКВИВАЛЕНТНИХ СТАНОВНИКА

За период: од _____ до _____

Шифра [Ш-11]	Назив категорије обвезника водне накнаде [Ш-11]					Врста прихода [Ш-11]
Шифра врсте загађивача [Ш-19]	Јединица мјере [Ш-19]	φ - Коэффициент загађивања [Ш-19]	Мјесечна количина	Број мјесеци	Периодични ЕБС [3x4x5]	Примједба
1	2	3	4	5	6	7
Укупно ЕБС-а:						

БРОЈ:

ДАТУМ:

М.П. - обвезника

Име, презиме и потпис овлашћеног лица

Прилог: ОЗ-1

Пословно име/име и презиме

ЛИБ/ЈМБ

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Адреса:

Тел./моб. тел.

ЈАВНА УСТАНОВА "ВОДЕ СРПСКЕ"
Б И Ј Е Љ И Н А

ЗАХТЈЕВ ЗА ОДГОЂЕНО ПЛАЋАЊЕ ОБАВЕЗА ПОСЕБНИХ ВОДНИХ НАКНАДА

једнократно у мјесечним ануитетима

Период - број мјесеци

--	--

Износ обавезе за коју се подноси захтјев (главница и камата) _____

Бројчане врсте прихода и износи _____

Број рјешења о утврђивању износа дуга посебне водне накнаде _____

Датум пријема
рјешења:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Уложена жалба против рјешења: ДА / НЕ

Датум
подношења
жалбе:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Прилог:

1. Образложење разлога подношења захтјева,
2. Рјешење о утврђивању износа дуга посебне водне накнаде,
3. Фото-копија рјешења о регистрацији код надлежног органа,
4. Фото-копија комплекта годишњих финансијских извјештаја за посљедњу завршену пословну годину (само за правна лица),
5. Административна такса у износу од 10 КМ, у складу са тарифним бројем 3. Тарифе Републичких административних такса, која је саставни дио Закона о административним таксама ("Службени гласник Републике Српске", број 100/11).

Мјесто: ПОДНОСИЛАЦ ЗАХТЈЕВА

Датум:

131

На основу члана 43. став 3. Закона о Влади Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске", број 118/08), Влада Републике Српске, на 46. сједници, одржаној 31.01.2014. године, д о н о с и

ОДЛУКУ**I**

Влада Републике Српске утврђује да је приоритетан пројекат у оквиру пројекта изградње мреже ауто-путева у Републици Српској изградња ауто-пута Гламочани - Млиништа у дужини 93 километра.

II

Влада Републике Српске изражава интерес за кредит под преференцијалним условима код Кина Ексим банке за реализацију пројекта "Изградња ауто-пута Гламочани - Млиништа".

III

Задужује се Министарство финансија да кинеској Влади и амбасади Кине у Босни и Херцеговини упути захтјев за финансијску подршку у виду кредита под преференцијалним условима.

IV

Ова одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику Републике Српске".

Број: 04/1-012-2-122/14
31. јануара 2014. године
Бања Лука

Предсједница
Владе,
Жељка Цвијановић, с.р.

132

На основу члана 17. став 1. Закона о стварним правима ("Службени гласник Републике Српске", бр. 124/08 и 58/09) и члана 43. став 3. Закона о Влади Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске", број 118/08), Влада Републике Српске, на 46. сједници, одржаној 31.01.2014. године, д о н о с и

ОДЛУКУ**I**

Даје се сагласност на пренос права располагања, тј. замјену стамбених јединица између Министарства за избјеглице и расељена лица Републике Српске и Министарства рада и борачко-инвалидске заштите Републике Српске тако што се у стамбеном објекту изграђеном на земљишту означеном као к.ч. бр.: 862, 863, 864/1, 865 и 866 КО Јања, уписане у лист непокретности, број 2205 у Бијељини, насеље Јања, Карађорђева улица бб - на стану број 7, улаз Д, површине 43 м², врши пренос права располагања са Министарства за избјеглице и расељена лица Републике Српске на Министарство рада и борачко-инвалидске заштите Републике Српске, а на стану број 6, улаз Д, површине 57 м² врши пренос права располагања са Министарства рада и борачко-инвалидске заштите Републике Српске на Министарство за избјеглице и расељена лица Републике Српске.

II

Замјена станова из тачке I Одлуке врши се у сврху стамбеног збрињавања породице погинулог борца, а у циљу отклањања погрешне идентификације станова приликом преноса стамбене јединице на основу Одлуке Владе Републике Српске, број: 04/1-012-167/07, од 08.02.2007. године, те усклађивања књиговодствене евиденције са фактичким стањем на терену.

III

За реализацију ове одлуке задужују се Министарство за избјеглице и расељена лица и Министарство рада и борачко-инвалидске заштите.

IV

Ова одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику Републике Српске".

Број: 04/1-012-2-137/14
31. јануара 2014. године
Бања Лука

Предсједница
Владе,
Жељка Цвијановић, с.р.

133

На основу члана 43. став 3. Закона о Влади Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске", број 118/08) и члана 5. став 2. Закона о извршењу Буџета Републике Српске за 2013. годину ("Службени гласник Републике Српске", број 116/12), Влада Републике Српске, на 46. сједници, одржаној 31.01.2014. године, д о н о с и

ОДЛУКУ**О ДАВАЊУ САГЛАСНОСТИ НА ПЛАН УТРОШКА СРЕДСТАВА****I**

Даје се сагласност Министарству породице, омладине и спорта (организациони код 3710001) на План утrophка средстава за период 01.01 - 31.12.2013. године, у укупном износу од 50.000,00 КМ.

II

Средства из тачке I ове одлуке распоређују се на следећи начин:

- 415200 - капитални грантови младима и омладинским организацијама у руралним срединама, у износу од 50.000,00 КМ.

III

За реализацију ове одлуке задужују се Министарство породице, омладине и спорта и Министарство финансија.

IV

Ова одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику Републике Српске".

Број: 04/1-012-2-112/14
31. јануара 2014. године
Бања Лука

Предсједница
Владе,
Жељка Цвијановић, с.р.

134

На основу члана 43. став 3. Закона о Влади Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске", број 118/08), Влада Републике Српске, на 46. сједници, одржаној 31.01.2014. године, д о н о с и

ОДЛУКУ**О ОДОБРЕЊУ ПЛАСМАНА СРЕДСТАВА****I**

Одобрава се пласман средстава предвиђених буџетом Републике Српске за 2014. годину у оквиру Министарства породице, омладине и спорта за реализацију пројекта "Фонд треће и четврто дијете", у износу од 900.000,00 КМ.

II

У складу са Законом о дјечијој заштити ("Службени гласник Републике Српске", бр. 4/02, 17/08 и 1/09), одобрава се мајкама са пребивалиштем у Републици Српској, без обзира на мјесто порођаја, једнократна новчана накнада у 2014. години:

- за свако четврторођено дијете - 450,00 КМ, почевши од 1. јануара 2014. године,

- за свако трећерођено дијете - 600,00 КМ, почевши од 1. јануара 2014. године.

III

Пласман средстава извршиће се путем Јавног фонда за дјечију заштиту, који доставља Министарству породице, омладине и спорта захтјев за дознаку средстава, са списком породиља, по поступку регулисаном Упутством о начину и поступку исплате новчане накнаде мајци за новорођено треће и четврто дијете по одлуци о одобрењу пласмана средстава ("Службени гласник Републике Српске", број 40/12).

IV

За реализацију ове одлуке задужују се Министарство породице, омладине и спорта, Јавни фонд за дјечију заштиту и Министарство финансија.

V

Ова одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику Републике Српске".

Број: 04/1-012-2-113/14
31. јануара 2014. године
Бања Лука

Предсједница
Владе,
Жељка Цвијановић, с.р.

135

На основу члана 73. став 2. Закона о здравственој заштити ("Службени гласник Републике Српске", број 106/09), члана 7. Закона о министарским, владиним и другим именованима Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске", број 25/03), члана 16. Закона о систему јавних служби ("Службени гласник Републике Српске", бр. 68/07 и 109/12) и члана 43. став 3. Закона о Влади Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске", број 118/08), Влада Републике Српске, на 46. сједници, одржаној 31.01.2014. године, д о н о с и

ОДЛУКУ

О УТВРЂИВАЊУ СТАНДАРДА И КРИТЕРИЈУМА ЗА ИЗБОР И ИМЕНОВАЊЕ ЧЛАНОВА УПРАВНОГ ОДБОРА ЈЗУ БОЛНИЦА "СВЕТИ ВРАЧЕВИ" БИЈЕЉИНА

I

Овом одлуком ближе се утврђују стандарди и критеријуми за избор и именовање чланова Управног одбора ЈЗУ Болница "Свети врачевци" Бијељина.

Под критеријима за именовање из претходног става сматрају се степен образовања, стручно знање, радно искуство, као и други услови и стандарди утврђени овом одлуком.

II

Кандидати за функцију из тачке I ове одлуке, поред услова прописаних Законом о министарским, владиним и другим именованима Републике Српске, морају испуњавати опште и посебне критеријуме и услове утврђене овом одлуком.

1. Општи услови:

- да су држављани Републике Српске или Босне и Херцеговине,
- да су старији од 18 година,
- да нису отпуштени из државне службе на основу дисциплинске мјере, на било којем нивоу власти у Босни и Херцеговини или ентитетима, у периоду од три године прије дана објављивања конкурса,
- да нису осуђивани за кривично дјело или прекршај за повреду прописа о финансијском пословању који их чини неподобним за обављање дужности у наведеној установи,
- да се против њих не води кривични поступак и
- да се на њих не односи члан IX став 1. Устава БиХ.

2. Посебни услови:

- доктор медицине (интегрисани студиј - 360 ECTS бодова), дипломирани економиста (први циклус - 240 ECTS

бодова) или дипломирани правник (први циклус - 240 ECTS бодова).

- познавање проблематике у области здравства,
- познавање садржаја и начина рада управног одбора.

III

Чланове Управног одбора, на основу спроведеног јавног конкурса и приједлога комисије за избор, именује Влада Републике Српске.

Комисију за избор именује Влада Републике Српске, у складу са критеријумима утврђеним овом одлуком.

IV

У комисију за избор именоване се лица која имају професионално знање на истом или вишем нивоу за који се спроводи поступак, те лица која су упозната са одредбама Закона о министарским, владиним и другим именованима Републике Српске.

Комисију за избор чини пет чланова, од којих су три члана државни службеници Владе Републике Српске и Министарства, који познају проблематику система здравствене заштите, док су остала два члана такође познаваоци наведене проблематике.

V

Ова одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику Републике Српске".

Број: 04/1-012-2-126/14
31. јануара 2014. године
Бања Лука

Предсједница
Владе,
Жељка Цвијановић, с.р.

136

На основу члана 73. став 2. Закона о здравственој заштити ("Службени гласник Републике Српске", број 106/09), члана 8. Закона о министарским, владиним и другим именованима Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске", број 25/03), члана 16. Закона о систему јавних служби ("Службени гласник Републике Српске", бр. 68/07 и 109/12) и члана 43. став 3. Закона о Влади Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске", број 118/08), Влада Републике Српске, на 46. сједници, одржаној 31.01.2014. године, д о н о с и

ОДЛУКУ

О РАСПИСИВАЊУ ЈАВНОГ КОНКУРСА ЗА ИЗБОР И ИМЕНОВАЊЕ ЧЛАНОВА УПРАВНОГ ОДБОРА ЈЗУ БОЛНИЦА "СВЕТИ ВРАЧЕВИ" БИЈЕЉИНА

I

Расписује се Јавни конкурс за избор и именовање чланова Управног одбора ЈЗУ Болница "Свети врачевци" Бијељина.

II

Општи и посебни услови и критеријуми за избор и именовање чланова Управног одбора ЈЗУ Болница "Свети врачевци" Бијељина прописани су Одлуком Владе Републике Српске о утврђивању стандарда и критеријума за избор и именовање чланова Управног одбора ЈЗУ Болница "Свети врачевци" Бијељина.

III

Рок за подношење пријава на Конкурс из тачке I је 15 дана од дана расписивања Јавног конкурса.

Јавни конкурс за избор и именовање чланова Управног одбора ЈЗУ Болница "Свети врачевци" Бијељина објавиће се у "Службеном гласнику Републике Српске" и дневном листу "Глас Српске".

IV

Поступак избора, укључујући преглед припјелих пријава на Конкурс и предавање кандидата, у складу са

утврђеним критеријумима, извршиће Комисија за избор чланова Управног одбора ЈЗУ Болница "Свети врачевци" Бијељина.

V

За спровођење ове одлуке задужује се Министарство здравља и социјалне заштите Републике Српске.

VI

Ова одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику Републике Српске".

Број: 04/1-012-2-125/14
31. јануара 2014. године
Бања Лука

Предсједница
Владе,
Жељка Цвијановић, с.р.

137

На основу члана 43. став 3. Закона о Влади Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске", број 118/08), члана 7. Закона о министарским, владиним и другим именованима Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске", број 41/03), члана 16. Закона о систему јавних служби ("Службени гласник Републике Српске", бр. 68/07 и 109/12) и члана 25. Статута Јавне установе "Спомен-подручје Доња Градина" Козарска Дубица - Доња Градина, број: 61-1/10, од 22.01.2010. године, Влада Републике Српске, на 46. сједници, одржаној 31.01.2014. године, доноси

ОДЛУКУ

О УТВРЂИВАЊУ КРИТЕРИЈУМА ЗА ИЗБОР И ИМЕНОВАЊЕ ЧЛАНОВА УПРАВНОГ ОДБОРА ЈАВНЕ УСТАНОВЕ "СПОМЕН-ПОДРУЧЈЕ ДОЊА ГРАДИНА" КОЗАРСКА ДУБИЦА - ДОЊА ГРАДИНА

I

Овом одлуком ближе се утврђују услови и критеријуми за избор и именовање чланова Управног одбора Јавне установе "Спомен-подручје Доња Градина" Козарска Дубица - Доња Градина.

Под критеријумима за избор и именовање чланова Управног одбора из претходног става сматрају се општи и посебни услови утврђени овом одлуком.

II

Кандидати за функцију из тачке I ове одлуке морају испуњавати следеће услове.

Општи услови:

- да су држављани Републике Српске или Босне и Херцеговине,
- да су старији од 18 година,
- да имају општу здравствену способност за обављање наведених послова,
- да нису отпуштани из државне службе на основу дисциплинске мјере, на било ком нивоу власти у Босни и Херцеговини или ентитетима, у периоду од три године прије дана објављивања конкурса,
- да се на њих не односи члан IX став 1. Устава Босне и Херцеговине,
- да нису на функцији у политичкој странци или чланови органа законодавне, извршне или судске власти.

Посебни услови:

- висока стручна спрема (I степен циклуса - VII степен) археолошког, правног, економског или историјског смјера,
- познавање проблематике заштите културних добара, природних и других знаменитости,
- најмање пет година радног искуства у струци,
- доказани резултати у раду у органима управљања.

III

Чланове Управног одбора Јавне установе "Спомен-подручје Доња Градина" Козарска Дубица - Доња Градина именује Влада Републике Српске, на приједлог комисије за избор.

IV

Комисију за избор именује Влада Републике Српске у складу са законом и овом одлуком, на приједлог ресорног министарства.

Комисија за избор састоји се од пет (5) чланова, и то три (3) из реда државних службеника и два (2) из реда лица која познају област од интереса за пословање Установе.

V

Ова одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику Републике Српске".

Број: 04/1-012-2-164/14
31. јануара 2014. године
Бања Лука

Предсједница
Владе,
Жељка Цвијановић, с.р.

138

На основу члана 8. Закона о министарским, владиним и другим именованима Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске", број 41/03), члана 16. Закона о систему јавних служби ("Службени гласник Републике Српске", бр. 68/07 и 109/12) и члана 43. став 3. Закона о Влади Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске", број 118/08), Влада Републике Српске, на 46. сједници, одржаној 31.01.2014. године, доноси

ОДЛУКУ

О РАСПИСИВАЊУ ЈАВНОГ КОНКУРСА ЗА ИЗБОР И ИМЕНОВАЊЕ ЧЛАНОВА УПРАВНОГ ОДБОРА ЈАВНЕ УСТАНОВЕ "СПОМЕН-ПОДРУЧЈЕ ДОЊА ГРАДИНА" КОЗАРСКА ДУБИЦА - ДОЊА ГРАДИНА

I

Расписује се Јавни конкурс за избор и именовање чланова Управног одбора Јавне установе "Спомен-подручје Доња Градина" Козарска Дубица - Доња Градина.

У Управни одбор Јавне установе "Спомен-подручје Доња Градина" Козарска Дубица - Доња Градина Влада Републике Српске ће именовати три члана.

Чланови Управног одбора не могу бити из реда запослених.

II

Општи и посебни услови и критеријуми за избор и именовање из тачке I прописани су Одлуком Владе Републике Српске о утврђивању критеријума за избор и именовање чланова Управног одбора Јавне установе "Спомен-подручје Доња Градина" Козарска Дубица - Доња Градина.

III

Јавни конкурс из тачке I ове одлуке објавиће се у "Службеном гласнику Републике Српске" и у дневном листу "Независне новине".

Јавни конкурс остаје отворен 15 дана од дана последњег објављивања у гласилима из претходног става.

IV

Поступак избора, укључујући преглед пријава приспјелих на Јавни конкурс и предлагање ранг-листе кандидата у складу са утврђеним критеријумима, извршиће Комисија за избор чланова Управног одбора Јавне установе "Спомен-подручје Доња Градина" Козарска Дубица - Доња Градина.

V

За спровођење ове одлуке задужује се Министарство просвјете и културе Републике Српске.

VI

Ова одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у “Службеном гласнику Републике Српске”.

Број: 04/1-012-2-159/14
31. јануара 2014. године
Бања Лука

Предсједница
Владе,
Жељка Цвијановић, с.р.

139

На основу члана 43. став 3. Закона о Влади Републике Српске (“Службени гласник Републике Српске”, број 118/08) и члана 12. став 3. Закона о овлашћењима Ауто мото савеза Републике Српске (“Службени гласник Републике Српске”, број 1/09), Влада Републике Српске, на 46. сједници, одржаној 31.01.2014. године, д о н о с и

ОДЛУКУ

I

Усваја се План рада и финансијског пословања Ауто мото савеза Републике Српске за 2014. годину.

II

Ова одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у “Службеном гласнику Републике Српске”.

Број: 04/1-012-2-140/14
31. јануара 2014. године
Бања Лука

Предсједница
Владе,
Жељка Цвијановић, с.р.

140

На основу члана 43. став 3. Закона о Влади Републике Српске (“Службени гласник Републике Српске”, број 118/08) и члана 5. став 2. Закона о извршењу Буџета Републике Српске за 2013. годину (“Службени гласник Републике Српске”, број 116/12), Влада Републике Српске, на 46. сједници, одржаној 31.01.2014. године, д о н о с и

ОДЛУКУ

О ИЗМЈЕНИ ОДЛУКЕ О ДАВАЊУ САГЛАСНОСТИ НА ПЛАН УТРОШКА СРЕДСТАВА ТРАНСФЕРА ЗА ЈУ “ВОДЕ СРПСКЕ” ЗА 2013. ГОДИНУ (“Службени гласник Републике Српске”, број 25/13)

I

У Одлуци о давању сагласности на План утрошка средстава трансфера за ЈУ “Воде Српске” за 2013. годину (“Службени гласник Републике Српске”, број 25/13) тачка II мијења се и гласи:

“Средства из тачке I ове одлуке распоређују се за:

- 1) расходи за лична примања,
у износу од ..... 2.540.000,00 КМ,
- 2) расходи по основу коришћења робе
и услуга, у износу од ..... 5.019.612,70 КМ,
- 3) грантови у земљи, у износу од ..... 51.953,00 КМ,
- 4) издаци за произведену сталну имовину,
у износу од ..... 537.434,30 КМ.”.

II

Ова одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у “Службеном гласнику Републике Српске”.

Број: 04/1-012-2-135/14
31. јануара 2014. године
Бања Лука

Предсједница
Владе,
Жељка Цвијановић, с.р.

141

На основу члана 14. Закона о измјенама и допунама Закона о стварним правима (“Службени гласник Републике Српске”, бр. 124/08, 58/09 и 95/11), члана 3. став 2. и члана 43. став 3. Закона о Влади Републике Српске (“Службени

гласник Републике Српске”, број 118/08), Влада Републике Српске, на 46. сједници, одржаној 31.01.2014. године, д о н о с и

ОДЛУКУ

О ИЗМЈЕНИ ОДЛУКЕ О ПРЕНОСУ ПРАВА СВОЈИНЕ (“Службени гласник Републике Српске”, број 87/12)

I

У Одлуци о преносу права својине, број: 04/1-012-2-2179/12, од 05.09.2012. године (“Службени гласник Републике Српске”, број 87/12), тачка III мијења се и гласи:

“Након уписа у јавне евиденције са правом својине у корист Општине Мркоњић Град на имовини из тачке I ове одлуке Општина Мркоњић Град и Влада Републике Српске закључује посебан споразум о регулисању међусобних права и обавеза у вези са даљим располагањем на предметној имовини у сврху поврата средстава, и то налажењем стратешког партнера који ће Влади Републике Српске исплатити цјелокупан износ на име купљене имовине до 31.12.2014. године, а у супротном Општина Мркоњић Град ће дуговани износ измирити Влади Републике Српске у 24 (двадесет четири) једнаке мјесечне рате.

У име Владе Републике Српске за потписивање споразума овлашћује се Жељка Цвијановић, предсједница Владе Републике Српске, а у име Општине Мркоњић Град начелник општине Дивна Аничих.”.

II

Ова одлука ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у “Службеном гласнику Републике Српске”.

Број: 04/1-012-2-150/14
31. јануара 2014. године
Бања Лука

Предсједница
Владе,
Жељка Цвијановић, с.р.

142

На основу члана 45. став 1. тачка д) Закона о концесијама (“Службени гласник Републике Српске”, број 59/13) и на основу члана 43. став 6. Закона о Влади Републике Српске (“Службени гласник Републике Српске”, број 118/08), Влада Републике Српске, на 45. сједници, одржаној 23.01.2014. године, д о н о с и

РЈЕШЕЊЕ

О ДАВАЊУ САГЛАСНОСТИ ЗА ЗАКЉУЧЕЊЕ СПОРАЗУМА О РАСКИДАЊУ УГОВОРА О КОНЦЕСИЈИ, БРОЈ: 01-33-25656/08, ОД 13.11.2008. ГОДИНЕ, СА КОНЦЕСИОНАРОМ “CASTELLINA SRPSKA” ДОО МОДРИЧА

1. Даје се сагласност Министарству пољопривреде, шумарства и водопривреде да са концесионаром “Castellina Srpska” д.о.о. Модрича закључи споразум о раскидању Уговора о концесији, број: 01-33-25656/08, од 13.11.2008. године.

2. За потписивање споразума из тачке 1. овлашћује се министар пољопривреде, шумарства и водопривреде.

3. Ово рјешење ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у “Службеном гласнику Републике Српске”.

Број: 04/1-012-2-169/14
23. јануара 2014. године
Бања Лука

Предсједница
Владе,
Жељка Цвијановић, с.р.

143

На основу члана 43. став 6. Закона о Влади Републике Српске (“Службени гласник Републике Српске”, број 118/08), а у вези са Закључком Владе Републике Српске, број: 04/1-012-2-2434/13, од 08.11.2013. године, Влада Републике Српске, на 46. сједници, одржаној 31.01.2014. године, д о н о с и

Р Ј Е Ш Е Њ Е**О ИМЕНОВАЊУ ЧЛАНОВА РАДНЕ ГРУПЕ ЗА ИЗРАДУ ЗАКОНА О ИЗМЈЕНАМА И ДОПУНАМА ЗАКОНА О РОБНИМ РЕЗЕРВАМА**

1. Именују се чланови Радне групе за израду Закона о измјенама и допунама Закона о робним резервама, у следећем саставу:

- 1) Вукић Марио, Министарство трговине и туризма,
- 2) Оливера Куњадић, Министарство трговине и туризма,
- 3) Весна Пилиповић, Републички секретаријат за законодавство,
- 4) Бранкица Арџина, Министарство правде,
- 5) Санела Тегелтија, Министарство финансија,
- 6) Саша Лалић, Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде,
- 7) Драгана Калабић, Министарство индустрије, енергетике и рударства и
- 8) Драган Вучковић, ЈП "Робне резерве Републике Српске" а.д. Бања Лука.

2. Задатак Радне групе из тачке 1. овог рјешења је да изради Закон о измјенама и допунама Закона о робним резервама ("Службени гласник Републике Српске", број 109/11).

3. Административне и техничке послове за потребе Радне групе обављаће Министарство трговине и туризма.

4. Ово рјешење ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у "Службеном гласнику Републике Српске".

Број: 04/1-012-2-130/14
31. јануара 2014. године
Бања Лука

Предсједница
Владе,
Жељка Цвијановић, с.р.

144

На основу члана 30. Закона о развоју малих и средњих предузећа ("Службени гласник Републике Српске", број 50/13) и члана 43. став 6. Закона о Влади Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске", број 118/08), Влада Републике Српске, на 46. сједници, одржаној 31.01.2013. године, д о н о с и

Р Ј Е Ш Е Њ Е**О ИМЕНОВАЊУ ЧЛАНОВА УПРАВНОГ ОДБОРА РЕПУБЛИЧКЕ АГЕНЦИЈЕ ЗА РАЗВОЈ МАЛИХ И СРЕДЊИХ ПРЕДУЗЕЋА**

1. Именују се чланови Управног одбора Републичке агенције за развој малих и средњих предузећа:

- 1) мр Соња Товиловић - Министарство индустрије, енергетике и рударства,
- 2) Александра Трифковић - Министарство трговине и туризма,
- 3) Слободанка Дубравац - Министарство за економске односе и регионалну сарадњу,
- 4) Јово Радукић - Министарство финансија,
- 5) Биљана Војводић - Министарство науке и технологије,
- 6) Зоран Ковачевић - Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде и
- 7) Радмила Пејић - Министарство просвјете и културе.

2. Именовање чланова Управног одбора Републичке агенције за развој малих и средњих предузећа врши се на период од четири године, са могућношћу поновног именовања на још један мандат у истом трајању.

3. Ово рјешење ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у "Службеном гласнику Републике Српске".

Број: 04/1-012-2-108/14
31. јануара 2014. године
Бања Лука

Предсједница
Владе,
Жељка Цвијановић, с.р.

145

На основу члана 43. став 6. Закона о Влади Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске", број 118/08), а у вези са Закључком Владе Републике Српске, број: 04/1-012-2-2580/13, од 05.12.2013. године, Влада Републике Српске, на 46. сједници, одржаној 31.01.2014. године, д о н о с и

Р Ј Е Ш Е Њ Е**О ИМЕНОВАЊУ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ ЗА ОДРЖИВИ РАЗВОЈ ТУРИЗМА**

1. Именују се чланови Комисије за одрживи развој туризма, у следећем саставу:

- 1) Слађана Нинић, Министарство трговине и туризма,
- 2) Маријо Иванковић, Министарство трговине и туризма,
- 3) Љубица Срдић, Министарство просвјете и културе - Републички завод за заштиту културно-историјског и природног наслеђа,
- 4) Жељка Стојичић, Министарство за просторно уређење, грађевинарство и екологију и
- 5) Рајко Гњато, Универзитет у Бањој Луци - Природно-математички факултет Бања Лука.

2. Задатак Комисије из тачке 1. овог рјешења је да реализује мјере из Информације о стању туристичке привреде у 2012. години и мјерама за њено унапређење, коју је Влада Републике Српске прихватила на 39. сједници, од 05.12.2013. године.

3. Административне и техничке послове за потребе Комисије обављаће Министарство трговине и туризма.

4. Ово рјешење ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у "Службеном гласнику Републике Српске".

Број: 04/1-012-2-129/14
31. јануара 2014. године
Бања Лука

Предсједница
Владе,
Жељка Цвијановић, с.р.

146

На основу члана 43. став 6. Закона о Влади Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске", број 118/08), Влада Републике Српске, на 46. сједници, одржаној 31.01.2014. године, д о н о с и

Р Ј Е Ш Е Њ Е**О ИМЕНОВАЊУ ПРЕДСТАВНИЦА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ У ДЕЛЕГАЦИЈУ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ ЗА УЧЕШЋЕ НА 58. ЗАСЈЕДАЊУ КОМИСИЈЕ ЗА СТАТУС ЖЕНА УЈЕДИЊЕНИХ НАЦИЈА**

1. Мирјана Лукач, в.д. директорице, и Јелена Милиновић, руководитељица Одсека за координацију, едукацију и сарадњу у Гендер центру - Центру за једнакост и равноправност полова Републике Српске, именују се као чланице делегације Босне и Херцеговине за учешће на 58. засједању Комисије за статус жена Уједињених нација.

2. Ово рјешење ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у "Службеном гласнику Републике Српске".

Број: 04/1-012-2-115/14
31. јануара 2014. године
Бања Лука

Предсједница
Владе,
Жељка Цвијановић, с.р.

147

На основу члана 43. став 6. Закона о Влади Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске", број 118/08), члана 12. Закона о министарским, владиним и другим именованима Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске", број 41/03) и члана 7. Закона о студентском стандарду ("Службени гласник Републике Српске", број 34/08), а у вези са пресудом Окружног суда у Бањалуци,

ци, број: 11 0 У 009417 12 У, од 06.12.2013. године, Влада Републике Српске, на 46. сједници, одржаној 31.01.2014. године, д о н о с и

Р Ј Е Ш Е Њ Е

О РАЗРЈЕШЕЊУ ЧЛАНА ПРЕДСТАВНИКА СТУДЕНАТА У УПРАВНОМ ОДБОРУ ЈАВНЕ УСТАНОВЕ СТУДЕНТСКИ ЦЕНТАР ПАЛЕ

1. Разрјешава се Младен Мандић дужности представника студената у Управном одбору Јавне установе Студентски центар Пале.

2. Именовани се разрјешава дужности са даном 14.10.2012. године.

3. Ово рјешење ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у “Службеном гласнику Републике Српске”.

Број: 04/1-012-2-167/14
31. јануара 2014. године
Бања Лука

Предсједница
Владе,
Жељка Цвијановић, с.р.

148

На основу члана 43. став 6. Закона о Влади Републике Српске (“Службени гласник Републике Српске”, број 118/08) и члана 16. став 5. Закона о систему јавних служби (“Службени гласник Републике Српске”, бр. 68/07 и 109/12), Влада Републике Српске, на 46. сједници, одржаној 31.01.2014. године, д о н о с и

Р Ј Е Ш Е Њ Е

О ИМЕНОВАЊУ ЧЛАНА УПРАВНОГ ОДБОРА ЈАВНЕ УСТАНОВЕ НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

1. Дејан Куртиновић именује се за члана Управног одбора Јавне установе Народно позориште Републике Српске, на период до истека мандата члановима Управног одбора Јавне установе Народно позориште Републике Српске.

2. Ово рјешење ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у “Службеном гласнику Републике Српске”.

Број: 04/1-012-2-168/14
31. јануара 2014. године
Бања Лука

Предсједница
Владе,
Жељка Цвијановић, с.р.

149

На основу члана 43. став 1. Закона о Влади Републике Српске (“Службени гласник Републике Српске”, број 118/08) и члана 16. став 5. Закона о систему јавних служби (“Службени гласник Републике Српске”, бр. 68/07 и 109/12), Влада Републике Српске, на 46. сједници, одржаној 31.01.2014. године, д о н о с и

Р Ј Е Ш Е Њ Е

О ДОПУНИ РЈЕШЕЊА О ИМЕНОВАЊУ ЧЛАНОВА УПРАВНОГ ОДБОРА ЈАВНЕ УСТАНОВЕ МУЗЕЈ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

1. У Рјешењу о именовању чланова Управног одбора Јавне установе Музеј Републике Српске (“Службени гласник Републике Српске”, број 118/13) у тачки 1. подтачка 4) испред имена Ирена Медар Тањга додаје се титула: “Др”, те иста гласи:

“4) Др Ирена Медар Тањга”.

2. Ово рјешење ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у “Службеном гласнику Републике Српске”.

Број: 04/1-012-2-160/14
31. јануара 2014. године
Бања Лука

Предсједница
Владе,
Жељка Цвијановић, с.р.

На основу члана 43. став 6. Закона о Влади Републике Српске (“Службени гласник Републике Српске”, број 118/08) и члана 53. став 1. тачка д) Закона о државним слу-

жбеницима (“Службени гласник Републике Српске”, бр. 118/08, 117/11 и 37/12), Влада Републике Српске, на 46. сједници, одржаној 31.01.2014. године, д о н о с и

Р Ј Е Ш Е Њ Е

1. Милан Цвијић, дипл. машински инж., разрјешава се дужности в.д. помоћника министра за мала и средња предузећа и производно занатство, због смрти.

2. Ово рјешење ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у “Службеном гласнику Републике Српске”.

Број: 04/1-012-2-114/14
31. јануара 2014. године
Бања Лука

Предсједница
Владе,
Жељка Цвијановић, с.р.

На основу члана 15. став 1. тачка з) и члана 43. став 6. Закона о Влади Републике Српске (“Службени гласник Републике Српске”, број 118/08) и чл. 25. и 42. Закона о државним службеницима (“Службени гласник Републике Српске”, бр. 118/08, 117/11 и 37/12), Влада Републике Српске, на 46. сједници, одржаној 31.01.2014. године, д о н о с и

Р Ј Е Ш Е Њ Е

О ПОСТАВЉЕЊУ ВРШИОЦА ДУЖНОСТИ ПОМОЋНИКА МИНИСТРА ЗА ПРУЖАЊЕ СТРУЧНИХ УСЛУГА У ПОЉОПРИВРЕДИ У МИНИСТАРСТВУ ПОЉОПРИВРЕДЕ, ШУМАРСТВА И ВОДОПРИВРЕДЕ

1. Борис Пашалић, доктор пољопривредних наука, поставља се за вршиоца дужности помоћника министра за пружање стручних услуга у пољопривреди у Министарству пољопривреде, шумарства и водопривреде, на период до 90 дана.

2. Ово рјешење ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у “Службеном гласнику Републике Српске”.

Број: 04/1-012-2-124/14
31. јануара 2014. године
Бања Лука

Предсједница
Владе,
Жељка Цвијановић, с.р.

На основу члана 15. став 1. тачка з), члана 43. став 6. Закона о Влади Републике Српске (“Службени гласник Републике Српске”, број 118/08) и чл. 25. и 42. Закона о државним службеницима (“Службени гласник Републике Српске”, бр. 118/08, 117/11 и 37/12), Влада Републике Српске, на 47. сједници, одржаној 06.02.2014. године, д о н о с и

Р Ј Е Ш Е Њ Е

О ПОСТАВЉЕЊУ ВРШИОЦА ДУЖНОСТИ ПОМОЋНИКА МИНИСТРА ЗА РЕСОР ЗА ПРАВНЕ ПОСЛОВЕ У МИНИСТАРСТВУ ФИНАНСИЈА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

1. Данијела Новаковић, дипломирани правник, поставља се за вршиоца дужности помоћника министра за Ресор за правне послове у Министарству финансија Републике Српске, на период до 90 дана.

2. Ово рјешење ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у “Службеном гласнику Републике Српске”.

Број: 04/1-012-2-172/14
6. фебруара 2014. године
Бања Лука

Предсједница
Владе,
Жељка Цвијановић, с.р.

На основу члана 15. став 1. тачка з), члана 43. став 6. Закона о Влади Републике Српске (“Службени гласник Републике Српске”, број 118/08), чл. 25. и 42. Закона о државним службеницима (“Службени гласник Републике Српске”, бр. 118/08, 117/11 и 37/12), Влада Републике Српске, на 46. сједници, одржаној 31.01.2014. године, д о н о с и

Р Ј Е Ш Е Њ Е

О ПОСТАВЉЕЊУ ВРШИОЦА ДУЖНОСТИ ПОМОЋНИКА МИНИСТРА ЗА ВИСОКО ОБРАЗОВАЊЕ У МИНИСТАРСТВУ ПРОСВЈЕТЕ И КУЛТУРЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

1. Радмила Пејић, професор филозофије и социологије, поставља се за вршиоца дужности помоћника министра за

високо образовање, Министарство просвјете и културе Републике Српске, на период до 90 дана.

2. Ово рјешење ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у “Службеном гласнику Републике Српске”.

Број: 04/1-012-2-165/14
31. јануара 2014. године
Бања Лука

Предсједница
Владе,
Жељка Цвијановић, с.р.

На основу члана 15. став 1. тачка з), члана 43. став 6. Закона о Влади Републике Српске (“Службени гласник Републике Српске”, број 118/08) и чл. 25. и 42. Закона о државним службеницима (“Службени гласник Републике Српске”, бр. 118/08, 117/11 и 37/12), Влада Републике Српске, на 47. сједници, одржаној 06.02.2014. године, д о н о с и

Р Ј Е Ш Е Њ Е

О ПОСТАВЉЕЊУ ВРШИОЦА ДУЖНОСТИ СЕКРЕТАРА У МИНИСТАРСТВУ ФИНАНСИЈА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

1. Славољуб Стојановић, дипломирани правник, поставља се за вршиоца дужности секретара у Министарству финансија Републике Српске, на период до 90 дана.

2. Ово рјешење ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у “Службеном гласнику Републике Српске”.

Број: 04/1-012-2-173/14
6. фебруара 2014. године
Бања Лука

Предсједница
Владе,
Жељка Цвијановић, с.р.

На основу члана 43. став 6. Закона о Влади Републике Српске (“Службени гласник Републике Српске”, број 118/08), а у вези са чл. 25. и 53. Закона о државним службеницима (“Службени гласник Републике Српске”, бр. 118/08, 117/11 и 37/12), Влада Републике Српске, на 47. сједници, одржаној 06.02.2014. године, д о н о с и

Р Ј Е Ш Е Њ Е

О РАЗРЈЕШЕЊУ ВРШИОЦА ДУЖНОСТИ ДИРЕКТОРА РЕПУБЛИЧКЕ УПРАВЕ ЗА ГЕОДЕТСКЕ И ИМОВИНСКО-ПРАВНЕ ПОСЛОВЕ

1. Младен Ковачевић разрјешава се дужности вршиоца дужности директора Републичке управе за геодетске и имовинско-правне послове, због истека периода на који је постављен.

2. Ово рјешење ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у “Службеном гласнику Републике Српске”.

Број: 04/1-012-2-157/14
6. фебруара 2014. године
Бања Лука

Предсједница
Владе,
Жељка Цвијановић, с.р.

На основу члана 43. став 6. Закона о Влади Републике Српске (“Службени гласник Републике Српске”, број 118/08) и члана 42. Закона о државним службеницима (“Службени гласник Републике Српске”, бр. 118/08, 117/11 и 37/12), Влада Републике Српске, на 47. сједници, одржаној 06.02.2014. године, д о н о с и

Р Ј Е Ш Е Њ Е

О ПОСТАВЉЕЊУ ВРШИОЦА ДУЖНОСТИ ДИРЕКТОРА РЕПУБЛИЧКЕ УПРАВЕ ЗА ГЕОДЕТСКЕ И ИМОВИНСКО-ПРАВНЕ ПОСЛОВЕ

1. Милош Комљеновић, дипломирани правник, поставља се за вршиоца дужности директора Републичке управе за геодетске и имовинско-правне послове, на период до 90 дана.

2. Ово рјешење ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у “Службеном гласнику Републике Српске”.

Број: 04/1-012-2-158/14
6. фебруара 2014. године
Бања Лука

Предсједница
Владе,
Жељка Цвијановић, с.р.

На основу члана 15. став 1. тачка з), члана 43. став 6. Закона о Влади Републике Српске (“Службени гласник Републике Српске”, број 118/08) и члана 53. став 1. тачка в) Закона о државним службеницима (“Службени гласник Републике Српске”, бр. 118/08, 117/11 и 37/12), Влада Републике Српске, на 46. сједници, одржаној 31.01.2014. године, д о н о с и

Р Ј Е Ш Е Њ Е

О РАЗРЈЕШЕЊУ ВРШИОЦА ДУЖНОСТИ ДИРЕКТОРА РЕПУБЛИЧКОГ СЕКРЕТАРИЈАТА ЗА ВЈЕРЕ

1. Драган Давидовић, професор историје, разрјешава се дужности вршиоца дужности директора Републичког секретаријата за вјере.

2. Ово рјешење ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у “Службеном гласнику Републике Српске”.

Број: 04/1-012-2-161/14
31. јануара 2014. године
Бања Лука

Предсједница
Владе,
Жељка Цвијановић, с.р.

На основу члана 15. став 1. тачка з) и члана 43. став 6. Закона о Влади Републике Српске (“Службени гласник Републике Српске”, број 118/08), члана 86. став 4. Закона о републичкој управи (“Службени гласник Републике Српске”, бр. 118/08, 11/09, 74/10, 86/10, 24/12 и 121/12) и члана 26. ст. 1. и 2. Закона о државним службеницима (“Службени гласник Републике Српске”, бр. 118/08, 117/11 и 37/12), Влада Републике Српске, на 46. сједници, одржаној 31.01.2014. године, д о н о с и

Р Ј Е Ш Е Њ Е

О ПОСТАВЉЕЊУ ДИРЕКТОРА РЕПУБЛИЧКОГ СЕКРЕТАРИЈАТА ЗА ВЈЕРЕ

1. Драган Давидовић, професор историје, поставља се за директора Републичког секретаријата за вјере, на мандатни период од пет година.

2. Ово рјешење ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у “Службеном гласнику Републике Српске”.

Број: 04/1-012-2-162/14
31. јануара 2014. године
Бања Лука

Предсједница
Владе,
Жељка Цвијановић, с.р.

На основу члана 43. став 6. Закона о Влади Републике Српске (“Службени гласник Републике Српске”, број 118/08) и члана 4. став 2. Закона о министарским, владиним и другим именованима Републике Српске (“Службени гласник Републике Српске”, број 25/03), Влада Републике Српске, на 46. сједници, одржаној 31.01.2014. године, д о н о с и

Р Ј Е Ш Е Њ Е

О ПОСТАВЉЕЊУ ВРШИОЦА ДУЖНОСТИ ДИРЕКТОРА РЕПУБЛИЧКОГ ЗАВОДА ЗА ЗАШТИТУ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ И ПРИРОДНОГ НАСЉЕЂА

1. Слободан Наградић, професор филозофије и социологије, поставља се за вршиоца дужности директора Републичког завода за заштиту културно-историјског и природног наслеђа, на период до 90 дана.

2. Ово рјешење ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у “Службеном гласнику Републике Српске”.

Број: 04/1-012-2-166/14
31. јануара 2014. године
Бања Лука

Предсједница
Владе,
Жељка Цвијановић, с.р.

На основу члана 266. Закона о привредним друштвима (“Службени гласник Републике Српске”, бр. 127/08, 58/09, 100/11 и 67/13) и члана 43. став 6. Закона о Влади Републике Српске (“Службени гласник Републике Српске”, број 118/08), а у вези са Одлуком о начину именовања представника Акцијског фонда Републике Српске и Фонда за рести-

туцију Републике Српске у скупштинама друштва капитала из портфеља фондова и начина њиховог поступања ("Службени гласник Републике Српске", бр. 69/07, 102/07 и 45/09), Влада Републике Српске, на 46. сједници, одржаној 31.01.2014.године, д о н о с и

Р Ј Е Ш Е Њ Е

О ИМЕНОВАЊУ ПРЕДСТАВНИКА ФОНДА ЗА РЕСТИТУЦИЈУ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ АД БАЊА ЛУКА У СКУПШТИНИ ДРУШТВА КАПИТАЛА "САНИЧАНИ" АД ПРИЈЕДОР

1. Именује се Славица Самарџић, ЈМБГ 1502973158162, са пребивалиштем у Бањој Луци, Ул. Милана Крановића бб, за представника Фонда за реституцију Републике Српске а.д. Бања Лука у Скупштини друштва капитала "Саничани" а.д. Приједор.

2. Капитал из тачке 1.овог рјешења чини 587.747 редовних акција.

3. Именована је дужна да заступа интересе Фонда у Скупштини друштва капитала из тачке 1. Рјешења, а у складу са Упутством о начину поступања представника Акцијског фонда Републике Српске и Фонда за реституцију Републике Српске у скупштинама друштва капитала из портфеља фондова.

4. Ово рјешење се сматра пуномоћјем за заступање акционара на Скупштини акционара, које важи до опозива.

5. Ступањем на снагу овог рјешења престаје да важи Рјешење број: 0/01-2311/01, од 01.08.2001. године.

6. Ово рјешење ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у "Службеном гласнику Републике Српске".

Број: 04/1-012-2-123/14
31. јануара 2014. године
Бања Лука

Предсједница
Владе,
Жељка Цвијановић, с.р.

150

На основу члана 72. став 1. тачка б) Закона о рударству ("Службени гласник Републике Српске", број 59/12) и члана 82. став 2. Закона о републичкој управи ("Службени гласник Републике Српске", бр. 118/08, 11/09, 74/10, 86/10, 24/12 и 121/12), министар индустрије, енергетике и рударства д о н о с и

П РА В И Л Н И К

О ИЗВОЂЕЊУ РУДАРСКИХ ПОВРШИНСКИХ РАДОВА

1 - ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

Овим правилником прописују се технички нормативи и мјере за безбједан рад при извођењу рударских површинских радова.

Члан 2.

Под површинском експлоатацијом, у смислу овог правилника, подразумијева се бушење и минирање, откопавање са риповањем или без риповања, утовар, дробљење, уситњавање, транспорт и одлагање стијенских маса.

Члан 3.

Ако се подручје површинског копа налази изнад мјеста старе подземне експлоатације, чиме би се могла угрозити безбједност радника и постројења на површинском копу, површинска експлоатација може се обављати само под условом да су предузете мјере за откривање мјеста старе експлоатације и за отклањање опасности за нормалан рад на површинском копу, као што су предбушење, геофизичке методе за утврђивање шупљих простора, запуњавање шупљих простора и друго, према специфичним условима.

Члан 4.

При истовременој подземној и површинској експлоатацији истог лежишта минералних сировина морају се

предвидјети мјере за спречавање опасности од зарушавања и слијегања терена.

Члан 5.

Сва удубљења на површинском копу, дубља од 1,25 m и са косинама од 50° и више, настала због слијегања маса или као последица рударских радова морају бити затрпана или ограђена и обиљежена таблама са читким и трајним натписима упозорења.

Члан 6.

(1) На довољној удаљености од горње ивице површинског копа или од доње ивице спољног одлагалишта у раду морају се изградити сигурносне препреке (ограда, јарак, земљани насип) или поставити табле са упозорењем и забраном прилаза површинском копу, односно спољном одлагалишту.

(2) Путеви које је пресјекао површински коп морају бити затворени сигурном препреком (браник, насип и друго) на безбједној удаљености од горње ивице површинског копа.

Члан 7.

На прилазима објектима рудника и на постројењима обавезно се постављају табле са видљиво исписаним текстом о забрани прилаза.

Члан 8.

Машинама и уређајима на површинским коповима смију руковати само лица која су за то оспособљена.

II - ПОВРШИНСКА ЕКСПЛОАТАЦИЈА ЛЕЖИШТА МИНЕРАЛНИХ СИРОВИНА

1. Бушење минских бушотина

Члан 9.

(1) За потребе минирања на површинским коповима израђују се минске бушотине.

(2) Минске бушотине могу бити: вертикалне, косе (паралелне нагибу етаже) и хоризонталне, избушене бушаћим гарнитурима или ручним бушаћим чекићима различитих пречника.

Члан 10.

(1) Бушаће гарнитуре приликом бушења минских бушотина морају бити постављене на очишћену површину у хоризонталан и стабилан положај.

(2) Ако према техничким карактеристикама бушаће гарнитуре могу радити под нагибом, оне се морају поставити у стабилан положај.

(3) Ако је нагиб терена већи од нагиба који обезбјеђује стабилност бушаће гарнитуре, потребна стабилност мора се осигурати на одговарајући начин.

Члан 11.

(1) Ако је приликом бушења првог реда минских бушотина бушаћа гарнитура постављена нормално на ивицу етаже, команда за транспорт мора се ставити у такав положај да се гарнитура у случају самоукључења команде креће од ивице етаже.

(2) Ако бушаћа гарнитура не ради мора се склонити на сигурно мјесто које није подложно клизању и које није угрожено од обрушавања стијена.

(3) Бушаћа гарнитура са системима са компримираним ваздухом за чишћење бушотина мора имати уређај за сакупљање прашине.

Члан 12.

(1) Бушаћи прибор (бушаће шипке, спојке и друго) мора бити сложен на одговарајућа постоља која онемогућавају директан контакт са блатом и прашином и са којих не могу да падну.

(2) При настављању бушаћих шипки спојеви се морају подмазивати одговарајућим мазивима.

(3) Приликом вађења бушаћих шипки дио колоне који остаје у минској бушотини мора се придржавати специјалним алатом.

Члан 13.

За вријеме рада бушаће гарнитуре и за вријеме спуштања и дизања катарке бушаће гарнитуре забрањено је кретање људи у зони дјеловања бушаће гарнитуре, изузев руковаоца и његових помоћника, који се морају налазити изван домаћаја катарке, односно са стране катарке.

Члан 14.

(1) Прије почетка рада бушаће гарнитуре мора се:

а) проверити исправност свих виталних уређаја на бушаћој гарнитурџ,

б) подмазати сва мјеста за која је то одређено упутством о одржавању бушаће гарнитуре и

в) обезбиједити потребан бушаћи прибор.

(2) Ако је вријеме хладно, из ваздушног система гарнитуре мора се повремено испуштати кондензована вода.

(3) Бушаће гарнитуре чији су гранични уређаји и уређаји за кочење неисправни не смију се користити.

Члан 15.

Ако се за бушење, манипулацију и транспорт бушаће гарнитуре користи електрична енергија, кабл за напајање електричном енергијом мора се заштитити од оштећења.

Члан 16.

За рад при смањеној видљивости (ноћ, магла и слично) бушаћа гарнитура мора имати освјетљење.

Члан 17.

Ако се бушаћом гарнитуром или бушаћим чекићем буши у близини ивице етаже (заштитна ширина) или на степеницама у косини етаже, гарнитура или чекић за бушење морају се осигурати од пада.

2. Заштита површинског копа од вода

Члан 18.

Заштита површинског копа од вода врши се као заштита од подземних и површинских вода.

Члан 19.

(1) Лежишта минералних сировина на којима ће се обављати површинска експлоатација морају бити истражена ради утврђивања да ли постоје подземне воде.

(2) Заштита површинског копа од подземних вода на лежиштима минералних сировина на којима је приликом истражног бушења утврђено да постоје подземне воде врши се на основу детаљних хидрогеолошких истражних радова којима се дефинишу: структура, простирање, издашност и хидрауличне везе водоносних слојева са водоносним токовима и колекторима ван ограниченог експлоатационог поља.

Члан 20.

Отварање површинског копа чије је лежиште заводње-но може почети након што се смањи ниво подземне воде у радној зони објекта отварања и обезбиједи коефицијент сигурности (1,3) косине објекта отварања.

Члан 21.

Заштита површинског копа од подземних вода врши се објектима (заштитни екрани, инјекционе завјесе, бунари и слично) који треба да онемогуће хидрауличну везу подземних вода са отвореном контуром површинског копа, односно да спријече продор подземних вода у површински коп.

Члан 22.

Одводњавање површинског копа мора претходити радовима на експлоатацији да би се обезбиједили услови за нормалан рад.

Члан 23.

Заштита површинског копа од површинских вода врши се као заштита од површинских водотокова и вода које се нађу у отвореној контури површинског копа као резултат атмосферских падавина и инфилтрације подземних вода.

Члан 24.

Прије отварања површинског копа морају се утврдити подаци о висини, интензитету и трајању атмосферских падавина и протицајима површинских водотокова у циљу правилног пројектовања и заштите површинског копа од површинских вода.

Члан 25.

Са лежишта минералних сировина које ће се експлоатисати површинским копом прије отпочињања радова на експлоатацији морају се регулисати ријечни токови и исушити акумулације које постоје.

Члан 26.

(1) Заштита површинског копа од површинских вода које се нађу у отвореној контури копа као резултат атмосферских падавина и инфилтрације подземних вода врши се системима одводњавања, који се састоје од канала, водосабирника и пумпних постројења са припадајућим цјевоводима.

(2) Површинске воде из става 1. овог члана морају се каналима или цјевоводима контролисано одводити до главног или етажних водосабирника.

(3) Положај и распоред канала и цјевовода за одвођење воде, као и величина њиховог попречног пресека и падови морају бити прорачунати на максималане дотоке вода насталих услед бујица и провалних киша у сливном подручју.

Члан 27.

(1) Главни водосабирник мора бити тако димензиони-сан да је немогуће потапање радилишта површинског копа.

(2) Прилив површинских вода са сливних површина које гравитирају ка откопном простору рачуна се најмање за педесетогодишњи протекли период.

(3) Као привремени водосабирник може се сматрати најнижи простор површинског копа, ако се у том простору не налазе тешко покретна опрема и друге важне инсталације и ако се на вишим етажама налазе довољне резерве откривене минералне сировине које омогућавају нормалну производњу у периоду формирања привременог водосабирника.

(4) Приликом димензионисања водосабирника мора се узети у обзир осмосатни прилив воде.

Члан 28.

(1) Испумпавање воде из водосабирника врши се пумпним постројењима ван контуре површинског копа.

(2) Воде које се одстрањују из површинског копа морају се претходно испитати да би се установило да ли садрже штетне примјесе.

Члан 29.

(1) Главно пумпно постројење мора имати најмање један резервни пумпни агрегат.

(2) Ако се главно пумпно постројење састоји од већег броја агрегата, капацитет резервних агрегата мора износити најмање 30% од максимално потребног капацитета постројења.

Члан 30.

(1) Сви објекти за заштиту површинског копа од вода морају бити исправни.

(2) Пумпна постројења и цјевоводи на површинском копу морају бити заштићени од мрза, а прилази пумпним постројењима морају бити безбједни.

Члан 31.

Ефекти одводњавања лежишта минералних сировина морају се непрекидно пратити осматрањем и мјерењем нивоа воде.

Члан 32.

(1) Заводњено тло на коме је предвиђено одлагање или депоновање маса мора се прије почетка одлагања исушити.

(2) Ниво подземне воде на тлу одлагалишта мора бити испод нивоа контакта најниже етаже одлагалишта и тла.

Члан 33.

(1) Одлагалиште мора бити заштићено од продора површинских вода и атмосферских падавина које се сливају са подручја ван одлагалишта.

(2) Сви технички објекти који припадају површинском копу морају бити заштићени од продора површинских вода.

3. Провјетравање и освјетљење површинског копа

Члан 34.

На свим мјестима на којима се задржавају или пролазе људи мора бити обезбијењено такво провјетравање да садржине кисеоника у ваздуху не буду мање од 20 запреминских процената.

Члан 35.

Приликом изградње објеката на експлоатационом пољу површинског копа (као што су објекти за дробилична постројења, сепарације, агломерације, топлане и слично) који емитују у атмосферу праšину или штетне гасове мора се водити рачуна о томе да у односу на површински коп они буду постављени у супротном положају од преовлађујућег смјера вјетра у том подручју.

Члан 36.

Да би се омогућило природно провјетравање површинских копова и спријечило стварање зоне застоја вјетра, развој и експлоатација етажа површинских копова морају бити равномјерни.

Члан 37.

(1) На површинским коповима са изворима штетних гасова (камионски транспорт, минерски радови, пожари и слично) морају се узимати узорци ваздуха ради одређивања садржаја штетних гасова, и то најмање два пута годишње (у зимском и љетном периоду), као и након сваке промјене технолошког процеса.

(2) Узорци ваздуха из става 1. овог члана узимају се на мјестима на којима се људи задржавају или крећу.

(3) На површинским коповима са изворима праšине, на свим радним мјестима, морају се најмање два пута годишње узимати узорци ваздуха ради одређивања присуства праšине.

(4) Ако се испитивањем утврди да је концентрација штетних гасова и агресивне праšине већа од максимално допуштене концентрације, рад на површинском копу мора се обуставити док се концентрација не сведе у дозвољене границе.

Члан 38.

(1) На површинским коповима на којима је утврђено да је концентрација штетних гасова и праšине већа од максимално допуштене морају се, на мјестима на којима се они емитују у атмосферу површинског копа, користити средства за њихово сузбијање.

(2) Ако се примјеном тих средстава не смањи концентрација штетних гасова и праšине до максимално дозвољене концентрације, кабине багера, утоварача, камиона, бушаћих гарнитура и друге механизације морају се изоловати у њих се мора довести пречишћени ваздух.

(3) Ако се и након тих мјера концентрација штетних гасова и праšине не смањи до дозвољене границе, рад на тим мјестима се мора обуставити.

(4) Исправност и ефикасност средстава и опреме за сузбијање штетних гасова и праšине мора се редовно контролисати.

Члан 39.

(1) Да би се смањила концентрација праšине, у сушном периоду транспортни путеви морају се поливати водом или другим средствима за везивање праšине.

(2) Опрема за рад чијим се коришћењем ствара и издваја штетна праšина мора бити снабдијељена уређајем за одстрањивање те праšине.

(3) Уређаји за одстрањивање праšине на опреми за рад морају бити везани за властити или централни систем вентилације.

(4) Одсисне капе и уређаји за одстрањивање праšине (отпрашивачи) не смију отежавати коришћење опреме за рад и морају бити изведени тако да се могу скидати ради чишћења, подмазивања и поправке.

(5) Систем за отпрашивање у склопу опреме за рад мора бити повезан са уређајем за пуштање у погон тако да се опрема за рад може ставити у погон уз истовремено дјеловање система за одвођење праšине.

Члан 40.

Када су у питању дробилична постројења, на утоварно-истоварним мјестима, мјестима пресињања ископане масе из транспортера у транспортер, у затвореној просторији и приликом класирања, пуњења или неког сличног третирања минералне сировине и отквивке, мјеста издвајања праšине морају бити изолована од атмосфере одсисним капама.

Члан 41.

При ручном одабирању минералне сировине на транспортерима у сушном периоду може се сировина орошавати водом или се могу користити друга средства за сузбијање праšине.

Члан 42.

Ако је при ускладиштењу растреситих материјала на отвореном простору концентрација штетне праšине већа од максимално дозвољене концентрације, морају се предузети мјере за смањење праšине - поливањем водом или другим средствима за везивање праšине.

Члан 43.

(1) У дубинским дијеловима површинских копова механизација са моторима са унутрашњим сагоривањем може се примјењивати само ако је снабдијељена пречистачем штетних гасова.

(2) Ако се на површинском копу утврди да је концентрација штетних гасова већа од дозвољене концентрације и да се она не може смањити природним путем (провјетравањем), мора се увести вјештачко провјетравање копа.

Члан 44.

(1) Сва мјеста рада на површинском копу и механизација морају бити освјетљени при ноћном раду и слабој видљивости.

(2) Јачине освјетљености, зависно од подручја и врсте рада, наведене су у Прилогу 1. овог правилника, који чини његов саставни дио.

4. Стабилност косина површинског копа и одлагалишта

Члан 45.

У лежиштима минералних сировина на којима ће се обављати површинска експлоатација морају се прије почетка радова на отварању извршити истраживања, у погледу геомеханичких и хидрогеолошких карактеристика стјенских маса и корисне минералне сировине.

Члан 46.

(1) Прије отварања површинског копа мора се провјерити геомеханичка стабилност за косине објеката отварања копа, радне и завршне косине копа, радне и завршне косине одлагалишта и носивости подлоге одлагалишта.

(2) Број профила на којима се мора провјерити стабилност мора бити усаглашен са промјенама структуре материјала, нагиба слојева и заводњености, као и са битнијим промјенама геомеханичких карактеристика тла.

Члан 47.

(1) Дуж пројектоване осе објекта отварања копа тло мора бити детаљно испитано довољним бројем геомеханичких истражних радова.

(2) Степен поузданости појединих параметара мора износити најмање 75% (чврстоћа смицања).

Члан 48.

Приликом реконструкције површинског копа или измјене технологије откопавања мора се поново провјерити геомеханичка стабилност за све промјене у односу на отварање копа.

Члан 49.

(1) Сви прорачуни стабилности и носивости на копу и одлагалишту морају се изводити са рачунским параметрима који су проистекли из детаљне анализе природних услова радне средине.

(2) Оцјена критеријума фактора сигурности мора се заснивати на познавању степена истражености, степена поузданости рачунских параметара и карактеристика технолошког процеса експлоатације (континуалне, дисконтинуалне или комбиноване методе откопавања, транспортовања и одлагања) и при том се оцјењују и усвајају парцијални и општи коефицијенти сигурности F , према табелама бр. 2, 3, 4 и 5, које се налазе у прилозима 2, 3, 4. и 5. овог правилника.

(3) Вриједности парцијалних коефицијената сигурности за прорачун носивости, лома подлоге, оптерећења и стабилности радних и завршних косина у неким стијенама налазе се у Прилогу 2. овог правилника, који чини његов саставни дио.

(4) Вриједности коефицијента F за прорачун стабилности појединих косина, система косина и завршних косина у неким стијенама на копу налазе се у Прилогу 3. овог правилника, који чини његов саставни дио.

(5) Вриједности коефицијента сигурности F за прорачун стабилности појединачних косина, система косина и завршних косина за меке стијене на одлагалишту налазе се у Прилогу 4. овог правилника, који чини његов саставни дио.

(6) Вриједности коефицијената сигурности F за прорачун стабилности појединачних радних косина, система косина и завршних косина за чврсте стијене на површинским коповима и одлагалиштима налазе се у Прилогу 5. овог правилника, који чини његов саставни дио.

4.1. Стабилност радних и завршних косина етаже

Члан 50.

(1) Радне косине етажа морају бити израђене са нагибима који обезбјеђују краткорочну стабилност.

(2) Коефицијент сигурности чеоне или бочне радне косине одређује се према критеријумима који се налазе у прилозима 2. и 3. овог правилника.

Члан 51.

Ако се откопном механизацијом не може израђивати косина са нагибом који обезбјеђује коефицијенте сигурности, мора се смањити висина етаже тако да откопна механизација ради са ограниченим углом нагиба или са нагибом који обезбјеђује утврђени коефицијент сигурности.

Члан 52.

(1) Откопна механизација којом се обавља откопавање у дубинском раду мора се при раду налазити на одређеном одстојању од горње ивице косине које обезбјеђује њену сигурност.

(2) Одстојање из става 1. овог члана мора се прорачунати по основу геомеханичких карактеристика материјала етаже и динамичког оптерећења механизације и мора се налазити ван зоне могућег обрушавања са потребним кое-

фицијентом сигурности, који се налази у Прилогу 2. овог правилника.

Члан 53.

Транспортна средства и путеви морају бити лоцирани ван зоне зарушавања етажне косине.

Члан 54.

(1) Завршна косина етаже израђује се на бочним границама (странама) површинског копа и представља чеону косину при раду у блоку, односно бочну косину при раду у фронту.

(2) Ако се етажним равнима завршне косине обавља транспорт откопних маса или механизације, коефицијент сигурности завршне радне косине мора бити израчунат према коефицијенту, који је дат у Прилогу 2. овог правилника.

4.2. Стабилност радних и завршних косина површинског копа

Члан 55.

(1) Радна косина површинског копа налази се на радној површини копа.

(2) Нагиб радне косине мјери се нагибом замишљене равни (линије), повучене од подножја најниже етаже до горње ивице највише етаже.

(3) Коефицијент стабилности косине из става 1. овог члана мора одговарати вриједностима одређеним у Прилогу 3. овог правилника.

(4) Нагиб радне косине посебно се провјерава за минералну сировину, а посебно за откритку.

(5) За све промјене у структури и геомеханичким карактеристикама материјала морају се одредити одговарајући нагиби радних косина.

Члан 56.

(1) Ако је нека од етажних равни знатно шири од осталих, мора се провјеравати стабилност парцијалне радне косине етаже изнад и испод те равни.

(2) Коефицијент стабилности тих парцијалних радних косина мора износити најмање 1,3 (ван израчунатих параметара).

Члан 57.

(1) Нагиб радне косине мора се контролисати сваких шест мјесеци.

(2) На површинским коповима чије тло има мале вриједности углова унутрашњег трења и кохезије нагиби радних косина морају се контролисати најмање једном у три мјесеца.

Члан 58.

(1) Завршне косине налазе се на странама површинског копа на којима се не изводе радови.

(2) Нагиб завршних косина мјери се нагибом замишљене равни (линије) повучене од подножја најниже етаже до горње ивице највише етаже.

(3) Када су у питању површински копови на којима се експлоатишу минералне сировине чије се геомеханичке карактеристике знатно разликују од јаловинских наслага нагиб косине мјери се само од подножја најниже етаже у јаловинским наслагама, и то само ако се минералне сировине пружају у правцу завршне косине.

(4) Ако у завршној косини остаје знатно ослабљени дио откопа минералне сировине или се откопавање обавља од подинских серија чије су геомеханичке карактеристике сличне површинским, нагиб завршне косине мјери се од подножја најниже етаже у копу.

(5) Коефицијент стабилности завршне косине мора бити у складу са вриједностима датим у Прилогу 4. овог правилника.

Члан 59.

У току експлоатације, прије формирања завршне косине допунским истражним радовима на отвореним етажама мора се повећати поузданост геомеханичких параметара на 90% и провјерити стабилност завршне косине.

Члан 60.

(1) Нагиби завршне косине површинског копа морају се провјеравати најмање једанпут у току шест мјесеци.

(2) Све завршне косине морају се на одговарајући начин (нпр. каналима) заштитити од дјеловања површинских и подземних вода ради спречавања њиховог утицаја на стабилност косине.

Члан 61.

(1) За прорачун стабилности етаже у чврстој стијени мора се извршити потребан обим геомеханичких испитивања.

(2) На узорцима за геомеханичко испитивање потребно је утврдити физичке, механичке и техничке особине стијенске масе и њихових дисконтинуитета.

(3) За димензионисање косине користе се параметри чврстоће стијене, узимајући у обзир степен испуцалости, дисконтинуитет и динамички ефект усљед минирања.

Члан 62.

(1) За правилну оцјену стабилности мора се утврдити структура стијенске масе.

(2) Код испуцалих структура морају се испитати правци пукотина и њихова завођеност.

(3) Код слојевите структуре морају се утврдити положај, нагиб слојева и геомеханичке особине слојева.

Члан 63.

Коефицијенти сигурности етажне косине, система косина и завршних косина у чврстој стијенској маси морају одговарати вриједностима одређеним у Прилогу 5. овог правилника.

Члан 64.

(1) Од момента појаве деформација, косине се морају визуелно и инструментално осматрати.

(2) За сваку конкретну ситуацију мора се сачинити програм организованог осматрања појаве деформација косина.

4.3. Стабилност одлагалишта

Члан 65.

(1) Висина, дубина и нагиб одлагалишта морају бити у складу са параметрима који су одређени геомеханичким прорачуном стабилности.

(2) На основу геомеханичких и хидрогеолошких карактеристика подлоге на којој ће се одлагати масе и карактеристика маса које се одлажу, мора се:

- а) провјерити лом подлоге под оптерећењем одложених маса,
- б) извршити геостатички прорачун стабилности косина пројектованог одлагалишта,
- в) прорачунати дозвољено оптерећење за механизацију и
- г) одредити минимално одстојање одлагалишне механизације од ивице косине одлагалишта.

Члан 66.

Коефицијенти сигурности радних косина етаже одлагалишта и система радних и завршних косина одлагалишта морају одговарати вриједностима одређеним у Прилогу 4. овог правилника.

Члан 67.

Ако је неопходно одложити масе на неко тло са већим оптерећењем од прорачуног до лома подлоге, морају се извршити потребни радови ради повећања носивости подлоге до потребне величине (смањење нивоа подземне воде у подлози, подизање одлагалишта и друго).

Члан 68.

(1) Ако је тло на коме се одлажу масе завођено и подземна вода се налази под притиском, прије почетка одлагања мора се снизити притисак подземне воде до величине која спречава продирање воде у одложене масе.

(2) Ради стабилности косина најниже етаже одлагалишта ниво подземне воде мора бити испод контакта одложених маса и подлоге.

Члан 69.

(1) Ножица одлагалишта мора бити заштићена од површинских вода, а плануми одлагалишта морају се редовно одводњавати од атмосферских вода.

(2) Нагиб радне косине одлагалишта мора се провјеравати сваких шест мјесеци.

Члан 70.

(1) Ако се етажна раван изузетно оптерети, као и ако се појави деформација, мора се извршити контрола стабилности те равни.

(2) Ако се у подножју потенцијалног утицаја деформација налазе важнији објекти, морају се предузети посебне мјере сигурности, организовати визуелна и инструментална осматрања и предузети мјере санирања.

Члан 71.

За санирање клизишта неопходно је утврдити:

- а) геолошке профиле са подјелом на слојеве,
- б) оптерећења која дејствују у тренутку обрушавања и времена дејства тих оптерећења,
- в) конструкције површине лома и евентуалну њену подјелу на слободне и детерминисане дијелове,
- г) отпорност тла на смицање уздуж површине лома и одговарајућих слојева за те површине и
- д) друге факторе који би могли утицати на промјену оптерећења и обрушавања, као што су суфозија, термички фактори, падавине, појава подземних вода њихов интензитет и друго.

5. Откопавање, утовар и одлагање

5.1. Откопавање отквивке и корисне минералне сировине

Члан 72.

Отквивка и корисна минерална сировина може се откопавати само по технолошкој шеми, која мора да садржи следеће елементе:

- а) висину блока,
- б) ширину блока,
- в) угао нагиба бочне и чеоне косине блока,
- г) нивелету етаже,
- д) положај откопне опреме у блоку у односу на транспортно средство и радну косину,
- ђ) технологију утовара и транспортно средство,
- е) радни положај транспортног средства,
- ж) сигурносна растојања од ивица етаже и
- з) сигурносна растојања између утоварних и транспортних средстава и између транспортних средстава.

Члан 73.

(1) Висина етаже мора бити прилагођена техничким карактеристикама машина и условима радне средине.

(2) Ако се бочне и чеоне радне косине етаже не могу у потпуности подесити условима радне средине, технолошка шема мора се прилагодити датим условима, смањивањем висине и ширине блока.

(3) Ширина етажне равни зависи од геомеханичких особина материјала, нагиба етаже и примјењене механизације за отварање, откопавање, утовар и транспорт.

(4) Етаже није дозвољено поткопавати.

5.2. Утовар откривке и корисне минералне сировине у транспортна средства

Члан 74.

Откривка и корисна минерална сировина може се уварати у камионе, вагоне, транспортере са траком, конзолне одлагаче, самоходне транспортере и транспортне мостове.

Члан 75.

(1) За увтар у камионе обавезно се израђује технолошка шема, која мора да садржи сљедеће елементе:

- а) трасу за долазак камиона на увтар,
- б) начин маневрисања и измјене камиона на мјесту увтара,
- в) положај камиона у односу на увтарну опрему,
- г) путању и начин окретања камиона и катарке багера са пуном и празном кашиком,
- д) висину пражњења кашике и
- ђ) сигурносна растојања.

(2) За увтар у камионе мора се обезбиједити сигнализација за рад увтарних машина и камиона.

Члан 76.

(1) При механизованом увтару у камионе, растојање између камиона и увтарних средстава мора бити такво да се обезбиједи равномјеран увтар материјала.

(2) Утовар у камионе мора се обављати са бочне или задње стране камиона.

(3) Камион се не смије преоптеретити преко дозвољене границе носивости.

Члан 77.

За увтар у вагоне обавезно се израђује технолошка шема, која мора да садржи сљедеће елементе:

- а) најмање одступање осе колосијека од ивице косине етаже,
- б) најмање и највеће одстојање осе колосијека у односу на увтарно средство,
- в) редослијед и начин увтара вагона и
- г) висину пражњења.

Члан 78.

За увтар у вагоне обавезно се израђује упутство, које мора да садржи:

- а) сигнализацију и сигнале за постављање, покретање при увтару и завршетак увтара вагона, односно воза,
- б) начин и распоред увтара вагона,
- в) путању кретања увтарног средства у односу на локомотиву воза и
- г) положај контактнoг вода у односу на увтарна средства и воз.

Члан 79.

За увтар багерима са континуалним радом на транспортере са траком мора се уградити уређај за пријем, усмјеравање материјала и спречавање расипања.

Члан 80.

(1) За увтар на транспортере са траком, машинама са дисконтинуалним радом морају се на транспортерима са траком уградити уређаји који ће обезбиједити равномјерно додавање материјала на транспортер и спријечити расипање материјала на увтарном мјесту и додавање на транспортер већих комада него што је дозвољено.

(2) За увтар на транспортер са траком мора се предвидјети одговарајућа сигнализација и израдити упутство о поступку при раду.

Члан 81.

Часовни капацитети транспортера и багера морају бити усклађени.

Члан 82.

(1) Материјал се увтара на конзолне одлагаче, самоходне транспортере и транспортне мостове искључиво маханизацијом са континуалним радом.

(2) За увтар на конзолне одлагаче, самоходне транспортере и транспортне мостове мора се предвидјети одговарајућа сигнализација и израдити упутство о поступку при раду.

Члан 83.

Часовни капацитет опреме за одлагање материјала мора бити усклађен са капацитетом откопне опреме.

5.3. Одлагање откривке и јаловине

Члан 84.

(1) Откривка и јаловина мора се одлагати на одлагалиште које је за то припремљено.

(2) Откривка и јаловина могу се одлагати камионима, вагонима, транспортерима, одлагачима и директним пребацивањем материјала.

Члан 85.

За одлагање откривке и јаловине камионима обавезно се израђује упутство и технолошка шема, која мора да садржи сљедеће елементе:

- а) трасу за прилаз камиона ивици одлагалишта,
- б) начин маневрисања и пражњења камиона,
- в) граничну линију прилаза камиона ивици одлагалишта,
- г) путању за кретање камиона послје пражњења сандука и
- д) начин и механизацију за планирање одлагалишта.

Члан 86.

За одлагање откривке и јаловине вагонима обавезно се израђује упутство и технолошка шема, која мора да садржи сљедеће елементе:

- а) положај осе колосијека у односу на машину за одлагање,
- б) димензије и начин израде канала за пражњење вагона,
- в) начин пражњења вагона, технологију пражњења канала и одлагања јаловине,
- г) основне геометријске елементе етаже одлагалишта и
- д) положај, врсту и техничке карактеристике машина за одлагање.

Члан 87.

За одлагање откривке и јаловине, примјеном одлагача са транспортном траком и мостова, обавезно се израђује упутство и технолошка шема, која мора да садржи сљедеће елементе:

- а) трасу и нивелету транспортера и одлагача са транспортном траком,
- б) технологију рада на одлагалишту,
- в) основне геометријске елементе етаже одлагалишта при висинском и дубинском раду,
- г) димензије и пријемну способност одлагалишта и
- д) положај одлагача у односу на транспортер и ивицу планума етаже одлагалишта који мора бити усклађен са геомеханичким карактеристикама радне средине и провјерену стабилност према геомеханичким карактеристикама одлагалишта.

Члан 88.

(1) Одлагање откривке и јаловине, методом директног пребацивања масе, примјењује се при откопавању на етажи која се налази непосредно изнад кровине минералне сировине.

(2) Одлагање из става 1. овог члана врши се у откопани простор предвиђен за унутрашње одлагалиште или ван контуре површинског копа, под условом да се тиме не угрози стабилност радних или завршних косина копа.

(3) У случају из ст. 1. и 2. овог члана користе се разне врсте багера, конзолни одлагачи или мостови и друга механизација сличних радно-техничких карактеристика.

Члан 89.

Ако се за рад на откопавању, директном пребацивању и одлагању откривке и јаловине користи опрема из члана 88. став 3. овог правилника, обавезно се израђује технолошка шема, која мора да садржи следеће елементе:

- а) трасу кретања опреме и нивелету етажне равни,
- б) технологију одлагања,
- в) димензије блока и
- г) начин рада при мимоилажењу опреме.

Члан 90.

(1) Јаловина се може одлагати цјевоводима - пнеуматски или хидраулично.

(2) При одлагању јаловине материјал из цјевовода не смије да продру у околину.

(3) При пнеуматском одлагању јаловине мора се редовно контролисати температура цјевовода.

(4) При хидрауличном одлагању јаловине одлагалиште се мора посебно припремити, морају се испитати његова стабилност и стабилност терена, обезбиједити услови да јаловина или муљ из одлагалишта не продру у околину или водотоке.

6. Машине и опрема за површинску експлоатацију

Члан 91.

(1) Машине и опрема за површинску експлоатацију морају одговарати прописима и важећим стандардима.

(2) Носећа конструкција машина за површинску експлоатацију мора бити статички одређена.

Члан 92.

(1) Код машина за површинску експлоатацију са шинским уређајем за кретање, средње оптерећење точкова испод једне од главних тачака ослонца мора бити у границама дозвољеног оптерећења за нормалан рад, и то: за колосијеве из шина S49 највише 18.000 N и за колосијеве из шина S65 највише 25.000 N, а при томе напрезање на савијање не смије бити веће од $15 \cdot 10^6 \text{ N/m}^2$.

(2) Код машина за површинску експлоатацију са гусјеничним уређајем за кретање, средњи специфични притисак на тло испод возног постоља главне тачке ослонца мора бити у границама дозвољене носивости тла.

Члан 93.

Све просторије, под, кров и облоге машина за површинску експлоатацију морају бити од незапаљивог материјала, а кабловски пролази морају бити напуњени незапаљивим материјалом.

Члан 94.

Машине за површинску експлоатацију морају бити опремљене следећим уређајима:

- а) граничним прекидачима,
- б) заштитницима од преоптерећења,
- в) кочницама и
- г) сигналним уређајима (уређаји за управљање и уређаји за акустичке сигнале).

Члан 95.

(1) На машине за површинску експлоатацију, односно групе машина које су међусобно повезане у технолошком ланцу (БТО систем) морају, на подесним мјестима, бити

постављени оптички и акустички сигнали за индикацију и споразумијевање.

(2) Одредбе става 1. овог члана не односе се на машине са дисконтинуираним радом које морају бити опремљене акустичком сигнализацијом.

(3) Сигналним уређајима управља се из једног центра, а ако се у технолошком ланцу управља појединим погонима, могуће је управљати и појединим сигналним уређајима (односи се на БТО систем и континуалним дијелом БКД-ТО).

Члан 96.

Машине са континуираним радом морају се опремити сигурносним уређајем за искључивање машине ако се тежиште помјери.

Члан 97.

(1) Возно постоље машина за површинску експлоатацију са шинским уређајем за кретање по помјерљивим колосијевима мора омогућити промјену размака између крутог и зглобног ослонца.

(2) Промјена размака из става 1. овог члана мора бити ограничена сигурносним уређајем.

Члан 98.

Машине за површинску експлоатацију и механизам за кретање морају се опремити сигурносним уређајима или сигурносним прекидачима којима се спречава нежељено кретање.

Члан 99.

Кућишта граничних прекидача, тастери за премошћивање и тастери за случај опасности морају да буду означени одговарајућом бојом у складу са својом функцијом, и то:

Функција	Боја
Све стој!	Црвена
Везни механизам стој!	Бијела
Ланчаник са ведрицама стој; ротор стој, или кашика стој!	Бијела са плавом попречном цртом
Транспортер са траком стој!	Бијела са црвеном попречном цртом
Сигнали гранични прекидач	Зелена
Премошћење	Жута, са ознаком распореда
Специјална функција	Љубичаста, са ознаком функције

Члан 100.

Багери са континуираним радом и одлагачи за површинску експлоатацију морају бити опремљени уређајима за мјерење јачине вјетра и уређајима за мјерење уздужног и попречног нагиба машине у односу на хоризонталну раван.

Члан 101.

(1) Механизми за подизање конзоле (носача) са ротором и траком за утовар морају бити опремљени са двије кочнице, као и механизми који се покрећу са командног пулта, а свака кочница мора се извести за кочење при максималном оптерећењу уз одговарајући коефицијент сигурности.

(2) Кочнице из става 1. овог члана морају да дејствују у моменту искључења погонског мотора, на начин да се механизам заустави без трзања и са што краћим путем заустављања.

Члан 102.

(1) Ужад која се крећу преко ваљка не смију бити спојена у плетањем.

(2) На ваљцима преко којих се крећу ужади морају се налазити уређаји за спречавање искакања ужади.

(3) У крајњем положају бубњева за намотавање ужади мора се обезбиједити простор за још најмање два намотаја ужета.

Члан 103.

Приступи машинама, љестве, степеништа, пролази и слично на машинама за површинску експлоатацију морају бити безбједни за сигуран пролаз.

Члан 104.

За машине за површинску експлоатацију обавезно се израђује техничко упутство, које мора да садржи:

- а) шеме или прегледне цртеже, услове за примјену, конструкционе цртеже и статичке прорачуне,
- б) податке о чврстоћи и стабилности машине за прописане радне операције, монтажу и одржавање,
- в) податке о сигурносним уређајима, са цртежима (плановима) о њиховом распореду, врсти и функцији,
- г) упутства о монтажи, руковању и надзору и
- д) упутства за одржавање машина и сигурносних уређаја.

Члан 105.

Када су у питању машине за површинску експлоатацију, чији је горњи дио окретан, рачунски се мора утврдити положај тежишта који се контролише испитивањем и ставити извјештај.

Члан 106.

(1) Основни сигнали машина за површинску експлоатацију су:

- а) дуг звук сиреном у трајању од секунду (-) и
- б) кратак звук сиреном у трајању од секунду (•).
- (2) Паузе између звукова сирене трају око секунду.
- (3) За поједине операције дају се следећи сигнали:
  - а) рад машине почиње - - - ,
  - б) траке, ротор или ланчаник ведричара покрећу се - - - ,
  - в) возни механизми покрећу се - • ,
  - г) возило је натоварено - ••• ,
  - д) машина се зауставља ••• и
  - ђ) опасност - • - • - • - • - • - • (минут).
- (4) Поједини уређаји за које је дат сигнал покрећу се најмање 20 секунди од датог сигнала.
- (5) Сигнали за пожарни аларм морају се јасно разликовати од других сигнала.
- (6) Табеле са сигналимa морају бити истакнуте на видном мјесту.

Члан 107.

На стазама за кретање, степеништу и љествама машина за површинску експлоатацију не смију се држати, односно складиштити било какви предмети или материјал.

Члан 108.

Свака машина за површинску експлоатацију мора имати сопствено и сигурносно освјетљење или довољан број резервних батеријских свјетлики у случају прекида струје.

Члан 109.

У упутству за руковање машинама за површинску експлоатацију морају се поставити граничне техничке вриједности машина у раду.

Члан 110.

- (1) Машина за површинску експлоатацију или поједини њени механизми могу се пустити у погон тек последије давања одређеног сигнала и протеча одређеног времена.
- (2) Ако се машина заустави због принудног искључења, поново се смије пустити у погон тек пошто се отклони узрок искључења.
- (3) Ако су сигурносни и сигнални уређаји на машинама за површинску експлоатацију неисправни, машина се не смије пустити у рад све док се квар не отклони.

Члан 111.

Спојнице за преоптерећење и сигурносне спојнице не смију се подешавати изнад максималног момента.

Члан 112.

Ако дође до оштећења носеће конструкције које може утицати на сигурност рада машине, њен рад се обавезно обуставља све док се не отклони оштећење.

Члан 113.

Напојни електрични каблови машина за површинску експлоатацију могу се премјештати само средствима која су за то предвиђена.

Члан 114.

(1) На почетку сваке радне смјене обавезно се врши провјера исправности свих сигналних уређаја, кочница, противпожарних уређаја и ужади.

(2) Исправност механизма за дизање обавезно се провјерава једанпут седмично.

Члан 115.

(1) На машинама за површинску експлоатацију са уграђеним дизалицама исправност дизалица обавезно се провјерава једанпут мјесечно.

(2) Исправност граничних прекидача, сигурносних крајњих прекидача, потезних прекидача, уређаја за мјерење јачине вјетра, индикационих уређаја и интерфонских постројења обавезно се провјерава свака три мјесеца.

Члан 116.

Маchine и уређаји за површинску експлоатацију морају се детаљно прегледати послје реконструкције, поправке или мировања машине, које је трајало дуже од три мјесеца.

Члан 117.

(1) Носећа конструкција машине и носачи појединих машинских елемената визуелно се прегледају свака три мјесеца, а генерално сваке друге године.

(2) Антикоровизни премаз провјерава се сваке друге године, а уочена корозија обавезно се мора одстранити у што краћем року.

Члан 118.

Подаци о извршеним контролним прегледима из чл. 114. до 117. овог правилника редовно се уносе у одговарајуће књиге.

Члан 119.

(1) Маchine за површинску експлоатацију морају се редовно подмазивати.

(2) Подмазивање машина из става 1. овог члана за вријеме рада обавља се само ако не постоји опасност од случајног додира покретних дијелова.

Члан 120.

Све измјене и реконструкције на носећој конструкцији машина за површинску експлоатацију или реконструкције које утичу на промјену оптерећења машине или њених дијелова морају се претходно рачунски доказати.

Члан 121.

За одржавање машина за површинску експлоатацију, привредно друштво доноси упутство које да садржи:

- а) поступак и начин контроле исправности сигурносних уређаја,
- б) поступак и начин контроле исправности противпожарних уређаја,
- в) поступак и начин контроле замијене дијелова,
- г) поступак и начин контроле носеће конструкције и
- д) поступак пријема машине послје поправке и реконструкције.

Члан 122.

(1) За безбједан транспорт машина за површинску експлоатацију морају се претходно одредити и припремити путеви који испуњавају захтјеве у погледу носивости за поједине машине.

(2) Ако се машине за површинску експлоатацију морају транспортовати преко одлагалишта или преко тла са малом специфичном носивошћу, мора се претходно испитати и провјерити могућност транспорта за сваку машину.

Члан 123.

Памучне крпе морају се чувати само у затвореним и незапаљивим посудама, а употријебљене крпе не смију се држати у машини.

Члан 124.

(1) Помоћне машине у површинској експлоатацији су: булдожери, утоваривачи, гредери, планери, скрепери, цјевопологачи, дизалице и друго.

(2) За безбједан рад, руковање и одржавање помоћних машина за површинску експлоатацију привредно друштво доноси упутство.

Члан 125.

(1) У току рада булдожера растојање од ивице точка гусјенице до ивице косине мора износити најмање 2 m.

(2) Приликом прегледа и подмазивања булдожер мора бити постављен на хоризонталну површину, мотор се мора искључити, а нож булдожера спустити на тло.

(3) У случају квара на нагибима мора се осигурати да булдожер под дејством сопствене тежине не крене низ косину, а булдожер у што краћем року склонити на безбједно мјесто.

Члан 126.

(1) За откопавање стијена скреперима у косим и хоризонталним слојевима, зависно од карактеристика стијена и других услова, обавезно се израђује шема кретања скрепера у откопу и одлагалишту.

(2) За вријеме рада скрепера није дозвољено кретање људи у радној зони скрепера.

(3) Забрана из става 2. овог члана обавезно се истиче на таблама, које се постављају на видном мјесту.

(4) Преглед и подмазивање скрепера обавља се само кад скрепер не ради.

Члан 127.

(1) Погонско гориво и мазиво морају одговарати утврђеним карактеристикама за те машине.

(2) Резерве уља и мазива, у прописаној количини, морају се чувати у специјалној просторији у затвореним и незапаљивим посудама.

(3) Уља и мазива се из затворених посуда ваде помоћу специјалних уређаја који се морају повремено чистити.

Члан 128.

(1) Замјена појединих склопова, механизма и других ремонтно-монтажних радова на машинама није дозвољена у непосредној близини незаштићених електричних водова под напоном.

(2) Ремонт и замјена појединих механизма на машинама дозвољени су само последије блокирања механизма који се ремонтују и њиховог одвајања од погонског мотора, као и других елемената који утичу на безбједност.

(3) Рударске машине за површинску експлоатацију које су ремонтване морају се прије пуштања у рад испитати, о чему се обавезно саставља извјештај.

7. Транспорт камионима (камиони и путеви)

Члан 129.

(1) Путеви за транспорт камионима на површинским коповима могу бити стални и привремени.

(2) Стални путеви који повезују коп са одлагалиштима, депонијама, објектима за припрему минералних сировина и утоварним станицама морају бити израђени тако да одговарају највећем оптерећењу транспортне механизације.

(3) Привремени путеви на етажама површинског копа и одлагалиштима и прикључци са сталним путевима не смију бити оптерећени више од носивости тла.

Члан 130.

(1) Стални путеви на површинским коповима израђују се са једном или са двије коловозне траке.

(2) Стални путеви са једном коловозном траком морају имати мимоизлазнице и пјешачку стазу ширине најмање 1 m, уколико се сталним путем са једном коловозном траком редовно крећу људи.

Члан 131.

Успони, ширине и полупречници кривина сталних путева морају бити усаглашени са техничким карактеристикама камиона ради безбједног транспорта.

Члан 132.

(1) Минимална ширина сталних путева са двије коловозне траке одређује се зависно од габарита камиона, под условом да најмање одстојање од најистуренијег дијела камиона до ивице подлоге износи најмање један метар, а растојање између најистуренијих дијелова камиона у моменту мимоилажења најмање 2 m.

(2) Најмања ширина сталних путева са једном коловозном траком мора износити 1/2 ширине сталних путева са двије коловозне траке.

(3) Укупна ширина сталних путева са двије коловозне траке одређује се према сљедећем обрасцу:

$$\check{S} = 2B + 4$$

гдје је:

$\check{S}$ - укупна ширина пута за камионски транспорт са двије коловозне траке (без банкна и канала), у метрима и
 B - максимална ширина камиона, у метрима.

Члан 133.

Проширење сталних путева (P) за камионски транспорт у кривинама (серпентине), продужене серпентине, петље и спирале израчунава се:

а) за сталне путеве са двије коловозне траке $P = 1,0 B$ и
 б) за сталне путеве са једном коловозном траком $P = 0,5 B$.

Члан 134.

Стални путеви за камионски транспорт у попречном пресеку на правим дионицама морају имати нагибе на обје стране, који износе:

а) за профилисане путеве до 5%,
 б) за путне подлоге од туцаника и шљунка до 3% и
 в) за све остале врсте подлога до 2%.

Члан 135.

(1) Полупречник кривина путева који се граде у облику серпентина, продужених серпентина, петљи и спирала, одређује се зависно од конструктивних карактеристика камиона.

(2) Путне подлоге на кривинама морају се изводити са падом у правцу полупречника и нагибом од 6%.

(3) На правим дионицама сталних путева за транспорт камионима које се израђују на косим теренима са падом већим од 30%, подлоге се морају израђивати са падом до 2% на супротну страну од пада терена.

Члан 136.

(1) Путеви на етажама површинског копа морају са спољне стране бити обезбијеђени земљаним насипима висине најмање 1 m да би се спрјечио пад камиона низ косину.

(2) За одводњавање путне подлоге за камионски транспорт дозвољен је прекид земљаног насипа максималне дужине 2 m и на растојањима од најмање 15 m по уздужном профилу пута.

Члан 137.

(1) Привремени (етажни) путеви лоцирају се тако да њихову трасу не може да угрози одроњавање ивице етаже.

(2) Између ивице етаже и привременог пута мора се одредити заштитна површина чија ширина зависи од геомеханичких особина материјала и масе камиона не смеје бити мања од 2 m.

Члан 138.

Није дозвољено кретање камиона:

- а) по магли, ако је видљивост мања од 60 m и ако камиони нису опремљени одговарајућим свјетлом за вожњу по магли,
- б) у току интензивних атмосферских падавина и
- в) у другим случајевима смањене видљивости (на примјер, када је видљивост мања од пута заустављања камиона).

Члан 139.

По сталним путевима није дозвољено претицање камиона, осим ако је ријеч о различитим типовима камиона и када се то претицање може обавити без опасности.

Члан 140.

Ако је успон путева за транспорт камионима већи од 6%, на растојању од најмање 600 m, морају се оставити дијелови пута са успоном до 2% најмање дужине 30 m.

Члан 141.

У зимском периоду стални и привремени путеви морају се редовно чистити од снијега и леда, а дијелови путева са кривинама и успонима морају се посипати сољу, одговарајућим фракционим материјалом или сличним средством.

Члан 142.

Сандуци камиона чисте се од налијепљених или замрзнутих стијена откривке или минералне сировине само механичким средствима која су монтирана на багерима, утоваривачима или другим машинама и на други погодан начин.

Члан 143.

Брзина и распоред кретања камиона на путевима површинског копа и одлагалишта одређују се зависно од подужног профила пута, врсте и квалитета подлоге и техничких карактеристика камиона.

Члан 144.

Камиони у току експлоатације морају бити технички исправни, а при кретању уназад морају давати звучне и свјетлосне сигнале.

Члан 145.

При утовару материјала у камионе, поред услова из чл. 75. и 76, морају се испунити и сљедећи услови:

- а) камион који се утовара мора се налазити у зони дејства багера, а може се поставити за утовар послје сигнала који даје руковаоц багером,
- б) камион који је постављен за утовар мора бити закочен и у границама видљивости руковаоца багером,
- в) минерална сировина или откривка утоварује се у сандук камиона само са стране или отпозади, а преношење кашике багера преко кабине камиона није дозвољено и
- г) полазак камиона послје завршеног утовара дозвољен је само послје звучног сигнала који даје руковаоц багером.

Члан 146.

Изнад кабине руковаоца камионом мора да постоји посебна поуздана заштита, а ако заштите нема руковалац не смеје да сједи у кабини камиона за вријеме утовара материјала у камион, већ се мора се налазити ван радне зоне багера.

Члан 147.

Ако се минерална сировина или откривка претоварају из камиона у друга транспортна средства, тај претовар се може обављати само преко посебне претоварне станице (бункер, платформа и друго) која мора одговарати максималном оптерећењу.

Члан 148.

У току коришћења камиона није дозвољено:

- а) кретање камиона са дигнутим сандуком,
- б) кретање камиона уназад до мјеста истовара и утовара на растојању вишем од 30 m (изузев при изради усјека, трасе и слично),
- в) прелажење преко каблова који нису специјално заштићени и
- г) паркирање на нагибима.

8. Транспорт транспортерима са траком

8.1. Постављање транспортера

Члан 149.

- (1) Носивост тла на које се поставља транспортер мора да одговара оптерећењу транспортера.
- (2) Тло на које се поставља транспортер мора бити одводњено и заштићено од површинских вода.

Члан 150.

- (1) Растојање најистуренијег дијела транспортера од било каквог чврстог предмета мора да износи најмање 1 m.
- (2) Транспортер на етажи површинског копа мора бити постављен изван зоне зарушавања.

Члан 151.

- (1) Дијелови транспортера који прелазе преко путева, колосијека, других објеката и уређаја морају се заштитити тако да се онемогући пад материјала са траке и додир ротирајућих дијелова и морају бити подигнути на висину којом се осигурава неометан и безбједан пролаз транспортних средстава испод њих.
- (2) Висине пролаза из става 1. овог члана морају бити видљиво обиљежене на конструкцији пролазног објекта.

Члан 152.

- (1) Прелази путева и колосјека преко транспортера морају се обезбиједити транспортним мостовима.
- (2) Носивост моста из става 1. овог члана и габарити пролаза морају бити видно обиљежени са обе стране конструкције у правцима кретања.
- (3) Мост из става 1. овог члана мора бити обезбијеђен оградом.

Члан 153.

- (1) За прелаз преко транспортера морају се поставити попречни прелази.
- (2) Прелази из става 1. овог члана обавезно се постављају на међусобном растојању од 300 m у зони копа и одлагалишта и морају бити обезбијеђени оградом са стране, као и рукохватима.
- (3) Прелази, односно пролази изван зоне површинског копа могу бити на растојању већем од 300 m, али се морају прилагодити датим условима.
- (4) Растојање најистуренијег дијела прелаза од транспортера мора износити најмање 1 m, а ширина прелаза мора бити најмање 0,8 m.

Члан 154.

(1) На мјестима на којима је транспортер издигнут изнад терена, а не прелази преко саобраћајнице, обавезно се постављају упозорења о забрани пролаза испод транспортера.

(2) Транспортери или дијелови транспортера који су издигнути изнад терена више од 1,5 m морају имати, с једне стране, пролаз ширине најмање 0,6 m, са оградом и рукохватом.

(3) Под пролаза из става 1. овог члана мора бити добро причвршћен, а ако је са успоном или падом мора бити израђен тако да се избјегне клизање.

Члан 155.

Угао нагиба транспортера са глатком транспортном траком може бити највише 18° при подизању материјала, а највише 15° при спуштању материјала.

Члан 156.

Стална мјеста рада на транспортеру и траса транспортера у зони површинског копа и одлагалишта морају бити освијетљена при ноћном раду и слабој видљивости (магла и друге временске непогоде).

Члан 157.

Растојање између најистуренијих дијелова два транспортера која су постављена један поред другог мора износити најмање 1 m.

Члан 158.

Вертикалне кривине при прелазу транспортера из хоризонталног положаја у коси положај (конкавна кривина) и при прелазу из косог положаја у хоризонтални положај (конвексна кривина) морају одговарати важећим стандардима за транспортере са траком.

Члан 159.

(1) Прелазно растојање између коритастог и равног дијела транспортне траке за сваки транспортер мора се одредити према важећим стандардима за транспортере са траком.

(2) На свакој погонској станици транспортера обавезно се истиче табла са подацима о ширини, дужини, брзини траке, капацитету, углу уговара, дозвољеној крупноћи материјала и дозвољеној најнижој спољној температури ваздуха.

(3) Послије већих поправки транспортера са траком обавезно се провјерава функционалност и безбједност рада транспортера.

8.2. Транспортна трака

Члан 160.

Транспортна трака у складу са условима рада на површинском копу мора одговарати важећим стандардима за транспортере са траком.

Члан 161.

(1) Коэффициент сигурности на прекидну чврстоћу транспортне траке за транспорт откривке, међуслојне јаловине и корисне минералне сировине на површинским коповима угља мора износити најмање 10, а за транспорт металних и неметалних минералних сировина најмање 12.

(2) За краће транспортере - добаваче и за транспорт крупнијег материјала вриједности коефицијента повећавају се за 20% до 30%.

(3) Коэффициент сигурности из става 1. овог члана израчунава се према следећем обрасцу:

а) за траке са текстилним улошцима:

$$S = \frac{T_1 \cdot n}{F_{\max}}$$

б) за траке са челичним улошцима:

$$S = \frac{T_c \cdot m}{F_{\max}}$$

гдје је:

S - коэффициент сигурности,

T₁ - прекидна чврстоћа (у kN/m ширине) транспортне траке са текстилним улошцима,

прорачунате у kN на текстилном улошку,

n - број текстилних уложака,

T_c - дозвољена прекидна сила траке са челичним улошцима у kN по челичној корди или челичном ужету,

m - број челичних корди или ужади,

F_{max} - максимална сила затезања у оптерећеној траци при нормалним условима, у kN.

Члан 162.

(1) Транспортна трака мора бити добро центрирана и правилно вођена.

(2) Транспортер се мора геодетски довести у правац и у попречном смјеру изнивелисати.

(3) На одређеним растојањима конструкције мора се поставити потребан број носећих и повратних ваљака за регулисање правца кретања (центричности) траке.

Члан 163.

(1) Транспортном траком може се превозити само материјал за који је трака предвиђена.

(2) Гранулометријски састав материјала који се транспортује транспортном траком мора бити усклађен са изабраном ширином траке према важећим стандардима за транспортере са траком.

Члан 164.

(1) Ходање по транспортним тракама, прелажење преко тих трака и пролажење испод њих нису дозвољени.

(2) Преко транспортне траке или испод ње може се прелазити, односно пролазити само на обезбијеђеним прелазима или изграђеним пролазима.

Члан 165.

(1) На утоварним и претоварним мјестима ваљци испод носећег крака транспортне траке морају се поставити еластично.

(2) Транспортна трака са знатно оштећеним и раслојеним облогама и оштећеним ивицама мора се замијенити.

Члан 166.

(1) Ако се материјал који се транспортује лијепа за транспортну траку, транспортер се мора опремити уређајима за ефикасно чишћење транспортне траке којима се спречава лијепљење материјала на ваљке и бубњева.

(2) На мјестима на којима се налазе уређаји за чишћење транспортне траке мора се спријечити нагомилавање скинута материјала.

(3) Материјал из става 2. овог члана не смије се ручно набавити на транспортну траку док је у покрету.

Члан 167.

(1) Материјал који падне са транспортера, а нарочито материјал који се скупља испод доњег крака транспортне траке мора се редовно чистити.

(2) Материјал из става 1. овог члана може се ручно чистити са транспортне траке и набавити на њу само ако транспортна трака није у покрету.

Члан 168.

Простор између доњег (повратног) крака транспортне траке и тла мора износити најмање 300 mm.

Члан 169.

Скидање материјала са транспортне траке док је трака у покрету није дозвољено.

Члан 170.

(1) На горњој страни транспортера, на одређеном растојању (зависно од локалних прилика), мора се поставити уређај којим се спречава избацивање транспортне траке усљед дјеловања вјетра.

(2) Ако је брзина бочног вјетра већа од 30 m/s, транспортна трака се мора искључити из погона.

(3) Уређај за мјерење брзине вјетра мора се уградити на транспортер.

(4) Исправност уређаја за мјерење брзине вјетра мора се испитивати једанпут годишње.

Члан 171.

Транспортна трака користи се на површинским коповима при температурним разликама које одговарају карактеристикама траке утврђеним важећим стандардима за транспортере са траком.

Члан 172.

(1) При температури нижој од -12 °C транспортна трака мора бити повремено у погону, без обзира на то да ли се материјал превози, ако није опремљена уређајем и средствима за спречавање замрзавања.

(2) Ако се поједини дијелови транспортера или транспортне траке залеле, транспортер се не смије пустити у погон док се лед не одстрани.

(3) Одмрзавање транспортне траке и обртних дијелова отвореним пламеном није дозвољено.

(4) Средства за спречавање смрзавања могу се употребљавати само ако су траке отпорне на њих.

Члан 173.

(1) Стално спајање транспортних трака обавља се вулканизацијом по хладном или топлом поступку.

(2) Вулканизација транспортне траке дозвољена је само када је транспортер искључен из напона.

(3) Механичко спајање транспортних трака спојницама (копчама) дозвољено је само привремено.

(4) Спој мора имати прекидну чврстоћу приближно као и остали дио траке и мора бити без задебљања.

(5) Дужина преклопа при спајању траке мора одговарати важећим стандардима за транспортне траке.

Члан 174.

(1) Материјал за вулканизацију транспортне траке (раствор гуме, сирова гума и други материјал) мора се чувати у хладним и тамним просторијама.

(2) Раствори гуме за вулканизацију транспортних трака који су набављени у различито вријеме не смију се мијешати.

(3) За вулканизацију транспортних трака мора се издати упутство.

Члан 175.

(1) Плоче за вулканизацију не смију се поливати водом.

(2) Плоче из става 1. овог члана морају се испитивати у редовним временским размацима, и то: сваке седмице - ако се употребљавају свакодневно, а сваких шест мјесеци - ако се употребљавају искључиво у радионици.

(3) При испитивању плоче за вулканизацију провјерава се да ли плоча развија равномјерну температуру на цијелој својој површини, о чему се сачињава записник.

Члан 176.

Транспортне траке са челичним улошцима (корда или уже) спајају се према важећим стандардима за транспортне траке и према упутству.

Члан 177.

Транспортна трака мора бити ускладиштена према прописаним стандардима за транспортне траке.

8.3. Погонска, затезна и повратна станица

Члан 178.

(1) Погонска станица транспортера мора бити постављена на чврстом и сигурном постољу.

(2) Погонска станица чија маса није довољна за стабилност при раду транспортера мора бити анкерисана.

(3) Уређај за затезање (анкерисање) мора издржати најмање двоструку статичку силу која влада у транспортеру, то се односи и на спојеве уређаја за затезање.

Члан 179.

Конструкција погонске станице транспортера мора бити статички одређена, прорачуната на основу оптерећења дијелова које носи и са димензијама које су усклађене са изабраном опремом и условима рада.

Члан 180.

(1) Командна кабина погонске станице или система транспортера мора бити постављена тако да се из ње може пратити кретање траке и материјала.

(2) Командна кабина погонске станице мора бити опремљена командним пултом.

(3) Командни пулт мора бити опремљен одговарајућим уређајима за управљање и сигнализацију.

(4) Транспортери капацитета до 500 m³/h не морају бити опремљени кабином.

Члан 181.

(1) Погонска станица мора бити опремљена улазним степеницама са рукохватима и стазама за пролаз.

(2) Стазе за пролаз из става 1. овог члана морају бити ширине најмање 0,6 m, заштићене оградом и имати под однеклизајућег материјала.

(3) До свих дијелова погонске станице који се морају контролисати при раду и на којима се морају изводити радови ради поправке морају бити постављене стазе.

Члан 182.

Ако се кућиште или лежајеви прекомјерно грију, електромотор се мора искључити.

Члан 183.

При транспорту, електромотор се мора заштитити од потреса, удара или било каквог механичког оштећења.

Члан 184.

(1) Редуктор погонског уређаја транспортера поставља се на хоризонталну плочу која мора бити причвршћена за погонску станицу.

(2) За монтажу редуктора и пуштање у рад последије монтаже привредно друштво доноси упутство.

(3) Спољне површине редуктора морају се редовно чистити од прашине и уља.

(4) За вријеме рада мора се контролисати ниво уља у редуктору и рад пумпи за подмазивање.

(5) Поправка и демонтажа редуктора мора се обављати само кад је мотор одвојен.

(6) При транспорту редуктор се мора заштитити од потреса, удара или било каквог механичког оштећења.

(7) Крајеви осовина на које се ставља спојница морају бити заштићени од корозије и механичког оштећења.

Члан 185.

Спојница погонског уређаја транспортера мора бити избалансирана.

Члан 186.

(1) Ако је транспортер нагнут више од 5°, а погонска станица се налази на врху косине, мора постојати уређај за аутоматско заустављање транспортера у случају нестанка електричне енергије.

(2) Ако се погонска станица налази на дну косине, а материјал се извлачи, окретни бубањ мора имати аутоматски уређај за кочење.

(3) Ако је транспортер нагнут више од 8°, без обзира на мјесто погонске станице, погонски уређај мора имати аутоматски уређај за кочење.

Члан 187.

(1) Облоге кочница морају бити од незапаљивог материјала и антистатичне (не смију скупљати статички електрицитет).

(2) За кочење транспортера могу се употребити механичке, хидрауличне, хидродинамичке и електромагнетне кочнице.

(3) Сваких 15 дана мора се провјеравати хабање облога кочница и стање опруга и обавити њихово регулисање, а истрошене облоге морају се замијенити.

Члан 188.

(1) У погонским станицама сви покретни дијелови морају се заштитити од случајног додира.

(2) Заштитна ограда мора бити израђена према важећим стандардима за транспортере са траком.

Члан 189.

За вријеме рада транспортера није дозвољено ручно чишћење свих бубњева.

Члан 190.

(1) За вријеме рада транспортера мора се осматрањем редовно контролисати зазор на клиновима и стање ивица бубњева и облоге.

(2) На почетку сваке смјене морају се прегледати сви ротациони дијелови погонске станице транспортера.

(3) Сваких 15 дана морају се детаљно прегледати бубњеви транспортера.

Члан 191.

(1) Бубњеви транспортера морају се чистити од налијепљеног материјала уређајима за чишћење.

(2) Број и врста уређаја за чишћење морају одговарати материјалу и његовим особинама, као и климатским приликама у којима се обавља превоз.

Члан 192.

(1) Транспортер мора бити опремљен свим носећим и повратним ваљцима.

(2) При раду транспортера носећи и повратни ваљци морају се окретати.

(3) Оштећени ваљци и ваљци чији се лежачеви при раду загријавају морају се замијенити исправним ваљцима.

(4) Ваљци се замјењују само када је транспортер заустављен.

(5) При замјени ваљка или слога ваљка мора се обезбиједити да се транспортер не пусти неконтролисано у рад.

(6) Загријани и блокирани носиви ваљци на транспортерима са траком морају се одмах замијенити.

Члан 193.

Покретна колица за затезање морају се лако кретати по шинама, а на крају колосијека морају се поставити амортизери и гранични прекидач.

Члан 194.

(1) Стаза за кретање тега за затезање траке мора бити довољно дуга да омогући несметано кретање тега у оба смјера.

(2) Простор у коме се креће тег мора бити ограничен жичаном оградом високом најмање 1,8 m од тла, а испред тега мора се поставити подметач од погодног материјала.

(3) Затезни бубањ мора имати кочницу и хваталке.

Члан 195.

Транспортери са витлом за аутоматско затезање морају имати уграђене сљедеће уређаје:

а) гранични прекидач којим се искључује помјерање затезних колица преко одређене границе,

б) уређај за подешавање затезања којим се спречава преоптерећење транспортне траке и конструкције транспортера и

в) аутоматски регистратор силе затезања.

Члан 196.

(1) Уже и конструкција затезних станица морају имати најмање шестоструку сигурност за прекидну чврстоћу у односу на највеће прорачунато статичко оптерећење.

(2) При одмотавању ужета са бубња до крајњег граничног положаја на бубњу мора остати најмање 1,5 навојак.

(3) Уже на затезној станици мора се замијенити ако се прописана сигурност смањи за 30%.

Члан 197.

Сваких седам дана мора се детаљно испитати исправност рада вођица, витла, колица и граничног прекидача.

Члан 198.

(1) Повратна станица транспортера мора бити постављена на статички одређеној конструкцији.

(2) Сви ротирајући дијелови на повратној станици морају се заштитити од случајног додира.

8.4. Сигурносно-сигнални уређаји

Члан 199.

(1) Сваки транспортер мора имати уређај којим се одмах и сигурно искључује из погона дуж трасе транспортера.

(2) Уређај из става 1. овог члана може се користити само у случају опасности.

(3) Ако се транспортер искључи из погона услед дејства уређаја за искључење постављеног дуж транспортера, прије поновног укључења мора се наћи узрок искључења и тек пошто се потврди да је узрок отклоњен, транспортер се може поново пустити у рад.

(4) Уређај постављен дуж транспортера за искључење транспортера мора се редовно одржавати и мора увијек бити у исправном стању.

Члан 200.

(1) Дуж трасе транспортера морају се поставити уређаји за звучну сигнализацију којом се најављује пуштање транспортера у рад.

(2) Размак постављених уређаја за звучну сигнализацију мора бити такав да се звучни сигнал чује са сваког мјеста транспортера.

(3) Сигнал мора трајати најмање 10 s, а мора да отпочне најмање 20 s прије пуштања транспортера.

(4) У систему транспортера мора постојати телефонска или радио-веза између погонских станица и командног пулта.

Члан 201.

(1) Траса, односно систем транспортера са траком мора бити освијетљен при ноћном превозу или слабој видљивости.

(2) У магистралном транспортеру чија је траса дужа од 10 km цијела трака система не мора бити освијетљена, али морају бити освијетљена сва пресипна мјеста дуж транспортне линије.

Члан 202.

(1) Положај сипке и висина падања материјала на пресипним мјестима са траке одређују се параболом падања екстремних величина и тежина зрна према важећим стандардима за транспортере са траком.

(2) Пресипна мјеста транспортера морају бити заштићена са свих страна тако да не постоји могућност да материјал испада.

(3) Пресипна мјеста транспортера морају бити ограђена оградом високом најмање 1,2 m.

(4) Око пресипног мјеста мора постојати платформа која омогућава безбједан надзор тог мјеста.

(5) На пресипном мјесту које нема сталан надзор мора бити уграђен уређај за обавјештавање о нагомилавању материјала.

Члан 203.

На пресипним мјестима мора се уградити уређај за смањење брзине падања материјала, ако је брзина кретања траке већа од 4 m/s и ако крупних комада (≥ 250 mm) има више од 50%.

Члан 204.

Чишћење наслага материјала са пресипних мјеста, као и отцепљење, ако је дошло до загушења, могу се обављати само када транспортер стоји.

Члан 205.

(1) Утоварна мјеста на транспортеру морају се израдити тако да се спријечи испадање и нагомилавање материјала који се утовара на транспортер и обезбиједити да материјал равномерно пада на траку у смјеру кретања траке.

(2) Простор између утоварног лијевка и транспортне траке мора бити затворен гуменом завјесом, којом се спречава пролазак материјала ван транспортера.

Члан 206.

(1) Самоходна утоварна колица могу се пуштати у погон (кретати) са мјеста руковоаца утовара или са земље.

(2) Ако се самоходна утоварна колица покрећу са земље, тастер за пуштање колица у погон мора се налазити ван зоне утовара.

(3) Растојање између конструкције утоварног багера и утоварног мјеста транспортера мора бити најмање 1 m.

Члан 207.

(1) Материјал са транспортера може се утоварити у вагон само помоћу лијевка.

(2) Одстојање дна лијевка и највишег дијела вагона или локомотиве мора износити најмање 300 mm.

(3) На утоварном мјесту са траке у вагоне мора се поставити звучна или свјетлосна сигнализација која ће давати сигнале за покретање воза приликом утовара.

8.5. Пуштање у рад, заустављање и помјерање транспортера

Члан 208.

За руковање и одржавање транспортера привредно друштво доноси упутство.

Члан 209.

(1) Систем транспортера мора имати блокаду којом се регулише пуштање транспортера у рад.

(2) Блокада из става 1. овог члана мора бити конструктивно ријешена тако да се прво ставља у погон истоварни транспортер система, а затим редом сви остали до багера за откопавање.

(3) При заустављању, систем блокаде мора дејствовати обрнутим редом.

(4) У систем транспортера морају бити укључене све машине које раде у систему.

(5) Вријеме пуштања у погон сваког сљедећег транспортера мора бити подешено, тако да претходна трака постигне своју нормалну брзину кад сљедећа почне да се креће.

Члан 210.

(1) Систем транспортера који нема даљинско управљање пушта се у рад на сљедећи начин: истоварни тра-

нспортер у систему пушта се у рад самостално, а остали транспортери система пуштају се у рад тек након добијања информације да је претходни транспортер достигао максималну брзину.

(2) У систему са ручним руковањем транспортер се мора одмах искључити из рада ако је претходни транспортер стао.

Члан 211.

(1) Систем транспортера са даљинским управљањем мора имати три начина управљања, и то:

а) даљинско управљање са блокадом,

б) појединачно управљање на погонској станици са блокадом и

в) појединачно управљање на погонској станици без блокаде.

(2) Ако је ријеч о транспортеру који ради помоћу система за даљинско управљање, не смије се користити појединачно управљање без блокаде.

(3) Сваки транспортер у систему даљинског управљања мора имати на погонској станици уређај за заустављање дијела система иза њега.

Члан 212.

(1) Транспортни систем може се пустити у погон тек после добијених информација и извршних сигнала да је цијели систем спреман за рад.

(2) Транспортер или систем транспортера не смије да ради без надзора.

Члан 213.

Носећа конструкција помјерљивих транспортера мора бити постављена на одговарајући основ (прагове и понтоне и слично) који омогућава стабилност конструкције транспортера и помјерање транспортера у попречном правцу.

Члан 214.

(1) Површина тла на којој се помјера транспортер мора бити уређена у попречном и подужном правцу.

(2) Транспортер се може помјерати само уређајима који су израђени за ту сврху.

(3) Помјерање транспортера мора бити прилагођено конструкцији транспортера и уређаја за помјерање.

(4) Транспортер се може помјерати само при доброј видљивости.

(5) Приликом помјерања транспортера мора се обезбиједити радио или телефонска веза између етажера на којој се транспортер помјера и командног пулта.

(6) После помјерања транспортер се мора поново опремити свим сигнаlima и заштитним уређајима и мора се провјерити његова исправност, о чему се сачињава извјештај.

9. Сипке, спуштаљке и успињаче

Члан 215.

(1) На отворима на врху сипке морају се налазити поклопци, решетке или ограде којима се спречава прилаз отвору сипке.

(2) Уситњавање руде на решетки сипке дозвољено је само изузетно, и то ако је заустављен утовар и ако отвори решетки нису већи од 300 mm · 300 mm.

(3) За разбијање комада изнад решетки мора се израдити упутство којим се регулише сигуран и безбједан рад на разбијању комада.

(4) Минирање ископане масе ради уситњавања већих комада на решетки није дозвољено.

Члан 216.

(1) Испред отвора сипке мора се изградити браник (одбојник), који мора бити конструисан тако да спречава прилаз камиона отвору сипке.

(2) Отвор на дну сипке (ушће) мора имати посебан ходник, којим се у случају опасности омогућује повлачење руковаоца на сигурно мјесто.

(3) На мјесту руковаоца сипке мора постојати контролни отвор према сипки, покривен сигурним поклопцем.

Члан 217.

(1) Сипке морају имати контролне ходнике за одглављивање, израђене на размаку од највише 20 m (по висини сипке).

(2) Контролни ходници из става 1. овог члана морају имати заштитне преграде према сипки.

(3) Улажење у сипке ради одглављивања није дозвољено.

(4) За одглављивање материјала у сипки из контролних ходника, привредно друштво доноси упутство.

Члан 218.

(1) Отвори сипке (улаз и испуст) морају имати међусобну телефонску или радио-везу.

(2) Испусни дио сипке и контролни ходници морају се провјетравати и отпришавати.

Члан 219.

За вријеме поправке сипке и одјељења за пролаз људи није дозвољено улазити у сипке одоздо.

Члан 220.

(1) Спушталке и успињаче служе за спуштање и дизање пуних и празних камиона, вагона и другог материјала.

(2) За рад спушталки и успињача привредно друштво доноси упутство.

Члан 221.

Сваких 15 дана мора се извршити детаљан преглед постројења, а нарочито мјеста која су спојена заваривањем, заковицама и вајцима, као и преглед других дијелова подложних већим напрезањима, и налаз уписати у књигу постројења.

Члан 222.

(1) Постројење за превоз мора бити опремљено сигналним уређајима помоћу којих се могу давати сигнали између појединих навозишта, одвозишта и погонског дијела постројења.

(2) Поред сигналних уређаја, за вожњу на навозиштима и одвозиштима, као и у машинској згради, мора постојати телефонска веза ради споразумијевања руковаоца постројења и руковаоца платформе (сигналисте).

Члан 223.

У кабини руковаоца постројења морају се налазити оптички сигнални уређаји који показују исправност појединих важнијих дијелова постројења (сигурносне кочнице, прекострујни релеј, гранични прекидачи на траси, претварач струје, експанзионе склопке, склопка за спречавање претјеривања и улна пумпа).

Члан 224.

(1) На навозиштима и одвозиштима мора се налазити оптичка сигнализација ради давања упозорења руковаоцима постројења, која ради аутоматски.

(2) На навозиштима, одвозиштима и у машинској згради обавезно се морају истаћи табле са сигналним знацима за сигнале: "СТОЈ", "ВОЗИ ГОРЕ", "ВОЗИ ДОЉЕ", "ВОЗИ ПОЛАКО".

Члан 225.

У згради постројења мора да се налази упутство о раду са постројењем, упутство о подмазивању и шема електричних инсталација.

Члан 226.

С обје стране трасе спушталке, односно успињаче постројења, на свим навозиштима и одвозиштима морају се

на колосијецима налазити исклизнице које спречавају пад вагона у трасу постројења.

Члан 227.

(1) Уже постројења мора имати најмање осмоструку сигурност у односу на највеће могуће оптерећење.

(2) Настављена ужад не смију се употребљавати.

(3) Уже се мора контролисати на почетку рада сваке смјене.

(4) Оштећено уже мора се замијенити.

(5) Сваке друге године уже се мора замијенити новим ужетом.

Члан 228.

Сви спојеви између платформе и ужета морају имати најмање тринаестоструку сигурност у односу на највеће могуће оптерећење.

Члан 229.

(1) Машина за превоз мора бити снабђена сигналним звонцем, које је подешено тако да даје одговарајуће сигнале чим се платформа приближи најмање 5 m посљедњем навозишту.

(2) Машина из става 1. овог члана мора бити снабђена уређајем за мјерење брзине, који даје видљиве сигнале ако се прекорачи дозвољена брзина вожње.

Члан 230.

(1) Стална електрична расвјета мора постојати по цијелој траси спушталке и успињаче, на навозишту и одвозишту и у кабини за сиганлизацију.

(2) Навозишта и одвозишта не смију бити закрчена било каквим материјалом.

Члан 231.

(1) Кретање људи дуж трасе спушталке и успињаче није дозвољено.

(2) Ако се ради на траси, на видном мјесту се мора истакнути одговарајућа табла са упозорењем.

10. Заштита од пожара

Члан 232.

(1) У план површинског копа морају се учртати све зоне заштите од пожара, по опасностима и важностима, које означавају мјеста на која се не смије одлагати никакав запаљив материјал.

(2) Зоне из става 1. овог члана морају обухватати:

а) прилазе угљеним етажама,

б) угљене етажне,

в) депоније угља,

г) механизацију за добијање угља,

д) мјеста одшљакивања и отпепеливања локомотива,

ђ) мјеста на којима се машине снабдијевају горивом за рад мотора са унутрашњим сагоријевањем,

е) пумпна постројења и

ж) пресипна мјеста на угљу и прихватне бункере угља.

Члан 233.

У непосредној близини просторија у којима постоји опасност од пожара или у којима се чувају запаљиве материје, као што су: магацин експлозивних средстава, просторије за ускладиштење запаљивих течности, мазива или средстава за чишћење, просторије за акумулаторе, трансформаторе, машине радилице, погони пресипних мјеста и бункери за угљ, морају се поставити одговарајући апарати за гашење пожара.

Члан 234.

Уређаји и средства за заштиту од пожара обавезно се контролишу сваких шест мјесеци, а налази о извршеном прегледу уносе се у одговарајуће књиге.

Члан 235.

(1) За коришћење отвореног пламена, као и за заваривање, сјечење и лемљење на производним етажама угља привредно друштво доноси упутство.

(2) Етаже угља не смију се изложити дејству ватре.

Члан 236.

Ако се за погон транспортних и других средстава користе угљани, мора се одредити мјесто одшљакивања и отпепеливања, тако да се искључи свака могућност појаве пожара, а на депонованој шљаци не смије бити ватре.

Члан 237.

(1) Акумулације угља на пресипним мјестима испред пријемних бункера и погонских и повратних станица транспортних трака, на колосијецима, постројењима и другим мјестима морају се одмах одстранити.

(2) На складиштима угља, односно у његовој непосредној близини, као и у другим пожаром угроженим објектима мора се обезбиједити довољна и сигурна количина воде за гашење пожара.

Члан 238.

(1) Објекти у којима су смјештене пумпе и друга средства за интервенцију приликом пожара морају бити израђени од незапаљивог материјала.

(2) Електрична енергија за напајање пумпи за гашење пожара може се доводити само преко бетонских и челичних носача - стубова или преко подземних каблова.

Члан 239.

Напуштени дијелови наслага угља који је самозапаљив морају се покрити одговарајућим материјалом ради спречавања оксидационих процеса, а откривене насlage редовно контролисати.

Члан 240.

На угљеним етажама површинског копа није дозвољена употреба отвореног пламена, осим на мјестима која су за то одређена упутством о руковању опремом на угљеним етажама.

Члан 241.

(1) Приликом ликвидације етаже и површинског копа на откопним етажама израђује се радна косина према технолошкој шеми која је за то посебно израђена.

(2) Остављене етажне равни, односно њихове ширине, морају бити довољне да се:

- а) обезбиједи стабилна завршна косина,
- б) омогући одступање опреме,
- в) омогући демонтажа транспортних средстава и друге опреме (енергетски каблови, цјевоводи) и
- г) омогући приступ помоћне маханизације и слободно кретање људи.

III - ПОВРШИНСКА ЕКСПЛОАТАЦИЈА АРХИТЕКТОНСКО-ГРАЂЕВИНСКОГ КАМЕНА

1. Отварање површинског копа

Члан 242.

(1) За отварање и припремање површинског копа мора се правовремено уклонити јаловински покривач.

(2) Радови на отклањању јаловинског покривача минералне сировине изводе се степенасто одозго наниже, с тим што се тај покривач не смије поткопавати.

(3) Ако се јалови покривач гура или пребацује са више етаже на нижу етажу или на основну етажу површинског копа, у том подручју не смију се изводити било какви радови.

Члан 243.

Ако у подручју површинског копа постоје клизишта или нестабилни дијелови лежишта, то подручје се канали-

ма мора заштитити од продора површинских и изворских вода.

Члан 244.

(1) Дијелови јаловог покривача или лежишта минералне сировине који се уклањају ручно и који су склони одроњавању морају се одстрањивати са чела откопа само са мјеста које је безбједно, и то одозго надоље.

(2) При ручном уклањању јаловог покривача, између стопе етаже и предње ивице откривеног материјала који се експлоатише мора се остављати заштитна (сигурносна) зона чија ће ширина износити најмање пола висине радног чела на отквивци.

(3) Изузетно од става 2. овог члана, при експлоатацији обарањем блокова ширина заштитне зоне може да износи најмање 1/4 висине етаже.

Члан 245.

(1) Угао нагиба радне косине етажа на откопавању јаловине може износити највише до 90° ако се стабилност докаже испитивањима.

(2) Ширина етаже на откопавању јаловине одређује се зависно од механизације употребљене на етажи.

Члан 246.

Радови на разбијању и уситњавању чврсте покривене стијене морају се изводити тако да се детонацијом експлозива не оштећује цјеловитост стијенске масе за експлоатацију.

Члан 247.

Сваки дубински коп мора имати два излаза на површину копа.

Члан 248.

Јаловина са површинског копа мора се одложити на мјесто које не захвата и не угрожава простор за будућу експлоатацију.

2. Производња и начин откопавања блокова архитектонско-грађевинског камена

Члан 249.

Блокови и томболони архитектонско-грађевинског камена (у даљем тексту: блокови) морају се вадити тако да се не оштети цјеловитост извађеног блока.

Члан 250.

(1) Висина етажа на којима се врши експлоатација камена мора се одредити у складу са геолошким и инжењерско-геолошким својствима стијене, начином откопавања и механизацијом која се користи на том копу.

(2) Угао нагиба радне косине етаже за добијање блокова може износити до 90° ако се стабилност етаже докаже испитивањима.

Члан 251.

(1) Неквалитетни дијелови стијене смију се оставити у косинама етаже за добијање блокова само ако су довољно стабилни и ако се тиме не угрожавају радови на добијању блокова.

(2) Поткопавање етаже није дозвољено ако није саставни дио начина откопавања.

Члан 252.

(1) Приликом преношења, односно повлачења блокова морају се примјенити одговарајуће техничке мјере за спречавање пада или превртања блока.

(2) Приликом сјечења стијена или блокова, дијелови за које постоји опасност да се одлеме морају се одстранити на сигуран начин.

(3) Није дозвољено обрађивање блокова на стрмом и неравном терену.

Члан 253.

Ако се корисна минерална сировина утовара и транспортаје на етажи, ради сигурног кретања возила путевима морају бити пролазни и широки најмање 5 m.

Члан 254.

(1) Блокови се морају повлачити, преносити и утоварити према упутству за руковање машинама и уређајима на површинском копу.

(2) Није дозвољено повлачење блокова на косинама са нагибом већим од 45%.

(3) На радилиштима копа на којима се примарни блокови велике масе у чврстој стијени добијају машинама за резање и методом бушења и одгуравања, висина етаже и међуетаже не смије бити већа од 20 m.

(4) Изузетно од става 3. овог члана, кад су у питању магматске стијене са неправилним лучењем, ако се геомеханичким истраживањима докаже стабилност, радно чело на етажи може бити више од 20 m.

Члан 255.

Машине за резање и подсијецање примарних блокова из стијенске масе морају имати одговарајућу заштиту од честица одбачених при раду резног алата.

Члан 256.

(1) Блок не смије висити на куки дуже него што је потребно за његово дизање, преношење и спуштање.

(2) За вријеме утовара блокова у камион, возило мора бити прописно закочено.

(3) Камион који се товари мора се налазити у зони радијуса утовара дизалице.

(4) Камион за утовар мора бити постављен тако да се утовар обавља са бочне или са задње стране сандука камиона, с тим што није дозвољено преношење блока преко кабине камиона.

Члан 257.

Нагиб путева за транспорт блокова камионима са поједине етаже не смије бити већи од 20%.

Члан 258.

(1) У површинском копу на радним платоима блокови се транспортују витловима, дизалицама, рампама, клизницама и друго.

(2) За транспорт блокова на површинском копу морају се изградити упутства о руковању, зависно од транспортних средстава која се користе.

(3) Блокови се могу транспортовати котрљањем, превртањем и бацањем ако су при том предузете мјере за очување њихових физичких својстава.

Члан 259.

На етажама изложеним ударима вјетра чија је брзина већа од 20 m/s мора се обуставити рад на површинском копу док такви услови трају.

Члан 260.

Горња ивица завршне косине копа мора бити ограђена оградом удаљеном најмање 5 m од ивице копа, која мора бити висока најмање 1,2 m.

Члан 261.

(1) Ако се уз површински коп архитектонско-грађевинског камена експлоатише и технички камен, мора се утврдити сеизмички утицај потреса изазваног минерским радонима на копу техничког камена.

(2) Није дозвољено просипање разних уља и других пелетраната на стијенску масу или исјечене блокове.

Члан 262.

(1) Блокови се обиљежавају трајном ознаком која не оштећује стијенску масу намијењену за даљу прераду.

(2) Ознака мора бити убиљежена на чеonoј страни блока (једна од двије најмање површине) и при ускладиштењу мора бити приступачна.

(3) Поред ознаке, на блоку се на одговарајући начин мора назначити природна слојевитост стијенске масе ако није видљива.

Члан 263.

За добијање примарних блокова морају се у стијенској маси што више искористити пукотине и ослабљене површине (природни услови).

Члан 264.

Лежишта архитектонско-грађевинског камена усложена у одвојеним банковима добијају се бушењем паралелних бушотина у равни сјечења и цијепањем клиновима, детонирајућим штапином, црним барутом, сјечењем завојним (хеликоидалним) ужетом, сјечењем дијамантским дисковима, подсјекачицом са бесконачним ланцом на коме су постављени зуби и на други начин.

Члан 265.

(1) Примарни блокови из банковних лежишта добијају се, по правилу, сјечењем управно на раван пукотина или на раван раслојења.

(2) Изрезани блокови морају се на одговарајући начин означити, паралелно или управно на слојне површине и пукотине стијене.

Члан 266.

(1) Примарни блокови могу се добити из стијенске масе, уз ограничену и контролисану употребу експлозива за минирање.

(2) За припремне радове за смјештај уређаја за резање и разбијање одвојених дијелова у ограниченем простору (подсјечи, усјечи, бунари и друго), као и за масовно добијање распуцале стијенске масе може се користити одговарајући експлозив.

Члан 267.

Откопавање примарних блокова велике масе превртањем може се вршити на површинском копу само ако се обезбиједе одређени услови, и то: потпуна приступачност блоку, контролисано подсијецање, контролисано потписивање (механички или експлозивом), заштита блока од разбијања при превртању и прорачун положаја за превртање блока.

Члан 268.

(1) Откопавање примарних блокова поринућем, примјеном резова израђених жичаном пилом и потискивањем хидрауличним или одговарајућим експлозивним средствима може се вршити само уз претходно геолошко прорачунавање стијенске масе, првенствено пукотина и шупљина.

(2) Угао нагиба равни по којој примарни блок треба да склизне мора бити знатно мањи од угла нагиба при ком би, с обзиром на трење, успиједило склизивање примарног блока.

(3) Прорачуном утврђени угао нагиба - склизна раван мора се провјерити испитивањем и, по потреби, кориговати.

3. Резање примарних блокова и блокова за индустријску прераду

Члан 269.

(1) Завојно уже за резање каменних блокова мора се од погонског уређаја до мјеста резања водити ван пролазних путева.

(2) На мјестима на којима хеликоидално уже пролази изнад или поред пролазних путева мора се поставити одговарајућа заштита.

Члан 270.

Нису дозвољене поправке или подмазивање уређаја за резање завојним ужетом када уређај ради и када се уже замјењује.

Члан 271.

(1) Ако се резање врши хеликоидалним ужетом на спољној температури нижој од 273 °К (0 °С), на одговарајућим мјестима морају се поставити чистачи за лед.

(2) Ако се резање врши дијамантским диском, на крајеве колосијека за вођење уређаја са диском морају се поставити механички и електрични гранични прекидачи за прекид кретања уређаја.

(3) Дијамантски диск и сви ротирајући дијелови на уређају за резање помоћу дијамантског диска морају бити на одговарајући начин заштићени.

Члан 272.

Ако се вертикално или хоризонтално резање врши бушењем бушотина помоћу бушаћег чекића, бушотине морају бити паралелне.

Члан 273.

(1) За вријеме издвајања (обарања) исјеченог блока из масива стијене сви уређаји за резање морају бити склоњени на сигурно мјесто.

(2) Корисни блокови који се последије исијецања одвајају и ускладиштавају не смију се дизалицом преносити преко уређаја за резање.

Члан 274.

Камени блокови са повећаним садржајем влаге и осјетљиви на дјеловање мрза морају се на одговарајући начин заштитити (покривањем, завијањем, стављањем у затворени простор и сл.).

Члан 275.

На производној етажи мора се обезбиједити потребна површина за ускладиштење блокова, у складу са начином транспорта са етаже.

4. Прерада архитектонско-грађевинског камена

Члан 276.

(1) Прерада архитектонско-грађевинског камена у складу са овим правилником обухвата низ операција које се по одређеном реду одвијају ради добијања готовог производа и захтијева обезбјеђење одговарајућих услова за рад.

(2) Под операцијама из става 1. овог члана у складу са овим правилником подразумијевају се: ускладиштење блокова, транспорт блокова и производа, машинска и ручна обрада, ускладиштење и паковање готових производа, скупљање и одлагање отпадака и утовар и паковање у превозна средства за даљи транспорт.

(3) Под обезбјеђењем одговарајућих услова за рад у складу са овим правилником подразумијевају се снабдијевање електричном енергијом, снабдијевање водом и пречишћавање воде и отпрашивање и одстрањивање гасова и водене паре (вентилација).

Члан 277.

У циркулационом систему подмазивања покретних механизма машина и уређаја који се користе при преради архитектонско-грађевинског камена, на потисном воду морају се налазити манометри и вентил за регулацију притиска уља.

Члан 278.

Конструкција појединих склопова машина и уређаја који се користе при преради архитектонско-грађевинског камена мора бити таква да уље за подмазивање не може исуцити на темеље машина или, ако је то немогуће, темеље се морају на одговарајући начин заштитити.

Члан 279.

Ако се машине или уређаји који се користе при преради архитектонско-грађевинског камена причвршћују за конструкције објеката, морају се примјенити специјална учвршћења која смањују пренос вибрација или конструкције објеката.

Члан 280.

Навојни слојеви покретних склопних јединица (кардански зглобови, руде, дискови, радилице и др.) морају бити обезбијеђени тако да се не могу сами одвртати.

Члан 281.

(1) Отворени, покретни и обртни склопови (замајци, вратила, полуге, спојнице, ременице и друго) машина и уређаја који се налазе на висини мањој од 2 m од равни за опслуживање морају бити заштићени од случајног додира штитницима од лима или мреже.

(2) Штитници из става 1. овог члана морају се лако растављати.

Члан 282.

Елементи аутоматике машина и уређаја који се користе при преради архитектонско-грађевинског камена морају бити заштићени од прљања или упадања страних тијела.

Члан 283.

Сав спољни складишни простор мора имати одговарајући нагиб за несметано отицање воде.

Члан 284.

(1) Блокови се ускладиштавају на одређеном и за то припремљеном простору.

(2) Подлога за ускладиштење блокова мора одговарати оптерећењу које настаје од ускладиштених блокова, с тим што коефицијент сигурности за носивост припремљеног терена мора износити најмање 1,5.

Члан 285.

За руковање блоковима мора се изградити техничко упутство које садржи податке о:

а) средству којим се ускладиштавају блокови (портални или мосни кран, дерик - кран, ауто-дизалица и др.),

б) начину приступања складишту да би се блокови ускладиштили или прихватили за прераду,

в) растојању између редова блокова,

г) висини ускладиштења и броју редова блокова у односу на механизацију,

д) начину везивања блокова и томболина (блок - уже или ланац - кука),

ђ) начину међусобног одвајања блокова по висини и

е) другим специфичностима с обзиром на одређено складиште.

Члан 286.

(1) Технолошка вода у погону за прераду архитектонско-грађевинског камена мора се прикупљати и одводити тако да се спријечи њен улазак у темеље објекта и машина.

(2) Ниво подземних вода мора се стално одржавати испод најниже коте темеља објекта или машина.

Члан 287.

Од мјеста ускладиштења до мјеста прераде блокови се транспортују краном, вагонетом и ауто-дизалицом или другим одговарајућим средствима.

Члан 288.

(1) Између превозног средства и околине (зидови, преграде, машине и друго) мора постојати слободан простор, ширине најмање 0,7 m с једне и 0,3 m с друге стране.

(2) На пролазима кроз зидове растојање са обје стране мора бити најмање 0,3 m ширине.

Члан 289.

Блокови и производи утоварени на превозно средство морају бити обезбијеђени тако да не дође до пада или превртања.

Члан 290.

Ако је у питању дисконтинуирани технолошки процес, производи се транспортују унутрашњим краном, ауто-кар

виљушкарком, ручним колицима, ручно и другим одговарајућим средствима.

Члан 291.

(1) Гатерисане плоче се у производном процесу и при ускладиштењу могу транспортовати и директно на виљушкама виљушкара.

(2) Средства којима се транспортују гатерисане плоче морају бити снабђена техничким упутством, које садржи податке о:

- а) броју плоча које се могу носити зависно од величине,
- б) путевима кретања транспортног средства и начину осигурања и
- в) друге податке значајне за руковање гатерисаним плочама при транспорту.

Члан 292.

Истовремено ношење више од једне палете на виљушкарку није дозвољено.

Члан 293.

(1) Слагање полупрерађених или прерађених плоча на гомиле, чија је висина већа од 1 m у просторијама у којима се одвија процес њихове прераде, није дозвољено.

(2) На отвореном простору (складишту) могу се слагати највише двије палете једна на другу.

(3) Дебеле плоче и масивни комади пакују се на исти начин као и блокови.

Члан 294.

(1) При унутрашњем транспорту, нарочито када се врши краном и када се превозе тешки производи, пут превоза мора бити слободан, а транспорт треба да се обавља, по правилу, у слободном пролазу између машина, а никако изнад радника.

(2) Транспорт финално резаних плоча може се обављати само на палетама на којима плоче морају бити на одговарајући начин обезбијеђене да не дође до пада или превртања.

Члан 295.

При машинској обради блокова и плоча морају се предузети сљедеће техничке мјере заштите при резању, и то:

- а) простор око машине мора бити на одговарајући начин ограђен и
- б) блокови, а по потреби и плоче за обраду, морају се одговарајућим средствима на сигуран начин причврстити за платформу колицима.

Члан 296.

(1) Ручна обрада блока врши се машинским или ручним алатом.

(2) Простор на коме се блокови обрађују мора бити ограђен.

(3) Мјесто ручне обраде блока мора бити приступачно машинама за транспорт блока, зависно од форме производа који се жели добити, обликованих елемената и друго.

Члан 297.

Носеће конструкције машина и носача појединих машинских елемената морају се прегледати једанпут мјесечно, а генерално сваке године, а налази уписати у књигу прегледа.

Члан 298.

(1) Готови производи, непаковани и паковани ускладиштавају се на одређено и за то припремљено мјесто.

(2) Подлога за ускладиштење мора одговарати оптерећењу насталом од ускладиштених производа, утврђеног чланом 283. овог правилника.

Члан 299.

(1) Неупаковани производи, по правилу, наклањају се на припремљене оквире, стабилне или покретне.

(2) Упаковани производи одлажу се тако да се не оштеће од тежине или неправилног ускладиштења.

Члан 300.

(1) Отпадни материјал мора се одлагати на мјесто које је за то припремљено.

(2) На јаловишта за одлагање јаловине из прераде припремају се прописи за одлагање јаловине из површинског копа архитектонско-грађевинског камена.

(3) Јалови материјал се, по правилу, прикупља у контејнере и превози на јаловишта.

Члан 301.

Електричне инсталације, зависно од технолошког процеса, морају се изводити према прописима за електрична постројења.

Члан 302.

(1) Конструкција штитника за уређаје који се налазе под електричним напоном, а који не захтијевају стално опслуживање, мора бити изведена тако да се отварају само посебном справом (алатом).

(2) На штитницима уређаја који раде при електричном напону већем од 42 V мора се налазити сигурносни знак.

Члан 303.

Сви натписи на дијеловима уређаја којима се управља у поступку прераде архитектонско-грађевинског камена морају бити читки и јасни.

Члан 304.

Боја командног пулта мора да буде контрастна у односу на боју апарата и уређаја који су у њега уграђени.

Члан 305.

(1) Инсталације за снабдијевање технолошким водом морају бити потпуно одвојене од инсталација за снабдијевање питком водом.

(2) Пумпна станица, доводне цијеви и одводни канали морају бити заштићени тако да не дође до замрзавања.

Члан 306.

(1) Машине и уређаји за рад при чијем се коришћењу ствара и издваја штетна прашина морају бити опремљени уређајем за одстрањивање прашине.

(2) Уређаји за одстрањивање прашине морају бити везани за сопствени или за централни систем вентилације.

(3) Одсисне капе морају бити изведене тако да се могу скидати ради чишћења, подмазивања и оправке.

(4) Систем за отпрашивање мора бити повезан са уређајем за пуштање у погон, тако да се машине и уређаји не могу ставити у погон без истовременог дјеловања система за одвођење прашине.

Члан 307.

Систем за отпрашивање мора бити тако ефикасан да концентрација прашине не буде већа од максимално допуштене концентрације утврђене важећим стандардима за максимално допуштене концентрације штетних гасова, пара и аеро-соли у атмосфери радних просторија и радилишта.

Члан 308.

(1) Готови производи могу се товарити у транспортна средства појединачно или паковани у кутије, сандуке, палете или контејнере.

(2) Упаковани производи који се товаре у транспортно средство морају бити добро учвршћени за транспорт у јавном саобраћају.

Члан 309.

(1) Гатерисане плоче, као готов производ, пакују се, по правилу, на постоља у облику транспортне призме, која у

пресеку имају равнокраки троугао и постављају се тако да дужи краци служе за наслањање плоча.

(2) Плоче се наслањањем пакују са обје стране постоља, а затим се цијело паковање околџује штафнама или увезе.

(3) Гатерисане плоче из става 1. овог члана морају се при утовару везати са четири ужета, при чему се мора обезбједити и истовремено подизање постоља.

Члан 310.

(1) Полиране нефрезоване плоче пакују се на исти начин као и гатерисане плоче, али тако што се полиране површине двије сусједне плоче окрену једна према другој ("лице на лице"), а између њих се, по потреби, ставља подесан материјал ради заштите ивица и обрађених површина плоча од оштећења.

(2) Полиране фрезоване плоче пакују се на палете које морају бити унакрсно повезане пластичном или металном траком.

(3) Плоче из става 2. овог члана слажу се у хоризонталним или вертикалним редовима, али тако што се полиране површине двије сусједне плоче окрећу једна према другој ("лице на лице"), а између њих се, по потреби, ставља подесан материјал ради заштите од оштећења.

5. Експлоатација техничког камена

Члан 311.

Технички камен добија се помоћу минских бушотина, коморно, риповањем и на други начин, с обзиром на геомеханичка својства, геолошке услове и локацију.

Члан 312.

(1) Ако због карактеристике стијенске масе која се буши није могуће нормално бушење, морају се, зависно од техничких карактеристика уређаја за бушење, изградити платформе са којих се изводи бушење.

(2) При бушењу и минирању испод етажне косине, мјесто, опрема и материјал морају се заштитити од комада стијене који се могу одронити из косине етаже.

Члан 313.

(1) Гарнитура и прибор за бушење морају бити снабђени техничким упутством, који садржи податке о:

а) визуелном прегледу најважнијих дијелова и склопова на гарнитурџ за бушење прије почетка рада,

б) утврђивању стања на радилишту и контроли стабилности чела радилишта прије постављања гарнитуре за бушење, а касније и прије сваког пуштања гарнитуре за бушење у рад,

в) поступку у случају изненадних ломова, заглављивања, пропадања алата и слично, у току рада,

г) заустављању гарнитуре за бушење,

д) мјерама и радњама које се морају предузети на крају радне смјене прије него што посада напусти гарнитуру за бушење и

ђ) одржавању гарнитуре и прибора за бушење у току рада и за вријеме стајања и друго.

(2) Упутство из става 1. овог члана може да садржи и друге податке од значаја за правилно руковање и одржавање гарнитуре и прибора за бушење.

Члан 314.

(1) Бушење и минирање морају се изводити у складу са прописима о техничким нормативима при минирању.

(2) При бушењу и минирању, избор шеме везе, распореда и броја бушотина, врсте и методе експлозивних пуњења за сваку конкретну ситуацију привредно друштво мора обезбједити што повољнији гранулометријски састав минирне масе, уз најнижи утрошак енергије и минско-експлозивних средстава и најмањи утицај на радну средину.

(3) Минирање се изводи на основу рударског пројекта за експлоатацију.

(4) Уситњавање крупних комада, тзв. вангабарита, добијених при масовном минирању, обавља се накнадним бушењем и минирањем, наљепљивањем експлозивних пуњења, механички или пнеуматским чекићима.

Члан 315.

(1) Радна висина етаже одређује се пројектом, с тим што се узимају у обзир геомеханичка својства стијенске масе и технологија добијања, и по правилу износи највише 30 m.

(2) Изузетно од одредбе из става 1. овог члана допушта се и већа висина ако се она утврди пројектом.

(3) Висина обореног материјала (h) условљена је висином копања (h_n) и одређује се према сљедећем обрасцу:

$$h < 1,5h_n \text{ (m)}$$

Члан 316.

(1) Ако се утовар и транспорт на етажи врше камионима, ширина етажне равни мора износити најмање 12 m.

(2) Ако се камион окреће на етажи, ширина етажне равни може износити најмање 20 m или мора бити обезбјеђено проширење, најмање ширине 20 m.

Члан 317.

(1) При гравитационом транспорту материјал пада са горњих етажа копа на основну етажу, ширина етажне равни мора износити најмање 5 m, а пројектом морају бити одређене мјере сигурности на тим етажама.

(2) Гравитациони транспорт са радних етажа на основну етажу може се обављати са укупне висине највише 100 m.

(3) Међусабирне етаже могу се одредити у оквиру укупне висине од 100 m, зависно од начина добијања и транспорта минералних сировина.

Члан 318.

(1) За површинске копове техничког камена на подручју на ком због конфигурације терена није могућа израда система каналске мреже ради заштите површинског копа од атмосферских падавина мора се обезбједити сакупљање воде у најнижој тачки површинског копа.

(2) Вода из става 1. овог члана се природним путем или пумпама и цјевоводима одводи ван површинског копа, под условом да се при томе не ремети нормално одвијање технолошког процеса.

Члан 319.

Ако централни водосабирник или природни сабирници имају капацитет пријема атмосферских падавина за вријеме дуже од осам сати, а прикупљање воде не угрожава одвијање технолошког процеса и техничке објекте и околину, пумпа у централном водосабирнику може бити напајана напоном из једног извора електричне енергије.

Члан 320.

На мјестима и прилазним путевима који су у близини ивица етаже морају се предвидјети мјере за спречавање пада низ етажну косину (ограде, зидови, мреже, насипи и слично, који могу бити привремени и стални).

IV - МЈЕРЕ ЗА БЕЗБЈЕДАН РАД ПРИ ПОВРШИНСКОЈ ЕКСПЛОАТАЦИЈИ МИНЕРАЛНИХ СИРОВИНА

Члан 321.

У остваривању безбједности на раду запослених, послодавац је дужан да обезбједи сљедеће превентивне мјере:

а) да су објекти намијењени за радне и помоћне просторије пројектовани, изграђени, опремљени, пуштени у рад, контролисани и одржавани на начин да запослени могу да обављају послове на које су одређени, да не би угрозили своју безбједност, као и безбједност других запослених,

б) да се рад на радним мјестима када су запослени присутни одвија под надзором одговорног лица,

в) да рад на радним мјестима са повећаним ризиком обављају само оспособљени запослени у складу са добијеним упутствима за безбједан рад,

г) израду упутства за безбједан рад које мора бити разумљиво свим запосленима,

д) одговарајуће просторије и опрему за пружање прве помоћи и

ђ) организује оспособљавање запослених и врши провјеру оспособљености у редовним интервалима.

Члан 322.

Послодавац је дужан да за сва радна мјеста у радној околини изврши процјену ризика од настанка повреда и оштећења здравља запослених у складу са прописима о заштити на раду.

Члан 323.

(1) Уколико у истом радном простору послове обавља више послодаваца, сваки послодавац је одговоран за радно мјесто које је под његовом непосредном или посредном контролом.

(2) Послодавац који је одговоран за радни простор координира активности у вези са примјеном заједничких мјера за отклањање ризика од повређивања, односно оштећења здравља запослених, између послодаваца који у писменом споразуму наводе начин остваривања сарадње и мјере којима се осигурава безбједност свих запослених.

(3) Координација активности не утиче на одговорност појединих послодаваца у вези са примјеном мјера безбједности на раду.

Члан 324.

Послодавац је дужан да одмах, а најкасније у року од 24 часа од настанка, усмено и у писаној форми пријави рударској инспекцији, инспекцији за рад и надлежном органу за унутрашње послове сваку смртну, колективну или тешку повреду на раду, повреду на раду због које запослени није способан за рад више од три узастопна радна дана, као и опасну појаву која би могла да угрози безбједност запослених.

Члан 325.

Послодавац је дужан да обезбједи мјере за безбједан рад које одговарају природи посла, да би:

а) спријечило избијање и ширење, односно предузео радње откривања и гашење пожара и експлозија и

б) спријечило појаву експлозивних и/или по здравље опасних гасова у радној околини.

Члан 326.

Послодавац је дужан да обезбједи и одржава одговарајућу опрему и материјално-техничка средства која су неопходна за спровођење евакуације и спасавања, да би омогућио запосленима да у случају опасности брзо и безбједно напусте радно мјесто.

Члан 327.

Послодавац је дужан да обезбједи потребне мјере и одговарајуће системе осматрања, раног упозоравања, обавјештавања и узбуђивања да би се акције евакуације и спасавања, предузеле одмах када се за то укаже потреба.

Члан 328.

(1) Послодавац је дужан да запосленима обезбједи све информације које се односе на безбједност на раду, а нарочито о мјерама које се предузимају у циљу остваривања безбједних услова за рад при површинској експлоатацији минералних сировина.

(2) Информације морају да буду доступне и разумљиве запосленима на које се односе.

Члан 329.

(1) Послодавац је дужан да обезбједи прописане љекарске прегледе за запослене који раде или треба да раде на радним мјестима на површинској експлоатацији минералних сировина, која су на основу акта о процјени ризика утврђена као радна мјеста са повећаним ризиком од настанка повреда на раду или оштећења здравља.

(2) Запослени има право и обавезу да обави претходни љекарски преглед прије почетка рада на радном мјесту са повећаним ризиком, као и прије премјештаја на радно мјесто са повећаним ризиком, а након тога у редовним временским интервалима у складу са прописима о заштити на раду.

Члан 330.

Послодавац је дужан да обезбједи консултацију и сарадњу са запосленима, односно њиховим представницима из области заштите на раду у вези са свим питањима која се односе на површинску експлоатацију минералних сировина.

Члан 331.

Преглед мјера за безбједан рад при површинској експлоатацији минералних сировина налази се у Прилогу 6. који чини саставни дио овог правилника.

Члан 332.

Ступањем на снагу овог правилника престаје да се примјењује Правилник о техничким нормативима за површинску експлоатацију лежишта минералних сировина ("Службени лист СФРЈ", бр. 4/86 и 62/87) и Правилник о техничким нормативима за површинску експлоатацију архитектонско-грађевинског камена, техничког камена, шљунка и пијеска и прераду архитектонско-грађевинског камена ("Службени лист СФРЈ", број 11/86).

Члан 333.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику Републике Српске".

Број: 05.01/020-3153/13
23. децембра 2013. године
Бања Лука

Министар,
Др **Жељко Ковачевић**, с.р.

Прилог 1.

Ред. број	Подручје и врсте рада	Најмања освијетљеност (lx)	Површина на којој се нормира освијетљеност
1.	Мјесто рада машина (освијетљеност мора бити распрострањена на свим мјестима по висини и дубини рада машине)	5	хоризонтална
		10	вертикална
2.	Мјеста ручног рада	5	хоризонтална
		10	вертикална
3.	Мјеста истовара ископане масе из камиона (освијетљеност се обезбјеђује на нивоу освијетљене површине)	3	хоризонтална
4.	Мјеста рада булдожера	3 10	хоризонтална ниво површине гусјенице или точкова
5.	Подручје бушења и минирања	10	вертикална хоризонтална
6.	Кабина машина (на висини 0,8 m од пода)	30	хоризонтална
7.	Јаловиште, у подручју извођења радова	5	хоризонтална
8.	Пјешачке стазе између етажа и пјешачки путеви	1	хоризонтална

9.	Станица за снабдијевање горивом	2 10	хоризонтална вертикална
10.	Мјеста депоновања руде и концентрата	5	хоризонтална
11.	Транспортери на мјестима ручног одабирања руде	50	транспортера
12.	Љестве за прелаз са етаже на етажу	3	

Прилог 2.

Показатељ	Коефицијент сигурности F
Трење (tgφ)	1,2 до 1,8
Кохезија (сφ)	2,0 до 3,0
Трење и кохезија	1,5 до 2,5
Земљани притисак	1,0 до 1,5
Статичко оптерећење	1,0 до 1,05
Динамички ефект трења (tgφ dyn)	1,2 до 1,40

Прилог 3.

Показатељ	Коефицијент сигурности F
Радне косине које се мијењају најмање једном мјесечно	1,0 до 1,1
Радне косине којима се креће механизација и транспорт	1,1 до 1,15
Систем радних косина када ради механизација и када се обавља транспорт	1,15 до 1,20
Косине које имају дужи вијек трајања, бочне и завршне косине	1,30
Усједи отварања у зависности од сложености геолошких услова и технологије откопавања	1,1 до 1,5
Радне етаже, при прелазу преко зона старих радова и других подземних просторија	1,20 до 1,50

Прилог 4.

Показатељ	Коефицијент сигурности F
а) Радне косине и системи косина	
У независним и мјешовитим меким стијенама са статичким оптерећењем	1,0 до 1,05
У мјешовитим меким стијенама са статичким оптерећењем и узимајући у обзир кохезију	1,05 до 1,10
У независним стијенама са динамичким оптерећењем и узимајући у обзир (tgφ dyn)	1,10
У независним и мјешовитим меким стијенама са динамичким оптерећењем и узимајући у обзир tgφ	1,15
У мјешовитим независним меким стијенама са динамичким оптерећењем и узимајући у обзир tgφ	1,20 до 1,25
б) Завршне косине	
Појединачне косине, ако се на површинском копу ради	1,05
Појединачне косине, ако се више не одлаже јаловина	1,20
Системи косине и завршне косине ако је површински коп ван погона	1,30
Завршне косине ако је подлога под нагибом већим од 6°	1,50

Прилог 5.

Показатељ	Коефицијент сигурности F
а) За коп	
Радне косине парцијалних етажа	1,0 до 1,05
Радне косине система етажа	1,05 до 1,10
Систем радних етажа са транспортним путевима	1,15 до 1,20
Завршне косине копа	1,30 до 1,50
б) За одлагалиште	
Радне косине парцијалних етажа	1,05 до 1,10
Радне косине парцијалних етажа и система косина	1,10 до 1,15
Завршне косине одлагалишта	1,30 до 1,50
Лом подлоге и клизање по подлози	1,50 до 2,00

Прилог 6.**ПРЕГЛЕД МЈЕРА ЗА БЕЗБЈЕДАН РАД ПРИ ПОВРШИНСКОЈ ЕКСПЛОАТАЦИЈИ МИНЕРАЛНИХ СИРОВИНА****1. Организација и стручни надзор****а) Организација радног мјеста**

1. Приликом организовања рада на радном мјесту и у радној околини морају бити обезбијеђене одговарајуће мјере ради заштите живота и здравља запослених.

2. Радно мјесто се мора редовно чистити, а опасне материје или наслага морају се одмах уклонити или контролисати да не би угрожавале безбједност запослених.

3. Радна мјеста морају да буду пројектована и уређена у складу са ергономским принципима узимајући у обзир захтјев да запослени могу пратити ток радне операције, односно радног процеса са мјеста њиховог рада.

4. У случају када на радном мјесту ради само један запослени, мора се обезбиједити одговарајући надзор или начин комуникације.

б) Одговорно лице

1. Послодавац је дужан да за свако радно мјесто на коме су присутни запослени одреди одговорно лице.

2. Одговорно лице треба да посједује стручну спрему за обављање одређених послова при експлоатацији минералних сировина, у складу са посебним прописима.

в) Информације, упутства и оспособљавање

1. Запослени морају добити неопходна обавјештења, инструкције и упутства да буду оспособљени и када то технолошки процес рада захтијева, додатно оспособљени за безбједан рад у циљу осигуравања њихове безбједности на раду.

2. Послодавац је дужан да обезбиједи да упутства буду разумљива запосленима на које се односе да не би довели у опасност своју безбједност и безбједност других запослених.

г) Упутства у писаној форми

1. Упутства у писаној форми која утврђују правила која се морају поштовати да би се осигурала безбједност запослених и упутства о безбједној употреби опреме за рад морају да буду израђена за свако радно мјесто.

2. Упутства морају да садрже информације о употреби опреме за рад у случају непосредне опасности по живот или здравље и одговарајуће мјере које запослени треба да предузме у случају непосредне опасности на радном мјесту или у његовој близини.

д) Безбједне методе рада

1. Безбједне методе рада морају се примјењивати на сваком радном мјесту и при свакој активности у процесу рада.

ђ) Редовна контрола примјене мјера за безбједност

1. Послодавац је дужан да обезбиједи да се мјере које се примјењују у циљу осигуравања безбједности запослених, укључујући систем управљања безбједношћу, редовно контролишу да би се обезбиједила њихова примјена у складу са овим правилником.

2. Механичка и електрична опрема и постројења**а) Опште одредбе**

1. Избор, инсталација, стављање у погон, употреба и одржавање механичке и електричне опреме мора се обављати водећи рачуна о безбједности запослених, узимајући у обзир поштовање

других одредаба овог правилника и прописа из области заштите на раду.

2. Ако се ова опрема налази у близини зоне у којој постоји опасност од избијања пожара или експлозије услед запаљивих гасова, пара запаљивих течности или експлозивних прашина, она мора да буде одговарајућа за употребу у таквој зони.

3. Када је потребно, опрема мора да буде опремљена одговарајућим заштитним уређајима и заштитним блокадама.

б) Посебне одредбе

1. Механичка опрема и постројења морају да буду одговарајуће чврстоће без недостатака и одговарајући за сврху којој су намијењени.

2. Електрична опрема и постројења морају да буду довољне величине и снаге за сврху којој су намијењени.

3. Механичка и електрична опрема и постројења морају да буду инсталирани и заштићени на такав начин да се спријечи опасност.

3. Одржавање

а) Опште одржавање

1. Потребно је изградити одговарајући план за систематско испитивање, одржавање и када је утврђено, прегледе и испитивања механичке и електричне опреме и постројења.

2. Одржавање, прегледе и испитивања било ког дијела постројења или опреме мора да спроводи одговорно лице.

3. Евиденција о прегледима и испитивањима мора да се води и чува на одговарајући начин.

б) Одржавање заштитне опреме

1. Заштитна опрема мора да се одржава на такав начин да је увијек у исправном стању и спремна за употребу.

2. Одржавање мора да се врши, узимајући у обзир потребе процеса рада.

4. Заштита од опасних материја у ваздуху, ризика од експлозије и пожара

1. Морају се предузети мјере за процјену присуства опасних и/или потенцијално експлозивних материја у ваздуху и мјерење концентрације тих материја.

2. Када је у Акту о процјени ризика утврђено, потребно је обезбиједити уређаје за аутоматско и континуално мјерење концентрације гаса на одређеним мјестима, аутоматске аларме и уређаје за аутоматско искључење електричних инсталација и мотора са унутрашњим сагореивањем.

3. Тамо гдје су обезбијењени аутоматски системи мјерења, измјерене вриједности морају да се забиљеже и да се прате у складу са Актом о процјени ризика.

4. Забрањено је пушење, ношење дувана за пушење или било којих предмета који могу да произведу пламен.

5. Сјечење пламеном, заваривање и друге сличне активности дозвољене су само у изузетним случајевима и обављају се само ако су предузете одговарајуће посебне мјере којима се осигурава безбједност запослених.

а) Превенција ризика од експлозије

1. Морају се предузети све потребне мјере да би се спријечила појава и повећавање концентрације експлозивних материја у ваздуху.

2. У радној околини у којој постоји ризик од експлозије морају се предузети све мјере да би се спријечило паљење експлозивних материја у ваздуху.

3. Неопходно је припремити план спречавања настанка експлозија у коме се детаљно наводе средства и опрема као и превентивне мјере.

б) Заштита од опасних материја у ваздуху

1. Тамо гдје је дошло до повећавања опасних материја у ваздуху или гдје постоји опасност од таквог повећавања морају се предузети одговарајуће мјере да би се обезбиједило да:

- се опасне материје спријече на извору,

- се опасне материје уклоне или одстране на извору,

- се развржавање сакупљених материја врши на такав начин да запослени нису у опасности и

- систем обавезно има могућност распршивања опасне материје, на такав начин да запослени нису у опасности.

2. У радној околини у којој су запослени изложени материјама из ваздуха које су штетне по здравље морају да постоје одговарајућа и исправна средства и опрема за заштиту дисајних органа и апарата за дисање.

3. На таквом радном мјесту мора да буде присутан довољан број запослених који су способни да користе ту опрему.

4. Опрема мора да се одржава и чува на одговарајући начин.

5. На радном мјесту гдје су у ваздуху присутни или могу да буду присутни токсични гасови мора се припремити план заштите у коме се детаљно наводе средства и опрема и превентивне мјере које треба примјенити.

в) Откривање и гашење пожара

1. При пројектовању, изградњи, коришћењу, контроли и одржавању објеката, постројења и уређаја за експлоатацију морају се обезбиједити одговарајуће мјере за спречавање избијања и ширења пожара на мјестима где постоји опасност од избијања пожара утврђених у Акту о процјени ризика.

2. На радним мјестима мора се обезбиједити довољан број инсталација и уређаја за дојаву и гашење пожара.

3. Радна мјеста морају да буду опремљена одговарајућим инсталацијама и уређајима за дојаву и гашење пожара и, гдје је то потребно, посебним системима за детекцију и дојаву пожара.

4. Опрема за гашење пожара која није уграђена мора да буде лако доступна, једноставна за употребу и према потреби заштићена од оштећења.

5. На локацији радног мјеста мора да буде доступан План заштите од пожара у коме се детаљно наводе мјере заштите од пожара које треба предузети.

6. Опрема за гашење пожара мора да буде обиљежена одговарајућим ознакама које морају бити постојане и постављене на одговарајућим мјестима.

5. Експлозивни и иницијална средства (детонатори)

1. Радне операције које укључују складиштење, транспорт и употребу експлозива и детонатора морају да обављају овлашћена и квалификована лица у складу са посебним прописима.

2. Те операције морају да се организују и спроведу у складу са посебним прописима и на такав начин да не представљају опасност по запослене.

6. Саобраћајне површине

1. До радних мјеста мора се доћи без опасности и у случају опасности мора постојати могућност да се радна мјеста напусте брзо и безбједно.

2. Саобраћајне површине, укључујући степеништа, непокретне љеве, мјеста и рампе за утовар и истовар морају бити размјештени и изграђени тако да се обезбиједи једноставан, безбједан и одговарајући приступ лицима и возилима на начин да запослени који раде у близини тих саобраћајних површина не буду изложени опасностима.

3. Димензије саобраћајних површина за кретање лица и/или превоз робе морају да буду одређене у зависности од броја могућих корисника и врсте активности које се обављају.

4. Ако се саобраћајне површине користе за кретање возила, мора се обезбиједити довољно широк и безбједан пролаз за кретање лица.

5. Између саобраћајних површина за кретање возила и врата, капија, пролаза за лица, ходника и степеништа потребно је обезбиједити довољну ширину пролаза.

6. У зависности од намјене радне просторије и врсте опреме, саобраћајне површине морају бити видно обиљежене одговарајућим ознакама.

7. Ако возила или радне машине улазе на радна мјеста, мора се успоставити неопходно регулисање саобраћаја.

7. Радна мјеста на отвореном простору

1. Радна мјеста, саобраћајне површине и други простори или инсталације који се налазе на отвореном, а на којима раде или их користе запослени приликом обављања својих радних активности морају да буду организовани на начин да омогуће безбједно кретање лица и возила.

2. Простор за рад на отвореном мора бити осветљен вјештачким осветљењем када природно осветљење није задовољавајуће.

3. Радна мјеста на отвореном простору морају бити тако уређена да запослени који раде на тим радним мјестима:

- буду заштићени од неповољних временских прилика и предмета који могу пасти,

- нису изложени нивоима физичких, хемијских, биолошких или осталих штетности, који су штетни по безбједност запослених,

- могу брзо да напусте своја радна мјеста и да се склоне на безбједно подручје или да имају обезбијењену прву помоћ и

- не могу да се оклизну и падну.

8. Опасне зоне

1. Опасне зоне морају бити јасно обиљежене одговарајућим ознакама.

2. Ако на радним мјестима постоје опасне зоне, те зоне морају да буду обезбијеђене од приступа неовлашћених лица.

3. Потребно је предузети одговарајуће мјере у циљу заштите запослених који су овлашћени да улазе у опасне зоне.

9. Саобраћајне површине и излази за евакуацију

1. Саобраћајне површине и излази за евакуацију у случају опасности морају увијек да буду слободни и да омогућавају излаз најкраћом саобраћајном површином до безбједног подручја.

2. У случају опасности, запосленима мора бити обезбијеђена благовремена и безбједна евакуација са свих радних мјеста.

3. Број, распоред и величина саобраћајних површина и излаза за евакуацију у случају опасности зависе од врсте опреме за рад која се користи, димензије радних и помоћних просторија и највећег броја лица која могу бити присутна.

4. Просторије за одмор морају да имају најмање двије одвојене саобраћајне површине за евакуацију које су удаљене што је могуће више једна од друге и које омогућавају излаз до безбједног подручја.

5. Врата за евакуацију у случају опасности морају се отварати у правцу излаза.

6. Врата за евакуацију у случају опасности не смију да буду закључана или на други начин блокирана тако да их свако лице које треба да их користи не може лако и брзо отворити.

7. Врата за евакуацију у случају опасности не смију да буду закључана.

8. Саобраћајне површине и излази за евакуацију у случају опасности, као и саобраћајне површине и врата која омогућавају приступ њима, морају бити слободни од било каквих препрека тако да се могу користити у сваком тренутку без сметњи.

9. Саобраћајне површине и излази за евакуацију у случају опасности који захтијевају освјетљење, морају имати безбједносно освјетљење одговарајућег интензитета у случају престанка општег освјетљења, односно престанка снабдијевања електричном енергијом.

10. Саобраћајне површине и излази за евакуацију у случају опасности морају да буду обиљежени одговарајућим ознакама, у складу са прописима о заштити на раду.

10. Евакуација и спасавање

1. Запослени морају да буду оспособљени за предузимање одговарајућих активности у случају опасности.

2. Одговарајућа опрема за заштиту и спасавање мора да буде доступна на приступачним и одговарајућим мјестима, спремна за употребу и обиљежена одговарајућим ознакама, у складу са прописима о заштити на раду.

11. Оспособљавање запослених

1. Провјера практичне оспособљености запослених мора се вршити у редовним интервалима на свим радним мјестима са повећаним ризиком на којима су запослени стално присутни.

2. Главна сврха је провјерити практичну оспособљеност оних запослених којима су повјерена посебна задужења у случају опасности која укључују употребу, коришћење или управљање опремом у случају опасности.

3. У случају гдје је то примјерено, и остали запослени, којима су повјерена таква задужења, морају да буду оспособљени у смислу услова правилне употребе, коришћења и управљања таквом опремом.

12. Просторије и опрема за пружање прве помоћи

1. У зависности од обима и врсте послова мора да буде обезбијеђена опрема за пружање прве помоћи и једна или више просторија за пружање прве помоћи.

2. У тим просторијама морају на видном мјесту бити истакнута упутства за пружање прве помоћи у случају повреда.

3. Просторије за пружање прве помоћи морају бити опремљене неопходним инсталацијама, опремом за пружање прве помоћи и приступачне за манипулацију носилима.

4. Просторије за пружање прве помоћи морају бити обиљежене одговарајућим ознакама.

5. Опрема за пружање прве помоћи мора да буде доступна и приступачна на свим мјестима гдје услови рада то захтијевају и обиљежена у складу са важећим прописима.

6. Одговарајући број запослених мора да буде оспособљен за употребу опреме за пружање прве помоћи.

13. Природно и вјештачко освјетљење радних и помоћних просторија

1. Запослени морају да имају обезбијеђене одговарајуће батеријске лампе.

2. Радна мјеста морају да буду, у највећој могућој мјери, опремљена изворима вјештачког освјетљења који морају да обезбиједе адекватну освјетљеност у циљу остваривања безбједних услова рада.

3. Инсталације за освјетљавање радних и помоћних просторија морају да буду постављене тако да не представљају опасност за запослене која би се појавила у зависности од врсте освјетљења.

14. Санитарне просторије

а) Гардеробе и гардеробни ормари

1. Адекватне гардеробе и гардеробни ормари морају да буду обезбијеђени за запослене који користе радна одијела и униформе уколико се због здравствених или других разлога не може очекивати да се пресвлаче у другим просторијама.

2. Гардеробе морају бити приступачне, довољног капацитета и да имају мјеста за сједиње.

3. Гардеробе морају да буду довољно велике и да у њима сваки запослени има могућност да закључа своју личну одјећу и ствари у току радног времена.

4. Када околности то захтијевају (нпр. опасне материје, влага, нечистоћа и сл.) морају се обезбиједити услови у којима се радна одјећа чува на мјесту одвојено од личне одјеће и ствари.

5. Треба омогућити сваком запосленом да може да осуши мокру радну одјећу.

6. Неопходно је обезбиједити одвојене гардеробе или одвојено коришћење гардероба за мушкарце и жене или да за сваког запосленог мора да буде обезбијеђен простор у којем може да одложи своју одјећу.

б) Тушеви и умиваоници

1. За запослене мора да буде обезбијеђен довољан број одговарајућих тушева, ако то захтијева природа посла или из здравствених разлога.

2. Неопходно је обезбиједити одвојене тушеве или одвојено коришћење тушева за мушкарце и жене.

3. Купатила са тушевима морају бити довољно велика да би сваки запослени могао да користи туш без ограничења у погледу услова или одговарајућих хигијенских стандарда.

4. Тушеви морају да имају топлу и хладну текућу воду, или обезбиједити довољан број умиваоника са текућом топлом и хладном водом.

5. Неопходно је обезбиједити одвојене умиваонике или одвојено коришћење умиваоника за мушкарце и жене, уколико то захтијевају разлози за приватност.

в) Тоалети и умиваоници

1. У близини радних мјеста, радних просторија, просторија за одмор, гардероба и просторија са тушевима морају бити обезбијеђене посебне просторије са одговарајућим бројем тоалета и умиваоника.

2. Потребно је обезбиједити одвојене тоалете или одвојено коришћење тоалета за мушкарце и жене.

15. Депоније и друга мјеста за одлагање

1. Депоније и друга мјеста за одлагање, као и депоније за отпадне воде, морају да буду пројектоване, изграђене и одржаване на такав начин да се осигура њихова стабилност, као и безбједност запослених.

16. Помоћне просторије на површини

а) Стабилност и чврстоћа

1. Објекти, постројења и уређаји за експлоатацију морају бити пројектовани, изграђени, коришћени, контролисани и одржавани, тако да поднесу све предвидиве утицаје из животне средине.

2. Објекти морају да имају структуру и стабилност који одговарају њиховој намјени.

б) Подови, зидови, таванице и кровови радних и помоћних просторија

1. Подови радних и помоћних просторија не смију имати опасне избочине, рупе или нагибе и бити клизави и морају бити стабилни и чврсти.

2. Подови радних и помоћних просторија морају да буду адекватно топлотно изоловани, узимајући у обзир врсту послова и физичке активности запослених.

3. Површине подова, зидова и таваница у просторијама морају да буду такви да могу да се чисте или одржавају на потребном нивоу хигијене.

4. Провидни или прозачни зидови, а нарочито преградни зидови од стакла, у просторијама или у близини радних мјеста и саобраћајних површина морају бити видно означени и изграђени од безбједног материјала или на тим мјестима морају да буду зашти-

ћени, тако да запослени не могу да дођу у контакт са њима или да претрпе повреду у случају њиховог лома.

5. Приступ крововима који су израђени од недовољно чврстог материјала не смије бити дозвољен, осим у случају када је обезбијеђена опрема или су предузете посебне мјере за безбједан рад на крову.

в) Димензије радних и помоћних просторија - слободан простор за запослене

1. Радне просторије морају имати довољну висину, површину пода и ваздушни простор тако да је запосленима омогућено да безбједно обављају свој рад, без ризика по њихову безбједност на раду.

2. Величине слободних простора на радним мјестима морају бити такве да омогућавају запосленима несметано кретање ради обављања радних активности.

г) Прозори и кровни прозори

1. Прозори и кровни прозори морају бити пројектовани и изведени тако да запослени могу да их отварају, затварају, подешавају или осигурају на безбједан начин.

2. Када су отворени, не смију се налазити у таквом положају да изазову опасност за запослене.

3. Мора бити омогућено да се чишћење прозора и кровних прозора обавља без ризика.

д) Врата и капије

1. Положај, број и димензије врата и капија, као и материјали од којих су израђени морају да буду одређени у зависности од природе и намјене просторија или простора.

2. Провидна врата морају бити обиљежена одговарајућим, лако уочљивим ознакама.

3. Клатна врата и капије морају да буду провидна или да имају провидне површине.

4. Ако провидне или прозрачне површине на вратима и капијама нису израђене од безбједних материјала и ако постоји опасност да у случају лома врата или капије запослени претрпе повреду, те површине морају бити заштићене од лома.

5. Клизна врата морају да буду уграђена са безбједносним уређајем који спречава да врата искоче из шина и да се сруше.

6. Врата и капије које се отварају на горе морају да буду уграђене са механизмом који спречава њихов пад.

7. Врата дуж саобраћајних површина за евакуацију морају бити обиљежена на одговарајући начин и изведена да се могу отварају са унутрашње стране брзо и лако у сваком тренутку без било каквих препрека или помагала док су запослени присутни на радним мјестима.

8. У непосредној близини капија које су намијењене за пролаз возила морају да буду и посебна врата за пролаз лица, уколико пролаз лица кроз те капије није безбједан и она морају бити видно обиљежена и увијек слободна.

9. Врата на механизовани погон морају да функционишу тако да запослени нису изложени опасностима од настанка повреда и морају да буду уграђена са заштитном блокадом за тренутно заустављање која мора да буде лако уочљива и приступачна. Уколико се, у случају нестанка напајања, врата не отварају аутоматски, мора се обезбиједити ручно отварање.

ђ) Провјетравање

1. На радним мјестима предузимају се мјере ради обезбјеђивања довољне количине свјежег ваздуха, узимајући у обзир радне методе и активности, односно послове који се обављају у процесу рада и физичке напоре који се захтијевају од запослених.

2. Када се користи систем принудног провјетравања, тај систем се мора одржавати у исправном стању.

3. Уколико је потребно, ради заштите здравља запослених систем за принудно провјетравање ваздуха мора бити опремљен уређајем за јављање квара.

4. Ако се користе уређаји за климатизацију или вентилацију, рад тих уређаја не смије изазивати непријатност запосленима услед повећане брзине струјања ваздуха.

5. Све наслаге прашице и нечистоће у уређајима за климатизацију или вентилацију које могу да угрозе здравље запослених услед загађења ваздуха, морају да буду одмах уклоњене.

е) Температура у радним и помоћним просторијама

1. У току рада температура у радним и помоћним просторијама у којима се налазе радна мјеста мора да буде одговарајућа, у зависности од метода рада и активности, као и физичког оптерећења запослених.

2. Температура у просторијама за одмор, просторијама за запослене који су на дужности, у санитарним просторијама, просто-

ријама за узимање хране и просторијама за пружање прве помоћи мора да буде одговарајућа у складу са намјеном тих просторија.

3. Прозори, кровни прозори и стаклене преграде морају да буду изведени тако да спречавају прекомјерно дејство сунчеве свјетлости на температуру у просторијама, у зависности од природе послова и радног мјеста.

ж) Просторије за одмор

1. У циљу осигуравања безбједности на раду, запосленима морају да буду обезбијеђене приступачне просторије за одмор у зависности од врсте послова и броја присутних запослених.

2. Просторије за одмор морају да буду довољно велике и опремљене одговарајућим бројем столова и сједишта са наслоном за довољан број запослених.

3. У просторијама за одмор потребно је спровести одговарајуће мјере да би се заштитили непушачи од штетног утицаја дуванског дима.

4. Ако у току рада долази до редовних и честих прекида рада, а просторија за одмор није обезбијеђена, мора се обезбиједити друга просторија у којој запослени могу да бораве у току тих прекида.

5. У тим просторијама предузимају се одговарајуће мјере да би се заштитили непушачи од штетног утицаја дуванског дима.

17. Труднице и мајке које доје

1. Трудницама и мајкама које доје мора се обезбиједити да, у одговарајућим условима, легну и одморе се.

18. Запослени са инвалидитетом

1. Радна мјеста морају да буду организована тако да се узме у обзир приступачност радног мјеста (врата, пролази, степеништа, помоћне просторије и др.) запосленима са инвалидитетом.

151

На основу члана 59а. тачка а) Закона о гасу ("Службени гласник Републике Српске", бр. 86/07 и 121/12), члана 12. ст. 1. и 2. Закона о техничким прописима Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске", број 98/13) и члана 82. став 2. Закона о републичкој управи ("Службени гласник Републике Српске", бр. 118/08, 11/09, 74/10, 86/10, 24/12 и 121/12), министар индустрије, енергетике и рударства д о н о с и

П РА В И Л Н И К

О ТЕХНИЧКИМ НОРМАТИВИМА ЗА ПРОЈЕКТОВАЊЕ, ГРАЂЕЊЕ, ПОГОН И ОДРЖАВАЊЕ ГАСНИХ КОТЛОВНИЦА

I - ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

Овим правилником прописују се технички услови за пројектовање, грађење, погон и одржавање гасних котловница са једним или више генератора топлоте ложеных гасом или гасом и течним горивом, гасне расхладне машинске сале за производњу расхладне енергије, заједничке гасне котловнице гасна постројења за загријавање ваздуха, те когенерацијска постројења, укупног топлотног оптерећења већег од 50 kW.

Члан 2.

(1) Одредбе овог правилника односе се на:

а) котловнице које се налазе у саставу стамбеног или сличног објекта, у којима највећи дозвољени радни притисак гаса износи 100 mbar;

б) котловнице које се налазе у посебним грађевинским објектима, у којима највећи дозвољени радни притисак гаса износи 5 bara;

в) котловнице у којима се користе мјешавине гаса и ваздуха са највећим дозвољеним радним притиском 0,6 bara;

г) пројектовање, градњу, погон и одржавање нових и реконструисаних постројења у којима су инсталирани:

1) топловодни котлови (температура воде до 110 °C),

2) вреловодни котлови (температура воде изнад 110 °C),

3) парни котлови ниског притиска (притисак паре до 0,5 бара),

4) парни котлови високог притиска (притисак паре изнад 0,5 бара),

5) циркулациони гасни загријачи воде повезани у батерије чији učinak прелази 70 kW,

6) расхладни уређаји или топлотне пумпе на бази апсорпције, адсорпције, компресије на бази гасног мотора са унутрашњим сагоријевањем и слично,

7) генератора топлоте у којима, осим гасног горива, истовремено сагоријевају и друга горива, под условом да се за друго гориво поштује одговарајући пропис и

8) когенерацијски уређаји.

(2) Одредбе овог правилника односе се на постројења у којима се користи најмање једно гасовито гориво, утврђено стандардом BAS EN 437, релативне густоће до укључиво 1,3 и на постројења у којима се користи више врста гасних горива.

Члан 3.

Одредбе овог правилника не односе се на гасна постројења као што су:

а) индустријска ложишта (нпр. пећи у индустрији, котлови за спаљивање смећа, индустријске сушаре и сл.),

б) постројења код којих јединично оптерећење генератора топлоте прелази 30 MW,

в) инсталације за гасове у течной фази и

г) гасне апарате врсте Ц-гасни апарати са затвореном комором за сагоријевање у односу на просторију гдје су постављени и преко система за довод ваздуха и одвод одлазних гасова непосредно су у вези са спољном атмосфером.

Члан 4.

(1) Појмови употребљени у овом правилнику имају следеће значење:

а) гасна котловница је ограничени и ограђени простор, самостојећа зграда или посебна просторија унутар зграде друге намјене, у којој се налазе један или више генератора топлоте ложених гасом или гасом и течним горивом укупног топлотног оптерећења већег од 50 KW, заједно са целокупном опремом, инсталацијама, уређајима и стварима које се налазе у тој просторији, односно простору, а обухвата систем од главног запорног органа на прикључном воду котловнице до изласка одлазних гасова у слободну атмосферу,

б) генератор топлоте је уређај у коме гасовито гориво трајно или повремено сагоријева ради предаје енергије носиоцима топлоте, као што су вода, водена пара или уље (котлови за производњу паре и загријавање воде или уља, гасни бојлери, гријачи ваздуха, расхладни уређаји, топлотне пумпе),

в) просторија котловнице је просторија у којој су смјештени генератори топлоте са гасним горионицима и друга припадајућа опрема у коју се убраја и евентуално постојећа посебна просторија за руковаоце,

г) ложишна просторија је просторија у којој су смјештена гасна ложишта, а може бити просторија котловнице или дио просторије котловнице,

д) поуздани уређај за регулацију, управљање и надзирање је уређај чија је поузданост доказана типским или појединачним испитивањем и који у вези с тим има одговарајући документ о усаглашености са прописаним захтјевима,

ђ) појединачно испитивање је испитивање које се спроводи у складу са важећим прописима, техничким спецификацијама и стандардима на једном појединачном уређају или постројењу када је испитивање типа немогуће или није сврсисходно,

е) гасни вод је цјевовод гаса, укључујући и уградне елементе, од прикључка котловнице до првог запорног органа на гасним ложишним инсталацијама појединих генератора топлоте, односно горионика,

ж) мјесто прикључења, односно прикључак котловнице је излазна изолациона спојница пријемне (мјерне) регула-

ционе станице или главни запорни орган на прикључном воду гасне котловнице кад се пријемна (мјерна) регулациона станица не користи,

з) прикључни вод је гасни вод од прикључног мјеста на дистрибутивној мрежи или, уколико постоји пријемна (мјерна) регулациона станица, од изолационе спојнице пријемне (мјерне) регулационе станице до главног запорног органа,

и) главни запорни орган је вентил или славина на главном гасном воду котловнице, намијењен за брзо затварање довода гаса у котловницу,

ј) довод гаса је главни вод којим се гас доводи у котловницу и на њему се изван котловнице налази главни запорни орган,

к) развод гаса је вод којим се гас разводи по просторији котловнице,

л) цијевни огранак је дио гасног цјевовода намијењен за један гасни горионик,

љ) гасна рампа је скуп уређаја и цијеви на цјевоводном огранку од првог запорног органа за један горионик до прикључне прирубнице на гасном горионику,

м) гасна ложишна инсталација је скуп уређаја, цијеви, арматура, горионика, ложишта, управљачких, регулационих и сигурносних уређаја, елемената за одвод одлазних гасова, од првог запорног органа на гасној рампи до испуста одлазних гасова у атмосферу,

н) непропусни пролаз је пролаз цијеви или кабла кроз зид, изведен заптивно за воду и гас,

њ) прикључни притисак гаса је притисак на прикључку котловнице испред главног запорног органа,

о) пријемна (мјерна) регулациона станица је скуп уређаја који искључиво служи за регулисање притиска (и мјерење утрошка) гаса,

р) топлотна снага је количина топлотне енергије предава носиоцу топлоте у јединици времена,

с) топлотно оптерећење је количина топлотне енергије која се горивом доводи до горионика, односно производ количине потрошеног гаса у јединици времена и доње топлотне вриједности гаса,

т) аутоматски гасни горионици су горионици који су опремљени самостално дјелујућим уређајима за паљење, надзирање пламена, управљање и регулацију (паљењем, надзирањем пламена, укључивањем и искључивањем управља се зависно од вриједности регулационе величине, без интервенције руковаоца),

ћ) полуаутоматски гасни горионици су горионици који су опремљени самостално дјелујућим уређајима за паљење, надзирање пламена и управљање, помоћу којих се паљење (пуштање у погон) изводи ручно (искључивање из погона може се извести и ручно, а послје искључивања пламеника није могуће поновно аутоматско паљење),

у) регулатори су уређаји који служе за одржавање подесиве регулационе величине (нпр. притисак или температура) према унапријед задатој вриједности,

ф) уређаји за управљање су уређаји којима се укључује или искључује горионик према унапријед задатом програму на сигнал који долази од регулатора, уређаја за надзирање, граничних уређаја, прекидача или других сличних направа,

х) уређаји за надзирање су уређаји који надзиру достизање задатих или граничних вриједности одређеног параметра и који код достизања ових вриједности дају сигнал за извршење одређене акције у сигурносном или регулационом кругу (присуство пламена, отворен или затворен положај запорних или регулационих уређаја, рад вентилатора или пумпе, достизање доње или горње границе притиска или температуре гаса, ваздуха, воде и паре),

ц) дишни вод је вод који спаја дишни отвор неког гасног уређаја са атмосфером,

ч) испусни вод је вод који спаја испусни отвор с атмосфером,

ц) одушни вод је вод који спаја излазни отвор сигурносног одушног вентила с атмосфером,

ш) вод за издувавање је вод који служи да се дијелови постројења растерете притиска, испирају, инертизују или одзраче,

аа) вод пропуштеног гаса је вод преко кога се одводи пропуштени гас између два аутоматска вентила,

аб) управљачки вод је вод преко кога гориви гас под притиском извршава механички одређене управљачке функције,

ав) релативна густина је бездимензионална величина која представља однос густине гаса и густине ваздуха,

аг) одлазни гас је смјеса гасова која излази из гасног ложишта генератора топлоте након предаје корисне топлоте,

ад) заштитно дејство је дејство које настаје ако се сигурносни елементи, односно заштитне справе активирају,

ађ) регулационо искључивање је поступак при коме се код дјеловања неке управљачке функције одмах прекида довод енергије до аутоматског вентила услед чега се овај одмах затвара,

ае) сигурносно искључивање је поступак који уследи код активирања неког сигурносног граничника или код препознавања грешке у ложишном аутомату којим се одмах прекида довод енергије до аутоматских вентила и уређаја за паљење,

аж) забрављивање је начин сигурносног искључивања који се карактерише тиме да поновно пуштање горионика у погон није могуће никако другачије осим ручним одбрављивањем ложишног аутомата,

аз) блокирање је начин сигурносног искључивања који се карактерише тиме да је поновно пуштање горионика у погон могуће ручним одбрављивањем ложишног аутомата или искључивањем и поновним укључивањем електричне енергије,

аи) кондензациони котао је топоводни котао код кога се смањује осјетна топлота, која се са одлазним гасовима одводи у систем за одвођење одлазних гасова, а додатно се у знатној мјери искориштава латентна топлота кондензацијом водене паре,

ај) гориви гас је један гас или смјеса гасова која у одређеном односу са ваздухом или кисеоником може да сагори,

ак) мјерно регулациона станица је скуп уређаја који служе за регулацију притиска и мјерење потрошње гаса и

ал) посебан објекат је објекат са свих страна окружен слободним простором.

Члан 5.

(1) Листа стандарда и техничких спецификација који се односе на одредбе овог правилника налази се у Прилогу 5 овог правилника, који чини његов саставни дио.

(2) За уређаје и опрему за које нису усвојени BAS стандарди, примјењују се одговарајући стандарди који нису у супротности са захтјевима дефинисаним важећим прописима.

II - ОПШТИ УСЛОВИ

Члан 6.

(1) Пројектовање, грађење, коришћење и одржавање гасних котловница врши се у складу са овим правилником и прописима о грађењу, заштити животне средине, заштити од пожара и експлозије и заштити на раду.

(2) Гасне котловнице морају бити конструисане и изграђене тако да приликом коришћења раде сигурно и не представљају опасност за људе, животиње и материјална добра.

Члан 7.

Сви уређаји и елементи који се уграђују у довод и развод гаса, мјерење и регулацију и гасне ложишне инсталације, укључујући арматуре, регулационе и сигурносне уређаје, морају бити у складу са захтјевима из овог правил-

ника, осталих прописа, стандарда и пратећих техничких спецификација из области гасне технике.

Члан 8.

(1) Гасни водови треба да буду израђени од челичних цијеви, од материјала гарантованог састава, што се доказује атестом.

(2) Цијеви кроз које се проводи гас, спојни елементи и заптивна средства морају бити у складу са захтјевима важећег прописа за гасне инсталације и пратећих техничких спецификација и стандарда.

(3) Спојеви на гасним цијевовима могу бити заварени, са прирубницама и навојни.

(4) Навојни спојеви допуштени су само код надземних цијевовода:

за допуштени радни притисак ≤ 1 бар највећи називни промјер цијеви је ДН 50 и

а) за допуштени радни притисак ≤ 4 бара највећи називни промјер цијеви је ДН 40.

(5) Сви заварени спојеви морају бити према разреду квалитета изведени у складу са стандардом BAS EN 12732:2001 и смију их изводити само атестирани заваривачи.

(6) Цијевоводи изнад ДН 80 не смију се заваривати аутоматским поступком.

III - ЛОЦИРАЊЕ КОТЛОВНИЦЕ, ДИМЕНЗИЈЕ, ГРАЂЕВИНСКИ, ФУНКЦИОНАЛНИ И ПОСЕБНИ ЗАХТЈЕВИ ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА И ЕКСПЛОЗИЈЕ

1. Лоцирање котловнице

Члан 9.

Избор локације котловнице врши се у фази израде идејног рјешења објекта договорно између пројектаната свих фаза, поштујући одредбе овог правилника и осталих прописа из члана 6. став 1. овог правилника, као и услове у погледу могућности једноставног уношења и изношења опреме, у фази градње, али и у фази експлоатације и одржавања.

Члан 10.

(1) Котловница може бити изграђена као посебни грађевински објекат, као прислоњени објекат уз зграду друге основне намјене или унутар објекта друге основне намјене.

(2) Котловнице са генераторима лојеним природним гасом могу се смјештати у подрум ако спољни зид није укопан више од 2/3 висине, а горња му је трећина у слободном простору.

(3) Постројења лојена гасом тежим од ваздуха не смију се лоцирати у подрумске просторије, као ни у просторије код којих барем два супротна зида нису постављена према отвореном простору.

(4) У објектима у којима се стално или привремено окупља већи број људи, као што су позоришта, биоскопи, дворане за приредбе, болнице, дјечји домови, старачки домови, тржни центри, котловнице се смјештају у просторије које нису испод нивоа околног терена, а чија су најмање два зида у слободном простору.

Члан 11.

(1) У зградама друге основне намјене, висине до 22 метра изнад коте терена до пода задње етаже, котловнице се могу произвољно смјештати а у складу са овим правилником.

(2) У зградама висине од 22 m до 40 m изнад коте терена котловнице се могу градити као кровне котловнице или као котловнице у прислоњеним објектима, у складу са овим правилником и прописима о заштити од пожара високих објеката.

(3) У зградама висине веће од 40 метара изнад коте терена котловнице се граде у посебним објектима.

Члан 12.

Кровне котловнице могу бити смјештене непосредно у простору испод крова зграде или као посебан затворени простор на равном крову зграде, при чему се обавезно узима у обзир носивост грађевинске конструкције, одвођење воде и заштита од замрзавања.

Члан 13.

(1) Котловница која се периодично надгледа у смислу члана 117. овог правилника не мора бити смјештена у затвореном објекту ако је њена опрема на други начин обезбијеђена од оштећења и ако је предвиђена за уградњу на слободном простору.

(2) За смјештај парних, вреловодних и врелоуљних генератора топлоте примјењују се прописи за ову врсту генератора топлоте.

Члан 14.

(1) Уколико је котловница смјештена у прислоњени објекат, преградни зид/зидови морају задовољити ватроотпорност од 30 минута, а у висини од три метра изнад крова котловнице не могу се налазити отвори у згради.

(2) Постројење котловнице мора бити осигурано од ниских температура и замрзавања при раду или мировању постројења.

(3) Приступ неовлашћеним лицима мора бити онемогућен одговарајућим техничким мјерама (ограде и слично).

2. Димензије, грађевински и функционални захтјеви

Члан 15.

(1) Гасни генератор може се поставити у просторију само ако та просторија задовољава следеће услове:

а) не може се користити за другу намјену изузев за смјештај топлотних пумпи, когенерацијских уређаја, стабилних гасних мотора који користе гасове у складу са овим правилником,

б) не може имати никакве друге отворе према осталим дијеловима зграде осим врата,

в) врата на просторији морају се затварати заптивно, чак и ако су самозатварајућа,

г) мора имати обезбијеђено провјетравање у складу са захтјевима овог правилника,

д) не може бити у непосредној вези са просторијама у којима се задржавају људи, изузев просторија за руковаоце и

ђ) мора имати одговарајућу површину и висину у складу са овим правилником.

(2) Изван просторије из става 1. овог члана, на лако доступном мјесту мора бити смјештен електрични прекидач (прекидач за нужду), чијим се искључењем електрична инсталација у котловници доводи у безнапонско стање, уз изузетак уређаја који у тој ситуацији морају бити у функцији.

(3) За високе објекте мора се водити рачуна о ограничењима у погледу непосредне везе котловница са нужним стубиштима и излазима.

Члан 16.

(1) Просторија котловница, поред услова дефинисаних чланом 15. овог правилника, мора задовољити и следеће услове:

а) мора имати најмање један излаз који води директно у слободни простор или у ходник који задовољава захтјева који се постављају на нужне излазе,

б) врата просторије морају се отварати према вани,

в) зидови, изузимајући неносиве спољне зидове, носиви стубови, подне и стропне плоче морају бити ватроотпорни за вријеме трајања од најмање 30 минута,

г) отвори у строповима и зидовима, уколико нису директно према вани, морају бити самозатварајући и морају имати ватроотпорност као строп, односно зид и

д) водови за вентилацију ложишне просторије који пролазе кроз друге просторије морају имати ватроотпорност од најмање 30 минута, са изузетком водова који пролазе кроз просторије које су саставни дио котловнице, уколико ове просторије задовољавају исте услове као и ложишна просторија.

(2) Водови за вентилацију котловнице не могу бити у вези са другим вентилационим водовима, нити могу служити вентилацији других просторија.

(3) Уколико водови за вентилацију других просторија пролазе кроз котловницу, онда ови водови морају:

а) имати ватроотпорност од најмање 30 минута или самозатварајуће заклопке на улазу и излазу из котловнице са ватроотпорношћу од најмање 30 минута и

б) не могу имати никакве отворе према просторима котловнице.

Члан 17.

(1) Врата и прозори на зидовима отпорним према пожару морају бити најмање једнако отпорни према пожару као и зидови на којима се налазе.

(2) За спољна врата мора се предвидјети могућност фиксирања у отвореном положају, а ако се врата аутоматски затварају, користи се челична опруга, а не уљни затварач, што важи и за врата према сусједним просторијама.

(3) На излазна врата поставља се јасно уочљиво и трајно упозорење "ИЗЛАЗ".

(4) На улазна врата, са спољне стране, поставља се натпис "КОТЛОВНИЦА – НЕЗАПОСЛЕНИМА УЛАЗ ЗАБРАЊЕН".

(5) Површина и висина просторије котловнице мора бити у складу са захтјевима монтаже, руковања и одржавања свих дијелова постројења.

(6) Минималне препоручене вриједности димензија котловнице из става 5. овог члана дате су у Табели 1, која се налази у Прилогу 1 и чини саставни дио овог правилника.

(7) Комуникациони пролази и слободан простор за прилаз опреми не смију бити ужи од 0,8 м.

Члан 18.

(1) Удаљеност чела котла до предњег зида, односно инсталације на њему мора бити толика да се сервис и одржавање горионика и котла могу беспријекорно обављати, при чему у било којој фази рада мора остати слободан пролаз од 0,8 м.

(2) Под удаљеношћу подразумијева се слободан простор између најистуренијих дијелова, а ако се котлови постављају у паровима, могу се поставити непосредно један уз други бочним странама на којима нема арматуре и ревизионих отвора и које се при ремонту не морају скидати.

(3) Растојање леђне стране генератора топлоте од зида мора бити толико велико тако да и поред елемената одводних система остаје простор довољан за прилаз и радове на дијеловима одлазног система.

(4) Дата одстојања представљају помоћне оријентационе вриједности, а техничко рјешење котловнице мора бити такво да је омогућено руковање, контрола и опслуживање свих контролних, сигурносних и регулационих уређаја и свих елемената котла који захтијевају контролу оператера или сервисера, једноставно, без сувишног напора и без излагања опасностима.

Члан 19.

(1) Котловница мора имати најмање један безбједан излаз.

(2) Безбједан излаз из става 1. овог члана је и излаз из просторије котловнице у просторију на истом нивоу, под условом да из те просторије постоји излаз у слободан простор.

(3) Ако је површина котловнице већа од 40 m² или ако је снага котловнице већа од 300 kW, у котловници мора да постоји и други излаз на погодном мјесту. Као други излаз

може послужити и довољно велики и приступачан вањски прозор, минималних димензија 60 cm · 90 cm, до ког се може доћи уграђеним пењалицама. Тај прозор мора се отворити према вани.

3. Посебне мјере заштите од пожара

Члан 20.

Уколико прописима о заштити од пожара није другачије прописано, неопходне су мјере заштите од пожара и експлозије утврђене у чл. 21. до 28. овог правилника.

Члан 21.

(1) На мјестима на којима канали за довод ваздуха пролазе кроз зидове отпорне према пожару морају бити постављене аутоматске противпожарне клапне.

(2) Противпожарне клапне и њихов оквир морају бити отпорни према пожару најмање као и зид у који се уграђују.

(3) Противпожарне клапне постављене у систем канала за гријање ваздуха морају бити конструисане тако да се постигне аутоматско затварање ако је температура ваздуха која пролази за 20 °C већа од очекиване максималне температуре, а температура затварања клапни мора бити између 75 °C и 130 °C.

Члан 22.

(1) Цијеви и канали за транспорт топлоте постављају се и опремају тако да не могу проузроковати пожар на материјалу који се налази у близини.

(2) Систем гријања ваздуха или систем циркулације ваздуха изводи се тако да не може утицати на ширење пожара и дима насталог од пожара у просторији у којој је ускладиштен запaljиви материјал или у којој се рукује тим материјалом.

(3) Пролази цијеви у подовима и зидовима под којима се, поред осталог, подразумевају пролази гасних цијеви, цијеви централног гријања, цијеви за транспорт течних горива, цијеви хладне и топле воде, канализационих цијеви и електричних и телефонских каблова морају бити непропусни за гас.

Члан 23.

(1) Пролази кроз зидове и стропове морају омогућити слободно ширење и скупљање цијеви.

(2) Пролази гасних цијеви кроз неприступачне просторе дозвољени су само ако су ти простори одговарајуће вентилисани.

Члан 24.

(1) Вентилациони отвори постављају се тако да не постоји опасност од прескока или продора пожара.

(2) Отвори или канали за довод ваздуха, као и вентилациони одводни отвори или канали морају бити израђени од незапаљивог материјала.

Члан 25.

(1) Уколико се гасна цијев уводи у објекат подземно, уградња се мора извести у складу са важећим прописом о техничким нормативима за кућни гасни прикључак за радни притисак до 4 бага.

(2) Непосредно испред уласка у објекат гасне цијеви из става 1. овог члана и канализационе цијеви на површини од 0,25 m² мора се обезбиједити пропусност површине тла и пропусност цијелог прекривног слоја испод ове површине.

Члан 26.

(1) У котловници се не могу налазити предмети или средства који представљају опасност од пожара или експлозије, као што су:

а) боце или посуде у којима је гас утечњен под притиском већим од атмосферског и

б) дрво, папир, боја и разрјеђивачи.

(2) Изузетно од става 1. овог члана, у котловници се могу налазити:

а) боце или посуде са незапаљивим гасом,

б) мембранске, експанзионе посуде ако се при температури ваздуха у котловници од 20 °C притисак у посудама не може повећати више од 6 бага,

в) посуде под притиском које припадају хидрофорској инсталацији,

г) противпожарна средства,

д) боце запaljивих гасова који служе за потпалу горива и

ђ) боце запaljивих гасова потребне за заваривање и резање у котловници у вријеме извођења тих радова и погонски резервоари течног горива садржају у складу са важећим прописима о смјештају и држању уља за ложење.

Члан 27.

У котловници се мора налазити опрема за гашење пожара у складу са прописима о заштити од пожара, коју чине хидрантска мрежа и мобилна опрема.

Члан 28.

(1) Мобилна опрема за гашење пожара у котловници минимално садржи:

а) за котловнице површине пода до 50 m² – два С-6 апарата и један CO₂ – пет апарата и

б) за котловнице површине пода од 50 m² до 400 m² – два С-9 апарата, један С-6 апарат и један CO₂ – пет апарата.

(2) За котловнице површине пода преко 400 m² мобилна опрема бира се на основу прорачуна у складу са прописима о заштити од пожара.

(3) Апарати се постављају на уочљиво и лако приступачно мјесто уза зид и непосредно поред врата, а највише до 1,5 m изнад тла.

(4) Међусобна удаљеност апарата не може бити већа од 20 m.

(5) У случају да се осим гасовитог горива користи и течено гориво у котловници се мора налазити и сандук са пијеском.

IV - ГАСНА ОПРЕМА

1. Арматуре и остали елементи од прикључка до гасне рампе

Члан 29.

(1) Све арматуре и остали елементи од увода гаса у котловницу укључиво и увод гаса до гасног горионика морају имати повећану термичку издржљивост (650 °C, 30 минута) и морају бити додатно означене знаком "ГТ", а уколико то код неког елемента није остварено, тада непосредно испред тог елемента мора бити уграђен запорни орган са термичким активирањем.

(2) Уколико није задовољен нити један од два горенаведена услова, тада се најмање иста ватроотпорност мора остварити примјеном посебних грађевинских мјера.

Члан 30.

(1) Запорни орган са термичким активирањем мора бити у складу са захтјевима стандарда BAS DIN 3586.

(2) Подземна уводница гаса у објекат мора бити у складу са важећим стандардима.

Члан 31.

(1) Главни запорни орган мора бити уграђен на цијевоводу, на сигурном и увијек приступачном мјесту изван објекта, њиме се мора обезбиједити брзо ручно затварање довода гаса у котловницу.

(2) Главни запорни орган мора бити јасно обиљежен тако да му се у свим околностима може брзо и несметано приступити.

(3) За улазне притиске изнад 100 mбара главни запорни орган мора бити у складу са захтјевима стандарда BAS DIN 3537-1 или за улазне притиске до 100 mбара, стандарда BAS EN 331.

(4) За котловнице топлотне снаге до 300 kW главни запорни орган може бити постављен у објекту, непосредно иза увода гаса у објекат на општеприступачном мјесту.

Члан 32.

(1) Непосредно испред надземног увода гаса у објекат, односно непосредно иза подземног увода гаса у објекат, гасном воду уграђује се изолациони комад за електрично одвајање унутрашње гасне инсталације од вањског гасног вода.

(2) Изолациони комад из става 1. овог члана мора бити у складу са захтјевима стандарда BAS DIN 3389.

Члан 33.

За заштиту осјетљивих дијелова регулационих, управљачких и сигурносних уређаја, испред уређаја за регулацију притиска обавезна је уградња филтера који мора бити у складу са захтјевима стандарда BAS DIN 3386.

Члан 34.

Уколико је прикључни притисак већи од радног притиска било ког елемента у гасној инсталацији или на гасном горионику, обавезна је уградња регулатора притиска који по својим техничким карактеристикама мора одговарати захтјевима постројења и бити у складу са стандардом BAS EN 88-2 или стандардом BAS EN 334+A1.

Члан 35.

(1) Сигурносно-прекидни вентил у комбинацији са сигурносно-одушним вентилом мора бити уграђен испред регулатора притиска, ако опрема иза регулатора притиска није предвиђена за максимални улазни притисак у регулатор притиска.

(2) Сигурносни склоп из става 1. овог правилника мора бити у складу са захтјевима стандарда BAS EN 14382+A1.

Члан 36.

(1) Опрема за мјерење потрошње гаса (мјерила припадајући запорни органи) смјешта се у одговарајућу просторију уз котловницу, а ако то није могуће, у мјерно регулациону станицу или у котловницу.

(2) Ако се опрема за мјерење потрошње гаса поставља у котловницу, она мора бити непосредно иза уласка у објект и мора бити заштићена од механичког оштећења и топлотног зрачења.

Члан 37.

(1) Мјерило потрошње гаса са мијехом мора бити у складу са захтјевима стандарда BAS EN 1359.

(2) Турбинско мјерило протока гаса мора бити у складу са захтјевима стандарда BAS EN 12261.

(3) Ротационо мјерило потрошње гаса мора бити у складу са захтјевима стандарда BAS EN 12480.

(4) За спојеве – мјерила са повећаном термичком издржљивошћу морају се примијенити и заптивачи са повећаном термичком издржљивошћу.

Члан 38.

Уколико се врши прерачунавање потрошње гаса на друге мјерне услове, коректор мора бити у складу са стандардом BAS EN 12405-1+A2.

Члан 39.

За регистровање допуштене минималне или максималне вриједности притиска гаса у одређеној тачки при одређеном режиму рада горионика и давање информације управљачком уређају горионика који извршава одређено заштитно дејство користи се надзирач притиска гаса, који мора бити у складу са захтјевима стандарда BAS EN 1854.

Члан 40.

На мјестима на којим постоји опасност преношења вибрација у цјевоводу или гдје је потребно ријешити мала одступања у централности опреме уграђују се челични

компензатори, који морају бити у складу са захтјевима стандарда BAS DIN 30681.

Члан 41.

Гасни савитљиви водови од нерђајућег челика могу се примијенити за спајање дијелова који се повремено помјерају ради одржавања и морају бити у складу са захтјевима стандарда BAS DIN 3384.

Члан 42.

Аутоматски сигурносни вентил који аутоматски отвара, затвара или мијења попречни пресјек за проток гаса на основу сигнала који добија из регулационог или сигурносног круга мора бити у складу са захтјевима стандарда BAS EN 161.

Члан 43.

(1) Уређај за надзирање пламена помоћу којег се утврђује и сигнализира присуство пламена мора бити у складу са захтјевима стандарда BAS EN 125.

(2) Уређај за надзирање пламена може се састојати од осјетила пламена, појачивача и релеја за сигнализирање.

(3) Дијелови из става 2. овог члана, са изузетком осјетила пламена, могу бити смјештени у једном кућишту које се повезује са управљачким уређајем горионика.

Члан 44.

(1) Ложишни аутомат састоји се најмање од управљачког уређаја и свих елемената за надзирање пламена, а различите функционалне јединице могу бити смјештене у заједничком или одвојеним кућиштима.

(2) Ложишни аутомат из става 1. овог члана мора бити у складу са захтјевима стандарда BAS EN 298.

2. Гасни горионици

Члан 45.

(1) Гасни горионици изводе се као саставни дио генератора топлоте или као засебни дио гасне опреме.

(2) Гасним горионцима морају се постизати декларисани параметри сагоријевања у раду са генератором топлоте на кога се уграђују или чији су саставни дио.

(3) Ознаке на горионцима морају бити истакнуте на видљивом мјесту, с неизбрисивим текстом, у којем морају бити сљедећи подаци:

- а) произвођач,
- б) ознака типа,
- в) година производње,
- г) врста гаса,
- д) називно топлотно оптерећење или подручје у kW,
- ђ) прикључни притисак и
- е) ознака атеста са регистарским бројем.

(4) Вриједности температуре, топлотних оптерећења и преузете топлоте у карактеристичним дијеловима ложишног простора генератора топлоте у раду са одабраним гасним гориоником не могу бити веће од вриједности датих у термичком прорачуну или другој документацији генератора топлоте.

(5) На прикључку одлазних гасова генератора топлоте, у раду са одабраним гасним гориоником, не може се јавити натпритисак у току погона.

(6) Натпритисак у току погона из става 4. овог члана може се јавити у случају да је систем одлазних гасова предвиђен за рад под сталним натпритиском.

(7) Вентилаторски гасни горионици морају одговарати сигурносно-техничким захтјевима и бити у складу са захтјевима стандарда BAS EN 676+A2.

Члан 46.

Облик и димензије ложишног простора генератора топлоте не може се измијенити уградњом вентилаторског гасног горионика на генератор топлоте.

Члан 47.

(1) У случају да генератор топлоте и горионик нису испоручени као функционална цјелина, компатибилност вентилаторског гасног горионика, генератора топлоте и остале пратеће опреме и инсталација провјерава и доказује крајњи извођач радова, уколико ту провјеру није извршио произвођач генератора топлоте или произвођач горионика.

(2) Провјера компатибилности из става 1. овог члана подразумијева провјеру декларисаних параметара снаге, прописаних услова трајног и сигурног погона, те услова енергетске ефикасности и услова заштите околине.

(3) За активности из става 2. овог члана за генераторе топлоте називног топлотног оптерећења изнад 120 kW израђује се функционална шема са приказом свих сигурносних елемената и свих сигурносних кругова, као и дијаграмом који временски приказује сва надзирања, контроле и заштитна дејства.

(4) Дијаграм из става 3. овог члана садржи:

а) приказ услова и начин провјере услова за покретање стартног циклуса, периоде надзирања задатих услова у току циклуса рада гасне ложишне инсталације и

б) заштитна дејства ако у било ком моменту нису испуњени задати услови.

Члан 48.

(1) За генераторе топлоте називног топлотног оптерећења до 120 kW дозвољена је уградња гасног горионика са једностепеном регулацијом (укључено – искључено).

(2) Генератори топлоте називног топлотног оптерећења изнад 120 kW на гасном дијелу имају најмање двостепену регулација (максимално – минимално – искључено), од 1200 до 2400 kW – најмање двостепена клизна регулација, а изнад 2400 kW – континуирана регулација.

(3) Минимални степен искоришћења при називном и минималном оптерећењу може бити једнак или већи од вриједности које су дате у стандарду BAS EN 303-3.

Члан 49.

Атмосферски горионици који се испоручују као саставни дио генератора топлоте морају бити опремљени:

а) ручном славином,

б) филтером,

в) регулатором притиска који мора бити у складу са захтјевима стандарда BAS EN 88,

г) уређајима за мјерење притиска на карактеристичним мјестима одговарајућег мјерног опсега и класе тачности 0,6,

д) надзирачем максималног притиска гаса који се може изоставити уколико се паљење врши преко пилот горионика који остаје у погону заједно са главним гориоником,

ђ) уређајем за паљење,

е) уређајем за надзирање пламена који морају бити у складу са захтјевима стандарда BAS EN 125 или ложишним аутоматом у складу са захтјевима стандарда BAS EN 298, са интегрисаним уређајем за контролу пламена и

ж) аутомаским заштитним вентилом.

Члан 50.

Код атмосферских горионика топлотног оптерећења преко 70 kW обавезно се уграђују, у серију повезана, два аутоматска вентила, класе А, која одговарају стандарду BAS EN 161, заједно са ложишним аутоматом у складу са стандардом BAS EN 298.

3. Генератор топлоте

Члан 51.

(1) Конструкција, избор материјала и израда генератора топлоте морају обезбиједити да генератор топлоте може издржати све услове рада предвиђене техничким захтјевима, без трајне деформације или незаптивености.

(2) Генератор топлоте мора бити у складу са стандардом BAS EN 303-1.

Члан 52.

(1) Ако у генератору топлоте могу сагоријевати и друга горива, генератор топлоте мора испуњавати и захтјеве који се постављају за сваку врсту горива посебно.

(2) У техничкој документацији сваког генератора топлоте дефинишу се сљедећи параметри:

а) називна топлотна снага у раду са гасовитим горивом,

б) минимална топлотна снага у раду са гасовитим горивом,

в) називна топлотна снага у раду с алтернативним горивом,

г) минимална топлотна снага у раду с алтернативним горивом,

д) врста и квалитет носиоца топлоте,

ђ) радни притисак и температура носиоца топлоте,

е) дозвољени максимални радни притисак и температура носиоца топлоте,

ж) дозвољени коефицијент вишка ваздуха,

з) губитак на страни одлазних гасова,

и) минимална и максимална температура одлазних гасова,

ј) дозвољени садржај CO₂ у одлазним гасовима,

к) дозвољени садржај O₂ у одлазним гасовима и

л) степен корисног дејства.

Члан 53.

Зависно од врсте носиоца топлоте и израде ложишта генератора топлоте, у систем се уграђују поуздани уређаји за регулацију, управљање, надзирање и сигнализација у складу са захтјевима стандарда EN 303-1,3.

Члан 54.

(1) Сва сигурносна искључивања горионика из погона морају бити праћена јасно видљивим и распознајљивим информацијама за руковоаца.

(2) Руковалац је дужан да поступи према упутама које су садржане у упутству за рад котловнице при чему може искључити евентуално постојећи звучни аларм.

Члан 55.

(1) Генератори топлоте називног топлотног оптерећења до 300 kW морају на страни носиоца топлоте имати уграђен најмање поуздан регулатор и поуздан граничник температуре, односно притиска.

(2) Генератори топлоте називног топлотног оптерећења изнад 300 kW морају на страни носиоца топлоте имати уграђен поуздан регулатор и поуздан сигурносни граничник температуре, односно притиска.

(3) Вреловодни котлови полазне температуре изнад 110 °C и радног притиска изнад 0,5 бара морају бити опремљени и сигурносним граничником најнижег дозвољеног притиска воде у систему.

Члан 56.

(1) Регулатори температуре и притиска морају бити тако подешени да се избјегне могућност да сигурносни уређаји преузму регулациону функцију.

(2) Регулатори и сигурносни уређаји морају бити два међусобно независна уређаја.

(3) Сигурносно струјно коло граничника или сигурносног граничника, као и евентуално њима придодата друга струјна кола која врше искључивања горионика не могу служити као радна струјна кола.

Члан 57.

(1) Осигурање од недостатка течности као носиоца топлоте у генератору топлоте врши се помоћу поузданог граничника нивоа течности.

(2) Пад нивоа испод дозвољене границе мора резултирати искључивањем горионика.

(3) Осигурање из става 1. овог члана обавезно је за:

- а) високотлачне и нискотлачне парне котлове,
- б) вреловодне и топловодне котлове када је то прописано стандардима за котлове и
- в) врелоуљне котлове.

Члан 58.

(1) Пад протока носиоца топлоте испод утврђене граничне вриједности мора резултирати искључивањем горионика.

(2) Осигурање из става 1. овог члана обавезно је за:

- а) вреловодне и топловодне котлове са присилном циркулацијом и
- б) врелоуљне котлове.

(3) Надзирање протока није обавезно уколико надзирање температуре и недостатка течности из чл. 55. и 56. овог правилника обезбјеђује да температура стијенки генератора топлоте, као и температуре течности ни на једном мјесту неће надмашити дозвољене температуре дате од произвођача генератора топлоте.

Члан 59.

(1) Уградња поузданог граничника притиска гасова у ложишту обавезна је у сљедећим случајевима:

- а) код присилног одвођења одлазних гасова,
- б) код уграђене регулационе клапне у систему одлазних гасова и
- в) код водоцијевних котлова.

(2) У случају пораста притиска у ложишту изнад утврђене граничне вриједности потребно је обезбиједити искључивање горионика са забрављивањем.

Члан 60.

(1) Уколико је у систему одлазних гасова уграђена заклопка, потпуно отворени положај заклопке прије укључивања и у току рада горионика аутоматски се контролише.

(2) У случају да заклопка није потпуно отворена, мора бити обезбијеђено аутоматско искључивање горионика са забрављивањем.

Члан 61.

Граничне вриједности набројаних величина испод или изнад којих генератор топлоте може безбједно издржати све предвиђене услове рада морају бити утврђене техничким упутствима или другом документацијом генератора топлоте.

Члан 62.

(1) Код кондензацијских котлова мора бити обезбијеђено одвођење кондензата без оштећења цијеви, при чему се води рачуна о хемијском саставу кондензата и врсти цијеви којима се кондензат одводи.

(2) Кондензат код генератора топлоте топлотне снаге до 200 kW не мора се неутралисати у случају:

- а) да се кондензат из посуде за сакупљање кондензата испушта у канализацију, истовремено са већом количином отпадне воде (водокотлић и слично) и
- б) да материјали канализационих водова нису осјетљиви на кондензат.

(3) Код генератора топлоте топлотне снаге изнад 200 kW кондензат се прије испуштања у канализацију мора неутралисати.

Члан 63.

(1) Атмосферски котлови снаге од 70 kW до 300 kW морају бити у складу са стандардом BAS EN 656.

(2) Атмосферски котлови снаге од 300 kW до 1000 kW морају бити у складу са стандардом BAS EN 13836.

(3) Кондензацијски котлови снаге од 70 kW до 1000 kW морају бити у складу са стандардом BAS EN 15417.

(4) Котлови са вентилаторским гориоником снаге до 1000 kW морају бити у складу са стандардом BAS EN 303-7.

Члан 64.

За остале врсте котлова и горионика прије пуштања у редован погон врши се типско испитивање на мјесту уградње у складу са важећим прописима и стандардима и Техничком спецификацијом – Типско испитивање гасних апарата на мјесту уградње (G 622).

V - УВОД И РАЗВОД ГАСА

Члан 65.

(1) У зграду у којој је смјештена котловница дозвољен је увод гаса притиска до 5 бара.

(2) Уколико је притисак на уводу гаса у зграду већи од 1 бара, тада се непосредно иза улаза у зграду мора уградити запорни вентил и регулатор притиска са сигурносно-прекидним и сигурносно-одушним вентилом, који ће обезбиједити да притисак у инсталацији у згради не прекорачи вриједност од 1 бара.

(3) Уградња регулационо-сигурносне групе из става 2. овог члана мора бити у складу са прописом о техничким нормативима за кућни гасни прикључак за радни притисак до 4 бара.

Члан 66.

(1) Развод гасних водова унутар котловнице врши се тако да гасна инсталација не може бити изложена ризику од механичког оштећења, топлотног напрезања или хемијских утицаја.

(2) Цијеви се не могу поставити у подове, стубове, греде, зидове и слично и не могу се поставити у складишта или кроз складишта течних и чврстих горива, одводне канале, канализационе отворе, возна окна за лифт, вентилационе канале и слично.

(3) Цијеви за гас не могу се постављати на мјеста која нису вентилисана или су недовољно вентилисана, као што су:

- а) цјевоводни тунели,
- б) подруми,
- в) простори недовољно високи за кретање људи и
- г) спуштене таванице итд.

(4) Цијеви за гас не могу бити саставни дио било какве конструкције нити служити као њено ојачање.

Члан 67.

(1) Развод гасног цјевовода изводи се тако да обезбијеђи довољан размак између цијеви за гас и других водова.

(2) Минимални размак ослонаца и максимална осна удаљеност цјевовода од зида одређују се према Табели 2, која се налази у Прилогу 2 и чини саставни дио овог правилника.

Члан 68.

(1) Гасне цијеви не могу бити постављене на мјеста испод цијеви које садрже агресивне флуиде или испод цијеви на којима може доћи до кондензације.

(2) Пролаз кроз зид изводи се са заштитном цијеви.

(3) У котловници се цјевоводи воде слободно уза зидове, испод плафона, односно уз бок котла.

(4) Испред гасне рампе мора се предвидјети мјесто за испуштање кондензата и других нечистоћа.

Члан 69.

(1) Спојеви на гасним цјевоводима могу бити заварени, са прирубницама или навојни.

(2) Спојеви са прирубницом дозвољавају се за постављање арматура на цјевовод и кад се захтијева растављиви спој.

(3) Навојни спојеви изводе се само код надземних цјевовода.

(4) Највећи називни пречници цијеви које се могу спајати помоћу навојних спојева, зависно од радног притиска гаса, дати су у Табели 3, која се налази у Прилогу 3 и чини саставни дио овог правилника.

Члан 70.

Заварени спојеви изводе се у складу важећим прописима и стандардима BAS EN 12732, у погледу класе квалитета, а стандарда BAS EN 287-1, у погледу оспособљености заваривача.

Члан 71.

Аутогено заваривање није дозвољено за цјевоводе називног пречника изнад DN 80.

Члан 72.

Испитивања, коришћење и одржавање гасних инсталација врше се у складу са важећим прописом о техничким нормативима за унутрашње гасне инсталације.

Члан 73.

Прије пуштања у рад и након радова на цјевоводу врши се контрола цјевовода, која обухвата:

- а) визуелни преглед цјевовода,
- б) контролу заварених спојева,
- в) испитивање чврстоће цјевовода и
- г) испитивање заптивености цјевовода.

Члан 74.

(1) Чврстоћа гасног цјевовода до 100 mbara испитује се ваздухом или инертним гасом.

(2) Испитни притисак је већи од радног притиска за 1 bar.

(3) Испитују се новоположени цјевоводи без арматуре и прије бојења.

(4) Пошто се изједначи температура цјевовода и околине, испитни притисак не може да опадне у времену од 30 минута.

(5) Приликом испитивања испитна дионица не може бити спојена са инсталацијом у којој се налази гас.

(6) Инсталација са уграђеном арматуром може се испитивати ако је називни притисак арматуре једнак или већи од испитног притиска.

Члан 75.

(1) Заптивеност гасног цјевовода притиска до 100 mbara испитује се ваздухом или инертним гасом после уградње арматуре.

(2) Испитни притисак мора бити већи за 50% од максималног радног притиска, а најмање 50 mbara.

(3) Пошто се изједначи температура цјевовода и околине, није дозвољено да испитни притисак опадне у времену од десет минута.

(4) Таквом испитивању, осим нових цјевовода, подвргавају се и цјевоводи који су били ван употребе дуже од шест мјесеци, као и цјевоводи после реконструкције.

(5) Мјерни инструмент мора бити такве прецизности да се може прочитати пад притиска од 0,1 mbar.

Члан 76.

(1) Гасни цјевоводи радног притиска до 100 mbara испитују се истовремено на чврстоћу и на заптивеност.

(2) Гасни цјевоводи радног притиска од 100 mbara до 1 bara комбиновано се испитују на чврстоћу и заптивеност, а испитују се ваздухом или инертним гасом.

(3) Испитни притисак из ст. 1. и 2. овог члана је за 3 bara већи од радног притиска.

(4) Изједначење температуре врши се у периоду од три часа, а затим се врши испитивање у трајању од два часа.

(5) У периоду испитивања читава се притисак сваких десет минута и биљеже вриједности ради уписивања у документ о испитивању.

(6) Испитивање задовољава ако у том периоду нема видљивог пада притиска.

(7) Мјерење се врши манометром класе 0,6, пречника скале минута 150 mm, а мјерног подручја 50% изнад испитног притиска.

(8) За гасне цјевоводе радног притиска од 1 bara до 5 bara испитивање се спроводи на исти начин као за гасне цјевоводе радног притиска до 1 bara, с тим што испитни притисак за 2 bara већи од радног притиска гаса.

(9) Сви заварени спојеви на цјевоводима из става 8. овог члана морају бити снимљени.

(10) За вријеме испитивања термометрима се контролише изједначење температуре и евентуалне промјене температуре околине.

Члан 77.

(1) О свим горенаведеним испитивањима сачињава се записник, у који се уносе подаци о испитивачу, времену испитивања, методу испитивања, резултатима испитивања и опреми и инструментима коришћеним за испитивање.

(2) Примјерак записника трајно се чува код корисника инсталације.

Члан 78.

Непропусност гасне рампе испитује се према упутству произвођача горионика.

Члан 79.

(1) Завршеци дишног, испусног и одушног вода, вода за издувавање и вода за одвод пропуштеног гаса морају бити изведени у спољну атмосферу.

(2) Испусни отвори дишног, испусног и одушног вода, вода за издувавање и вода пропуштеног гаса морају бити удаљени од прозора и других отвора на зградама најмање 1 m.

(3) Називни пречници дишног, испусног, одушног вода и вода пропуштеног гаса могу бити најмање DN 20.

(4) Не дозвољава се извођење испусног вода заједно са одушним водом, водом за издувавање и/или водом за одвод пропуштеног гаса.

(5) На излазном отвору водова мора се уградити заштитна мрежица или се мора извести тако да је искључена могућност уласка нечистоћа или предмета који би омели нормалну функцију инсталације.

VI - ОБЕЗБЈЕЂЕЊЕ ВАЗДУХА ЗА САГОРИЈЕВАЊЕ И ВЕНТИЛАЦИЈА

Члан 80.

(1) Простор котловнице мора се провјетравати тако да се осигура потребна количина ваздуха за сагоријевање и одржавање стандардних радних услова.

(2) Провјетравање мора бити првенствено природно, а ако то није могуће, морају се обезбиједити технички услови за принудну вентилацију.

(3) Вентилациони отвори морају бити тако постављени да је осигурано провјетравање цијеле просторије.

(4) Котловнице са атмосферским горионцима морају имати искључиво природну вентилацију.

1. Природна вентилација

Члан 81.

(1) Природна вентилација мора обезбиједити потребну количину ваздуха за сагоријевање и вентилацију тако да при погону свих ложишта у просторији не настаје потпритисак већи од 4 Pa, а брзина струјања на доводним отворима, при раду свих ложишта са максималном снагом, не прекорачује вриједност од 3 m/s, а у условима кад ниједно ложиште не ради 1 m/s.

(2) Природном вентилацијом простора котловнице мора се осигурати попречно испирање простора котловнице, а димензије и положај доводних и одводних отвора морају задовољавати захтјеве из чл. 83. до 86. овог правилника.

(3) Доводни и одводни отвори дефинишу се у зависности од топлотног оптерећења, односно потребне количине ваздуха за изгарање.

Члан 82.

(1) Минимална ефективна површина доводног отвора за вентилацију и ваздух за сагоријевање износи:

а) за котловнице укупног топлотне снаге до 1200 kW

$$A_d = 5,8 Q \text{ и}$$

б) за котловнице укупног топлотне снаге веће од 1200 kW

$$A_d = 200 Q^{0,5}.$$

(2) Ознака "A_d" из става 1. овог члана представља минималну ефективну површину доводног отвора у cm, а ознака "Q" представља укупно топлотно оптерећење котловнице, у kW.

Члан 83.

(1) Минимална ефективна површина одводног отвора износи:

$$A_o = 1/3 A_d.$$

(2) Ознака "A_o" из става 1. овог члана представља минималну ефективну површину одводног отвора у cm², а ознака "A_d" представља минималну ефективну површину доводног отвора из члана 82. овог правилника у cm².

Члан 84.

(1) Ако се ваздух за сагоријевање узима директно споља, а не из простора котловнице, доводни и одводни отвори су исти и изnose:

а) за постројења укупног топлотне снаге до 1200 kW:

$$A_d = A_o = 2 Q \text{ и}$$

б) за постројења укупног топлотне снаге веће од 1200 kW:

$$A_d = A_o = 67 Q^{0,5}.$$

(2) Уколико је просторија котловнице несразмјерно велика у односу на топлотно оптерећење, прорачун треба спровести и на испуњавање услова за петоструку сатну измјену ваздуха у простору, а распоред доводних и одводних отвора мора бити такав да је осигурано провјетравање цијеле просторије.

Члан 85.

Ефективна површина доводног отвора не може бити мања од 500 cm², а одводног од 250 cm², без обзира на прорачунату вриједност из члана 84. овог правилника.

Члан 86.

(1) Одводни отвори морају бити изведени тако да не постоји никаква могућност њиховог затварања.

(2) Доводни и одводни отвори морају бити изведени тако да је у свим околностима осигурана њихова ефективна површина.

(3) Уколико се доводни отвори дјеломично затварају када постројење не ради, фиксни дио ефективне површине доводног отвора који се не може затворити мора бити најмање једнак ефективној површини одводног отвора.

Члан 87.

(1) Ваздух за вентилацију мора улазити ниско у котловницу, али не ниже од 30 cm изнад пода, и не више од 1/3 укупне унутрашње висине просторије.

(2) Ако ваздух улази преко вентилационог доводног канала, излаз канала изводи се са закошењем од 45°.

(3) Ако се изводе правоугаони отвори, однос мање и веће стране може бити максимално 1 : 1,5.

(4) Ако се из конструкционих разлога изводе отвори са односом страна већим од 1 : 1,5 до односа 1 : 5, слободни пресјек мора се повећати најмање за 10%, а до односа 1 : 10 – најмање за 25%, а краћа страна не може бити мања од 100 mm.

(5) Одводни отвори морају бити на што већој висини, директно на супротном вањском зиду у односу на доводне отворе или прикључени на вертикални одводни канал.

(6) Изузетно за котловнице са атмосферским горионцима укупног топлотног оптерећења до 1000 kW одводни отвор може се поставити на исти зид као и доводни отвор.

(7) За котловнице из става 6. овог члана површина одводног отвора мора бити једнака ефективној површини доводног отвора.

(8) Однос страница одводног канала правоугаоног пресјека не може прелазити вриједност 2 : 1, а канала смјештеног непосредно уз димњак – 2,5 : 1, с тим што краћа страна не може бити мања од 100 mm.

(9) На одводни отвор вертикалног одводног канала не постављају се решетке или мрежице.

Члан 88.

(1) Најмања висина на коју се поставља одводни отвор износи 2/3 укупне унутрашње висине просторије, рачунајући од пода до доње ивице одводног отвора.

(2) Одводни отвори постављају се што даље од доводних отвора и што ближе стропу.

(3) Ако се користе решетке, укупни отпор решетки у отворима прикључених канала не може бити већи од отпора који изазивају сами отвори, што се доказује прорачуном или подацима произвођача.

(4) Вентилациони отвори на вањској страни морају се налазити најмање 30 cm изнад нивоа тла ако се постављају уз вертикалне зидове или 30 cm изнад пода вентилационог шахта, ако се постављају у вентилационе шахтове.

(5) Зидови вентилационог шахта морају бити издигнути изнад околног терена најмање 30 cm.

(6) Вентилациони шахт мора бити изведен са одводњавањем.

(7) Отвори у решеткама вентилационих отвора не могу имати димензије мање од 10 mm.

(8) На вентилационе отворе који се не могу затварати стављају се противкишне решетке чији се отпор мора узети у обзир код димензионирања решетки.

2. Принудна вентилација

Члан 89.

(1) Принудна вентилација котловница изводи се уградњом одсисног вентилатора, а довод ваздуха је природан, без вентилатора.

(2) Потпритисак у котловници не може прећи вриједност од 0,2 mbara.

(3) У случају примјене принудне вентилације мора постојати систем за контролу исправног функционисања принудне вентилације који код поремећаја исправног функционисања аутоматски прекида довод гаса у котловници.

Члан 90.

(1) Одсисни вентилатор из члана 89. овог правилника димензионише се у односу на укупно топлотно оптерећење постројења тако да количина одсисаног ваздуха из котловнице износи:

а) $L = (0,7 - 0,9) Q$ – ако се ваздух за сагоријевање узима из простора котловнице и

б) $L = Q$ – ако се ваздух за сагоријевање узима директно споља.

(2) Ознака "L" из става 1. овог члана представља капацитет одсисног вентилатора у m³/h, а ознака "Q" представља укупно топлотно оптерећење котловнице у kW.

Члан 91.

(1) При неисправном раду или прекиду рада уређаја за принудну вентилацију мора се обуставити доток гаса у котловницу.

(2) Присилна вентилација контролише се аутоматским, непрекидним надзирањем потребног протока или потребног притиска у релевантном пресеку, односно релевантној тачки вентилацијског канала.

(3) Неисправним радом принудне вентилације сматра се одступање надзираног параметра за 30% од задате вриједности у трајању дужем од једне минуте.

(4) Принудна вентилација мора бити контролисана и изведена тако да ниједан електрични уређај у котловници, осим опреме за принудну вентилацију, не буде под електричним напоном прије него што одсисни вентилатор исправно ради најмање пет минута.

(5) Изузетак из става 4. овог члана су други уређаји који у тој ситуацији морају бити у функцији и који у том случају морају бити у одговарајућој противексплозивној изведби.

Члан 92.

Сва електрична опрема која је смјештена у просторији котловнице или је одсисним вентилационим каналом повезана са просторијом у којој су смјештени генератори топлоте, а која је у функцији или може бити у функцији и код прекида или неисправног рада принудне вентилације, мора бити изведена у складу са прописима о противексплозивној заштити електричних уређаја који су намијењени за употребу у просторима угроженим од експлозивних смјеша и захтјевима стандарда BAS EN 60079-10-1.

VII - ОДВОД ОДЛАЗНИХ ГАСОВА И ДЕТЕКЦИЈА ГАСА

Члан 93.

(1) Цијели систем за одвод одлазних гасова (продуката сагоријевања), од прикључка на генератор топлоте до испуштања продуката сагоријевања у атмосферу, мора бити у складу са захтјевима стандарда BAS EN 1443 и прописа који дефинишу изградњу димњака.

(2) Металне цијеве за одводне гасове морају бити у складу са стандардом BAS EN 1856 дио 1. и стандардом BAS EN 1856 дио 2.

(3) Уколико се у систем одлазних гасова уграђује механичка клапна, она мора бити у складу са стандардом BAS DIN 3388-2.

(4) Уколико се у систем одлазних гасова уграђује термичка клапна, она мора бити у складу са стандардом BAS DIN 3388-4.

Члан 94.

Систем за детекцију гаса обавезно се уграђује у:

а) постројења која се налазе испод нивоа околног терена,

б) постројењима код којих се користе гасови тежи од ваздуха и

в) објектима у којима се стално или повремено окупља већи број лица, као што су: позоришта, биоскопи, дворане за разне приредбе здравствене установе, дјечји домови, старачки домови, пословне зграде и слично.

Члан 95.

Систем детекције мора бити подешен тако да се активира код достизања 10% доње експлозивне границе гаса који се користи и мора се контролисати и одржавати у складу са упутствима произвођача.

Члан 96.

(1) Детекција гаса је у функцији контроле, са заштитним дејством на нивоу звучног и оптичког аларма.

(2) Детекција гаса не може се користити у другим облицима заштитних дејстава, као што је блокада или забрављивање.

(3) Упутство за руковање котловницом мора садржавати упуте оператеру за случај овог сигнала.

(4) Упутство за руковање котловницом мора такође садржавати упуте о обавезном провјеравању и сервисирању система детекције.

VIII - ПОСЕБНИ ЗАХТЈЕВИ ЗА ПРАТЕЋЕ ИНСТАЛАЦИЈЕ

Члан 97.

(1) Обавезно је уграђивање главног прекидача за нужно искључење електричне енергије.

(2) Главни прекидач мора бити смјештен ван простора котловнице.

(3) Прекидач за нужно искључење инсталира се најмање на једном мјесту, ван просторије котловнице, и то на излазу из котловнице и/или у непосредној близини евакуационих путева.

(4) Прекидачем за нужно искључење сви електрични уређаји у просторији котловнице се морају довести у безнапонско стање.

(5) Изузетак од става 4. овог члана су уређаји који и у тој ситуацији обавезно морају бити у функцији.

Члан 98.

Обавезно је уграђивање утичнице напона 24 V за прикључак преносиве ручне свјетилке.

Члан 99.

Електричне инсталације морају бити израђене, коришћене и одржаване у складу са одговарајућим прописима, техничким нормативима и стандардима, а сви метални дијелови морају бити галвански повезани и спојени на инсталацију уземљења или нуловања у складу са примијењеним системом заштите у објекту.

Члан 100.

Гасне котловнице морају имати нужно освјетљење које мора бити изведено у складу са прописима који регулишу ту област.

Члан 101.

Водовод и канализација морају се извести у склопу читаве инсталације објекта, с тим што у котловници мора да се налази умиваоник са славинам и наставком за гумену цијев називног отвора DN 20.

Члан 102.

(1) Канализациони одводи и одводи за умиваоник и слично морају бити израђени тако да не може доћи до директне везе између котловнице и главне канализације.

(2) Услови су задовољени ако је одводна цијев опремљена сифоном и ако је прикључена на вентилисану цијев главне канализације или на одводни шахт који се налази изван котловнице и који се директно вентилира.

Члан 103.

Правилним лоцирањем котловнице и по потреби додатном уградњом звучне изолације мора се спријечити настајање и ширење буке и вибрација изнад дозвољених граница, утврђених прописима који регулишу област буке и вибрација.

IX - ДОКУМЕНТАЦИЈА И ПРВО ПУШТАЊЕ У ПОГОН

Члан 104.

У пројектној документацији гасне котловнице посебно се дефинишу:

- а) врста горива,
- б) врста надзора,
- в) максимално оптерећење,
- г) радни притисци гаса,
- д) локација објекта,

- ђ) траса цјевовода,
- е) технички подаци о опреми,
- ж) диспозиција опреме,
- з) систем вентилације,
- и) систем одвођења одлазних гасова (продуката сагореивања),
- ј) поступак у случају грешака у току погона,
- к) заштита од пожара и експлозије,
- л) заштитна и радна дејства и
- љ) заштитна времена сигурносних уређаја.

Члан 105.

Техничка документација гасне котловнице састоји се од:

- а) пројектне документације,
- б) грађевинске дозволе,
- в) пројектне документације изведеног стања,
- г) извјештаја о испитивању електричних инсталација,
- д) записника о испитивању на чврстоћу,
- ђ) записника о испитивању на заптивеност,
- е) извјештаја о визуелном прегледу,
- ж) записника о функционалном испитивању,
- з) документа о првом пуштању у погон,
- и) упутства за погон и одржавање,
- ј) документа о усаглашености гасне опреме,
- к) употребне дозволе и
- л) остале документације утврђене прописима о грађењу.

Члан 106.

За електрорадове мора се прибавити извјештај о испитивању:

- а) отпора петље струјних кругова,
- б) отпора уземљења,
- в) отпора изолације,
- г) степена механичке заштите командног ормара,
- д) подешавања термичке заштите и
- ђ) евентуално уграђеног система детекције гаса у простору.

Члан 107.

(1) Упутство о руковању и одржавању гасне котловнице мора бити јасно написано и постављено на видно мјесто у котловници.

(2) Саставни дио упутства из става 1. овог члана чини упутство о руковању гасном ложишном инсталацијом, које сачињава извођач радова на изградњи или реконструкцији котловнице.

(3) Упутство о руковању гасном ложишном инсталацијом из става 2. овог члана мора да садржи:

- а) шеме изведеног стања гасне ложишне инсталације и електричне опреме,
- б) функционалну шему сигурносне заштите гасне ложишне инсталације,
- в) опис гасне ложишне инсталације и њених сигурносних техничких уређаја са подацима о подешеним параметрима,
- г) начин руковања електричном инсталацијом,
- д) поступак приликом пуштања у погон,
- ђ) поступак приликом појаве сметњи,
- е) поступак при дужем прекиду рада постројења,
- ж) поступак контроле система за сигурност и заштиту гасне ложишне инсталације и
- з) поступак у случају опасности.

(4) Поступци вршења контроле система за сигурност и заштиту гасне ложишне инсталације из става 3. тачке ж) овог члана утврђују се у складу са техничким упутством произвођача гасног горионика и генератора топлоте, а периоди вршења контроле морају бити у складу са чланом 119. овог правилника.

Члан 108.

Када је гасна инсталација завршена, а прије него што се гас пусти у инсталацију и прије фарбања, приступа се испитивању инсталације на чврстоћу и заптивеност према одредбама чл. 72. до 78. овог правилника, о чему се сачињавају записници.

Члан 109.

Ако инсталација задовољава услове у погледу чврстоће и заптивености, приступа се визуелном прегледу којим се провјерава да ли су опрема и уређаји испоручени и уграђени према одобреној пројектној документацији, о чему се сачињава извјештај.

Члан 110.

(1) Послије визуелног прегледа провјерава се правилност функционисања гасне инсталације.

(2) Посебно се провјерава исправност подешавања и повезивања сигурносне и регулационе опреме, послјег чега се приступа изради записника о извршеном функционалном испитивању.

Члан 111.

Послије завршених прегледа, провјера и испитивања саставља се документ о првом пуштању у погон гасне инсталације, који садржи:

- а) резултате испитивања,
- б) закључке о усаглашености са овим техничким правилом,
- в) опис уређаја и опреме за испитивање,
- г) имена, стручну спрему и посебне доказе о оспособљености за обављање ових послова, за лица која су вршила испитивања и
- д) датум испитивања.

X - КОРИШЋЕЊЕ

Члан 112.

(1) Корисник гасне котловнице именује одговорно лице или лица за руковање гасном котловницом и у сарадњи са извођачем радова дужан је да обезбиједи и постави на видно мјесто упутство из члана 107. овог правилника.

(2) Лице које рукује гасном инсталацијом дужно је поступати у складу са упутством из става 1. овог члана и осталим прописима из области заштите околине, заштите од пожара и експлозије и заштите здравља.

Члан 113.

Манипулацију главним запорним органом за брзо затварање довода гаса и руковање и чување средстава за манипулацију тим органом могу обављати само за то одређена и обучена лица.

Члан 114.

(1) Рад гасне ложишне инсталације мора бити надгледан од лица које је за то задужено и оспособљено за рад на конкретној опреми и инсталацији.

(2) Надгледање може бити стално или периодично.

(3) Периодично надгледање може бити дневно или најмање седмично.

Члан 115.

Надгледање гасне ложишне инсталације из члана 114. овог правилника обухвата:

- а) пуштање у погон, контролу исправности рада и заустављања у складу с упутством за руковање,

б) при укључивању гасне ложишне инсталације, након испадања које може бити посљедица радње руковаоца или резултат забрављивања, мора се према функционалној шеми надгледати тачан ток програма, од почетка до успоставе нормалног радног стања,

в) након забрављивања, горионик може бити покренут тек након што је утврђен узрок забрављивања и извршена одговарајућа интервенција,

г) преглед гасне ложишне инсталације са одговарајућим прибором ради осигуравања њеног правилног рада и тачног функционисања, посебно ради осигурања гасне непропусности спојева, цијеви и арматура, у складу са захтјевима из члана 120. овог правилника,

д) контролу система за сигурност и заштиту гасне ложишне инсталације према утврђеној процедури, која се дефинише у упутству за руковање и

ђ) правовремено извјештавање о свим уоченим недостацима и обављеним радњама на гасној ложишној инсталацији.

Члан 116.

(1) О току надгледања гасне ложишне инсталације води се дневник ложења.

(2) У дневник ложења читљиво и неизбрисиво уписују се сва запажања о уоченим недостацима и поправкама гасне ложишне инсталације током надгледања, укључујући и сљедеће податке са назначеним временом њихова биљежења:

а) оптерећења гасног горионика,

б) притисак гаса испред и иза регулатора притиска гаса на гасној рампи,

в) температура одлазних гасова на излазу из котла (генератора топлоте) и

г) температура и/или притисак носиоца топлоте.

(3) У дневник ложења уписују се и резултати поступака спроведених према одредбама овог члана, као и остали подаци потребни за праћење и анализу рада постројења.

Члан 117.

(1) Стално надгледање гасне ложишне инсталације је обавезно:

а) у котловницама са котловима на које се односе прописи за израду и употребу парних котлова, посуда под притиском, загријача паре и загријача воде,

б) у котловницама с врелоуљним котловима и

в) у котловницама с полуаутоматским гасним горионцима.

(2) Гасна ложишна инсталација стално се надгледа из просторије котловнице или из контролне просторије.

(3) У контролној просторији морају се налазити најмање звучни аларм и свјетлосна сигнализација, који се укључују при сваком затварању гасне ложишне инсталације.

(4) Прије отклањања квара на гасној ложишној инсталацији због којег се гасни горионик искључио мора се искључити звучни аларм.

(5) Ако се надгледа више од једне гасне ложишне инсталације, у контролној просторији мора постојати свјетлосна сигнализација за сваку инсталацију посебно.

Члан 118.

(1) Периодично надгледање гасних ложишних инсталација дозвољено је у котловницама у којима се налазе аутоматски регулисане, управљане и надзиране гасне ложишне инсталације које нису обухваћене обавезом сталне контроле.

(2) Под аутоматски регулисаном, управљаном и надзираном ложишном инсталацијом сматрају се аутоматски гасни горионици који су опремљени самостално дјелујућим уређајима за паљење, надзирање пламена, управљање и регулацију.

(3) Паљењем, надзирањем пламена, укључивањем и искључивањем управља се у зависности о вриједности регулацијске величине, без интервенције руковаоца.

(4) Приликом операција из става 3. овог члана уређајима за управљање укључује се или искључује горионик према унапријед задатом програму на сигнал који долази од регулатора, уређаја за надзирање, граничних уређаја, склопки или других сличних направа.

(5) Уређаји за надзирање служе за аутоматску контролу одређеног погонског стања или услова (присуство пламена, отворен или затворен положај запорних или регулационих уређаја, рад вентилатора или пумпе, достизање доње или горње границе притиска или температуре гаса, ваздуха, воде и паре).

(6) У котловници морају постојати мјерни уређаји за регистрацију времена присуства лица које врши периодично надгледање.

Члан 119.

(1) Периодично надгледање може бити седмично или дневно.

(2) Седмично надгледање допуштено је за гасне ложишне инсталације у којима:

а) је омогућено програмирано или даљинско укључивање – искључивање на почетку и на крају дневног погона,

б) појединачно оптерећење котла није веће од 1200 kW и

в) укупно тоplotно оптерећење котловнице није веће од 2400 kW.

(3) У осталим котловницама које испуњавају услове за периодично надгледање обавља се најмање дневно надгледање, при чему треба узети у обзир да се под надгледањем не сматрају радње и поступци при укључивању и искључивању гасне ложишне инсталације.

XI - ПРОВЈЕРЕ, ПРЕГЛЕДИ, КОНТРОЛЕ И ИСПИТИВАЊА КОТЛОВНИЦА

Члан 120.

(1) Редовне провјере, прегледи, контроле и испитивања гасне ложишне инсталације обавезне су ради одржавања поузданости и сигурности рада.

(2) Минимални обим и максимални рокови провјера, прегледа и контрола, са испитивањем функционалности заштитних кругова описани су у Табели 4, која се налази у Прилогу 4 и чини саставни дио овог правилника.

(3) Провјере обавља лице оспособљено за руковање одређеним постројењем.

(4) Прегледе обавља стручно лице оспособљено за пуштање у погон и одржавање постројења одређеног типа.

(5) Контроле и испитивања обављају заједно лица са високом стручном спремом машинске и електротехничке струке, посебно стручно оспособљена за ту врсту послова.

Члан 121.

(1) Контроле и испитивања су обавезни за постројења јединичног оптерећења већег од 300 kW.

(2) Контроле и испитивања обухватају провјеру свих услова утврђених функционалном шемом сигурносне заштите гасне ложишне инсталације.

(3) Годишњи прегледи и испитивања гасне ложишне инсталације обављају се прије почетка сезоне ложења.

(4) Ако је предвиђено да се прегледи обаве два пута годишње, један преглед обавезно се обавља на почетку, а други током сезоне ложења.

(5) При пословима провјере, прегледа и испитивања узимају се у обзир упутства дата у документацији произвођача сваке појединачне компоненте.

Члан 122.

(1) О обављању периодичних контрола и испитивања брине се руководилац корисника или лице које он писмено одреди.

(2) Лице из става 1. овог члана чува документацију о извршеним контролама и испитивањима и исту даје на увид надлежним надзорним органима.

Члан 123.

Примјену одредаба овог правилника провјерава Републичка управа за инспекцијске послове у поступку редовног инспекцијског надзора.

ХП - ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 124.

(1) На гасне котловнице изграђене и стављене у погон прије ступања на снагу овог правилника примјењују се само одредбе чл. 120, 121. и 122. овог правилника.

(2) На гасне котловнице чије грађење је почело прије ступања на снагу овог правилника примјењују се прописи који су били на снази у тренутку започињања градње.

Члан 125.

Ступањем на снагу овог правилника престаје да се примјењује Правилник о техничким нормативима за пројектовање, грађење, погон и одржавање гасних котларница ("Службени лист СФРЈ", бр. 10/90 и 52/90).

Члан 126.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику Републике Српске".

Број: 05.06/020-2812/13
26. децембра 2013. године
Бања Лука

Министар,
Др Жељко Ковачевић, с.р.

Прилог 1

Табела 1. Препоручене димензије котловнице

Карактеристична величина	Минималне вриједности висине котловнице у метрима
Висина за котловницу са периодичним надзором	Висина мора бити довољна да се радови у вези са коришћењем и одржавањем могу несметано одвијати
Висина за остале котловнице	Поред горњег услова, морају бити задовољени захтјеви прописа заштите на раду
Удаљеност котла од бочног зида	0,7
Удаљеност котла са вентилаторским гориоником од задњег зида	0,5
Удаљеност котла са атмосферским гориоником и осигурачем струјања од задњег зида	1,0
Растојање између котлова	0,7

Прилог 2

Табела 2. Минимални размак ослонаца и максимална осна удаљеност цјевовода од зида

Пречник цјеве (mm)		Дебљина зида (mm)		Размак ослонаца (m)	Осна удаљеност од зида (mm)
називни	спољни	глатке цјеве	цјеве са навојем		
15	21,3	2,6	3,25	2,5	40
20	26,9	2,6	3,25	2,7	50
25	33,7	2,6	3,25	3,0	80
40	48,3	2,6	3,25	3,5	90
50	60,3	2,9	3,65	4,1	110
65	76,1	2,9		5,2	120
80	88,9	3,2		5,6	130
100	114,3	3,6		6,2	150
125	139,7	4,0		6,9	160
150	168,3	4,5		7,6	180
200	219,1	5,9		8,7	210
250	273,0	6,3		9,7	250

Прилог 3

Табела 3. Зависност називних пречника од дозвољеног притиска гаса

Дозвољени радни притисак (bar)	Називни пречник цјеве (mm)
1	50
5	40

Прилог 4

Табела 4. Обим и рокови провјера, прегледа и контрола котловница

Предмет провјере, прегледа, контроле и испитивања	Провјера	Преглед	Контрола и испитивање
1. Гасни горионик (главни горионик и горионик за потпљивање)			
1.1 Исправност			
а) ватросталног материјала (пламене главе)		годишње	
б) прозора за осматрање		годишње	
в) уређаја за стабилизацију		годишње	
г) отвора за испуштање гаса и ваздуха		годишње	
д) пламене главе горионика (метални дио)		годишње	

2. Систем за потпаливање			
2.1 Исправност:			
а) електрода и изолације		годишње	
б) каблова (спољашњих)		годишње	
в) трансформатора		годишње	
г) прикључака		годишње	
2.2 Функционалност:			
а) удаљености електрода		годишње	
б) радне фазе		годишње	годишње
3. Заштита од нестанка пламена			
3.1 Исправност			
а) уређаја за откривање пламена		годишње	годишње
б) ожичења и прикључака		годишње	годишње
3.2 Функционалност		два пута годишње	годишње
4. Сагоријевање			
4.1 Изглед сагоријевања		два пута годишње	годишње
4.2 Оптерећење (горионик)		два пута годишње	годишње
4.3 Стабилност пламена		два пута годишње	годишње
4.4 Садржај димних гасова (CO ₂ , CO, O ₂ , NO _x)		годишње	годишње
4.5 Вриједност температуре излазних димних гасова на максималном и минималном оптерећењу		годишње	годишње
5. Регулација протока ваздуха и гаса			
5.1 Стање уређаја за рад подесиве клапне ваздуха и гаса		годишње	годишње
5.2 Запрљаност		годишње	
6. Вентилатор ваздуха за сагоријевање			
6.1 За исправно стање покретног механизма:			
а) ремен и преносни каиш		годишње	
б) спојнице		годишње	
6.2 Запрљаност		годишње	
6.3 Лежишта		годишње	
(замјена лежишта врши се према упутствима произвођача)			
6.4 Причвршћивање обртног кола вентилатора на погонску осовину		годишње	
7. Гасни цјевоводи са опремом за мјерење, регулацију и сигурносну заштиту			
7.1 Заптивеност	два пута годишње		годишње
(Прије испитивања заптивености гасних цјевовода, мора се испитати интерна заптивеност првог ручног вентила)			
7.2 Функционалност:			
а) система за вентилацију котларнице	два пута годишње		годишње
б) система дисајних и испусних водова	два пута годишње	годишње	годишње
в) система одушних водова, вода за издувавање и вода пропуштеног гаса	два пута годишње	годишње	годишње
7.3 Стање причвршћења и ослањања цјевовода	два пута годишње		годишње
8. Ручни запорни орган			
8.1 Унутрашња заптивеност	два пута годишње	годишње	годишње
8.2 Лако и једноставно прилажење и употреба			
9. Филтери			
9.1 Запрљаност	два пута годишње	годишње	
10. Регулатори притиска			
10.1. Функционисање и подешеност		годишње	годишње
10.2 Стање радних дијелова		годишње	годишње
10.3 Запрљаност		годишње	
10.4 Подешавање			годишње
11. Сигурносни запорни уређаји			
11.1 Функционалност (руковалац врши контролу на основу упутства за руковање)	мјесечно	два пута годишње	годишње
11.2 Унутрашња заптивеност	мјесечно	два пута годишње	годишње
11.3 Исправност:			
а) заптивног материјала		годишње	
б) површине налијегања		годишње	
в) вентила		годишње	
г) радног система		годишње	
(ако се примјењује аутоматско испитивање заптивености сигурносно-запорних уређаја, неће се примјењивати т. 11.1 и 11.2)			

12. Опрема за аутоматско испитивање заптивености			
12.1 Функционалност		два пута годишње	годишње
12.2 Исправност		два пута годишње	
13. Сигурносни прекидни вентили			
13.1 Функционалност		годишње	
13.2 Унутрашња заптивеност		годишње	
13.3 Исправност:			
а) заптивног материјала		годишње	
б) површине налијегања		годишње	
в) вентила		годишње	
г) радног система		годишње	
14. Сигурносни одушни вентил			
14.1 Функционалност		годишње	
14.2 Унутрашња заптивеност		годишње	
14.3 Исправност:			
а) заптивног материјала		годишње	
б) површине налијегања		годишње	
в) вентила		годишње	
г) радног система	мјесечно		
15. Прекидач на притисак (гаса и ваздуха)			
15.1 Функционалност	годишње	годишње	годишње
15.2 Правилно подешавање		годишње	годишње
16. Сигурносна времена			
16.1 Вријеме провјетравања		годишње	годишње
16.2 Гранично вријеме потпаљивања мјешавине ваздуха и гаса горионика за потпаљивање		два пута годишње	годишње
16.3 Гранично вријеме потпаљивања мјешавине ваздуха и гаса главног пламеника		два пута годишње	годишње
16.4 Укупно вријеме затварања		два пута годишње	годишње
17. Гранични прекидачи			
17.1 Функционалност		годишње	годишње
17.2 Подешеност		годишње	годишње
17.3 Исправност		годишње	годишње
18. Дво гасне ложишне инсталације на димоводној страни			
18.1 Запљаност (виша температура сагорјелих гасова од температуре која је забиљежена приликом претходне контроле може бити значајна индикација о запљаности)		годишње (надлежна димњачарска служба)	
18.2 Спољашња заптивеност (тачке посматрања су прикључак на предњој страни котла, димоводна вратанца и спојеви димоводних канала на страни носиоца топлоте)		годишње (надлежна димњачарска служба)	
19. Уређаји за управљање, регулацију и надзирање (интегрални дво генератора топлоте)			
19.1 Ниво течности			
а) функционалност	мјесечно	годишње	годишње
б) подешеност			годишње
19.2 Проток			
а) функционалност	мјесечно	годишње	годишње
б) подешеност			годишње
19.3 Температура			
а) функционалност	мјесечно	годишње	годишње
б) подешеност			годишње
19.4 Притисак			
а) функционалност	мјесечно	годишње	годишње
б) подешеност			годишње
20. Регулациона и/или запорна димоводна клапна			
20.1 Исправност			
а) тачке вјешања или ротације		годишње	
б) система за управљање клапном		годишње	годишње
20.2 Запљаност		годишње	
(ако подешавање не даје задовољавајући резултат, одговарајући дијелови морају се очистити)			
20.3 Правилно забрављавање			

(Напомена: Односи се на забрављивање стално подешених регулационих димоводних клапни)		годишње	годишње
21. Димна промаја и уређаји за надзирање притиска у ложишту			
21.1 функционалност		годишње	годишње
21.2 подешеност		годишње	годишње
22. Електрокомандни панел са опремом која је у њега уграђена		годишње	годишње
23. Сигналне сијалице			
23.1 функционалност		годишње	годишње
24. Систем за детекцију гаса			
24.1 визуелни преглед		квартално	годишње
24.2 функционалност		квартално	годишње
24.3 баждарење	квартално		годишње

Прилог 5

А) Листа стандарда који се односе на гасне котловнице

	Ознака стандарда	Наслов стандарда	Наслов стандарда на енглеском језику	Референтни стандард
1	BAS EN 303-1	Котлови за гријање – Дио 1: Котлови за гријање са горјонцима са вентилатором – Терминологија, општи захтеви, испитивање и означавање	Heating boilers – Part 1: Heating boilers with forced draught burners – Terminology, general requirements, testing and marking	EN 303-1
2	BAS EN 303-3	Котлови за гријање – Дио 3: Котлови за гасовито гориво за централно гријање – Спајање котла и горјоника са вентилатором	Heating boilers – Part 2: Heating boilers with forced draught burners; Special requirements for boilers with atomizing oil burners;	EN 303-3
3	BAS EN 303-7	Котлови за гријање – Дио 7: Котлови за централно гријање на гасовита горива са једним вентилаторским горјоником с називном топлотном снагом мањом или једнаком 1000 kW	Heating boilers – Part 7: Gas-fired central heating boilers equipped with a forced draught burner of nominal heat output not exceeding 1000 kW	EN 303-7
4	BAS EN 656	Котлови за гријање на гасовита горива – Котлови тип Б називног топлотног оптерећења већег од 70 kW, али једнаког или мањег од 300 kW	Gas-fired central heating boilers – Type B boilers of nominal heat input exceeding 70 kW but not exceeding 300 kW	EN 656
5	BAS EN 13836	Котлови за гријање на гасовита горива – Котлови за гријање типа Б називног топлотног оптерећења већег од 300 kW, али једнаког или мањег од 1000 kW	Gas fired central heating boilers – Type B boilers of nominal heat input exceeding 300 kW, but not exceeding 1000 kW	EN 13836
6	BAS EN 15417	Котлови за гасовито гориво за централно гријање – Посебни захтеви за кондензационе котлове са називним топлотним оптерећењем већим од 70 kW али једнаким или мањим од 1000 kW.	Gas-fired central heating boilers – Specific requirements for condensing boilers with a nominal heat input greater than 70 kW but not exceeding 1000 kW	EN 15417
7	BAS EN 88-1	Пнеуматска регулација односа гас – зрак за гасне горјонике и гасне апарате – Дио 1: Пнеуматска изведба	Pressure regulators and associated safety devices for gas appliances – Part 1: Pressure regulators for inlet pressures up to and including 50 kPa	EN 88-1
8	BAS EN 88-2	Регулатори притиска и интегрисани сигурносни уређаји за гасне апарате – Дио 2: Регулатори притиска за улазне притиске изнад 500 mbar до и укључујући 5 bar	Pressure regulators and associated safety devices for gas appliances – Part 2: Pressure regulators for inlet pressures above 500 mbar up to and including 5 bar	EN 88-2
9	BAS EN 126	Вишефункционални контролни уређаји за гасне апарате	Multifunctional controls for gas burning appliances	EN 126
10	BAS EN 161	Аутоматски запорни вентили за гасне горјонике и гасне апарате	Automatic shut-off valves for gas burners and gas appliances	EN 161
11	BAS EN 297	Котлови за гријање на гасовита горива – Котлови за гријање типа Б11 и Б11 БС са атмосферским горјонцима називног топлотног оптерећења мањег или једнаког 70 kW	Gas – fired central heating boilers – Type B11 and B11BS boilers, fitted with atmospheric burners of nominal heat input not exceeding 70 Kw	EN 297
12	BAS EN 298	Ложишни аутомати за гасне горјонике и апарате са и без вентилатора	Automatic burner control systems for burners and appliances burning gaseous or liquid fuels	EN 298
13	BAS EN 334+A1	Апарати за регулацију притиска гаса за улазне притиске до 100 bara	Gas pressure regulators for inlet pressures up to 100 bar	EN 334+A1
14	BAS EN 549	Гумени материјали за заптивке и дијафрагме које се користе код гасних апарата и опреме	Rubber materials for seals and diaphragms for gas appliances and gas equipment	EN 549
15	BAS EN 676	Аутоматски горјонци са вентилатором на гасовита горива	Automatic forced draught burners for gaseous fuels	EN 676

16	BAS EN 682	Еластомерни заптивачи – Захтјеви за материјал заптивача у дистрибутивним водовима и конструктивним дијеловима за гас и течне угљоводонике, заједно са амандманом А 1 из 2006. год.	Elastomeric Seals – Materials requirements for seals used in pipes and fittings carrying gas and hydrocarbon fluids	EN 682
17	BAS EN 751-1	Средства за заптивање навојних спојева у контакту са гасовима 1, 2 и 3 фамилије и топлим водом Дио 1: Анаеробна средства за заптивање	Sealing materials for metallic threaded joints in contact with 1st, 2nd and 3rd family gases and hot water – Part 1: Anaerobic jointing compounds	EN 751-1
18	BAS EN 751-2	Средства за заптивање металних навојних спојева у контакту са гасовима 1, 2 и 3 фамилије и врелом водом Дио 2: Неотврдњавајућа средства за заптивање	Sealing materials for metallic threaded joints in contact with 1st, 2nd, and 3rd family gases and hot water – Part 2: Non-hardening jointing compounds	EN 751-2
19	BAS EN 751-3	Средства за заптивање металних навојних спојева у контакту са гасовима 1, 2 и 3 фамилије и врелом водом Дио 3: Несинтероване ПТФЕ- траке	Sealing materials for metallic threaded joints in contact with 1st, 2nd, and 3rd family gases and hot water – Part 3: Unsintered PTFE tapes	EN 751-3
20	BAS EN 1359	Гасни мјерач – Гасни мјерач са мијехом, заједно са амандманом А1 из 2007. год.	Gas meters – Diaphragm gas meters	EN 1359
21	BAS EN 1643	Системи провјере непропусности аутоматски затварајућих вентила за гасне горионике и гасне апарате	Valve proving systems for automatic shut-off valves for gas burners and gas appliances	EN 1643
22	BAS EN 1775	Снабдијевање гасом – Гасне инсталације у зградама – Највећи допуштени радни притисак < 5 бар – Функционалне препоруке	Gas supply – Gas pipework for buildings – Maximum operating pressure less than or equal to 5 bar – Functional recommendations	EN 1775
23	BAS EN 12067-2	Електрична регулација гас-зрак за гасне горионике и гасне апарате – Дио 2: Електрична изведба	Gas/air ratio controls for gas burners and gas burning appliances – Part 2: Electronic types	EN 12067-2
24	BAS EN 12261	Гасни мјерачи – Турбински гасни мјерач, заједно са амандманом А1 из 2007. год.	Gas meters – Turbine gas meters	EN 12261
25	BAS EN 12405-1+A2	Гасни мјерач-претварач: Дио 1; Запреминско претварање	Gas meters – Conversion devices – Part 1: Volume conversion	EN 12405-1+A2
26	BAS EN 12480	Гасни мјерач – Гасни мјерач с ротирајућим клиповима	Gas meters – Rotary displacement gas meters	EN 12480
27	BAS EN 13090	Средства за накнадно заптивање навојних спојева у инсталацијама гасних водова у зградама	Means for resealing threaded joints of gas pipework in buildings	EN 13090
28	BAS EN 13611+A2	Сигурносни и контролни уређаји за гасне горионике и гасне апарате – Општи захтјеви	Safety and control devices for gas burners and gas burning appliances – General requirements	EN 13611+A2 :2012
29	BAS EN 13787	Еластомери за апарате за регулацију притисака гаса и припадајући сигурносни уређаји за улазне притиске до 100 бара	Elastomers for gas pressure regulators and associated safety devices for inlet pressures up to 100 bar	EN 13787
30	BAS EN 14291	Пјенушави раствори за откривање цурења на гасним инсталацијама	Foam producing solutions for leak detection on gas installation	EN 14291
31	BAS EN 14382+A1	Сигурносни уређаји за постројења и уређаје за регулацију притиска гаса – сигурносни запорни уређаји за гас за погонске притиске до 100 бара	Safety devices for gas pressure regulating stations and installations – Gas safety shut-off devices for inlet pressures up to 100 bar	EN 14382+A1
32	BAS EN 15417	Котлови за гасовито гориво за централно гријање – Посебни захтјеви за кондензационе котлове са називним топлотним оптерећењем већим од 70 kW али једнаким или мањим од 1000 kW	Gas-fired central heating boilers – Specific requirements for condensing boilers with a nominal heat input greater than 70 kW but not exceeding 1000 kW	EN 15417
33	BAS EN 12732	Системи снабдијевања гасом – заваривање челичних цијевних водова – Функционални захтјеви	Gas supply systems – Welding steel pipework – Functional requirements	EN 12732:2004
34	BAS EN 287-1	Испитивање осposобљености заваривача – Заваривање топљењем – Дио 1: Челици	Qualification test of welders – Fusion welding – Part 1: Steels	EN 287-1
35	BAS EN 60079-10-1	Експлозивне атмосфере – Дио 10-1: Класификација простора – Експлозивне гасне атмосфере	Explosive atmospheres – Part 10-1: Classification of areas – Explosive gas atmospheres	EN 60079-10-1
36	BAS EN 1443	Димњаци – Општи захтјеви	Chimneys – General requirements	EN 1443
37	BAS EN 1856-1	Димњаци – Захтјеви за металне димњаке – Дио 1: Производи за систем димњака	Chimneys – Requirements for metal chimneys – Part 1: System chimney products	EN 1856-1
38	BAS EN 1856-2	Димњаци – Захтјеви за металне димњаке – Дио 2: Унутрашње цијеви и спољни комади за повезивање одводних цијеви	Chimneys – Requirements for metal chimneys – Part 2: Metal flue liners and connecting flue pipes	EN 1856-2

39	BAS EN ISO 6976	Природни гас – Прорачун топлотне вриједности, густине, релативне густине и Wobbe индекса из хемијског састава	Natural gas – Calculation of calorific values, density, relative density and Wobbe index from composition	EN ISO 6976
40	BAS EN ISO 12213-1	Природни гас – Прорачун фактора компресибилности – Дио 1: Увод и смјернице	Natural gas – Calculation of compression factor – Part 1: Introduction and guidelines (ISO 12213-1:2006)	EN ISO 12213-1
41	BAS EN ISO 12213-2	Природни гас – Прорачун фактора компресибилности – Дио 2: Прорачун базиран на анализи моларног састава	Natural gas – Calculation of compression factor – Part 2: Calculation using molar-composition analysis (ISO 12213-2:2006)	EN ISO 12213-2
42	BAS EN ISO 12213-3	Природни гас – Прорачун фактора компресибилности – Дио 3: Прорачун базиран на физикалним особинама	Natural gas – Calculation of compression factor – Part 3: Calculation using physical properties (ISO 12213-3:2006)	EN ISO 12213-3
43	BAS EN ISO 13443	Природни гас – Стандардна референтна стања	Natural gas – Standard reference conditions	EN ISO 13443
44	BAS EN ISO 13686	Природни гас – Одређивање квалитета	Natural gas – Quality designation (ISO 13686:1998)	EN ISO 13686
45	BAS ISO 23551-1	Сигурносни и контролни уређаји за гасне горионике и гасне апарате – Посебни захтјеви – Дио 1: Аутоматски вентили.	Safety and control devices for gas burners and gas-burning appliances – Particular requirements - Part 1: Automatic valves	EN ISO 23551-1
46	BAS ISO 23551-2	Сигурносни и контролни уређаји за гасне горионике и гасне апарате – Посебни захтјеви – Дио 2: Регулатори притиска	Safety and control devices for gas burners and gas-burning appliances – Particular requirements - Part 2: Pressure regulators	BAS ISO 23551-2
47	BAS ISO 23551-3	Сигурносни и контролни уређаји за гасне горионике и гасне апарате – Посебни захтјеви – Дио 3: Контролисанање омјера гас/зрак, пнеуматски тип	Safety and control devices for gas burners and gas-burning appliances – Particular requirements - Part 3: Gas/air ratio controls, pneumatic type	EN ISO 23551-3
48	BAS EN ISO 23551-4	Сигурносни и контролни уређаји за гасне горионике и гасне апарате – Посебни захтјеви – Дио 4: Системи провјере затварања за аутоматско затварајуће вентиле	Safety and control devices for gas burners and gas-burning appliances – Particular requirements – Part 4: Valve-proving systems for automatic shut-off valves	EN ISO 23551-4
49	BAS DIN 3384	Гасни савитљиви цијевни водови од нерђајућег челика, сигурносно-технички захтјеви, испитивање, означавање	Hose assemblies of stainless steel for gas – Safety requirements, testing, marking	DIN 3384
50	BAS DIN 3386	Филтери у унутрашњим гасним водовима	Gasfilters for installation and construction – Requirements and testing	DIN 3386
51	BAS DIN 3388-2	Термички управљане клапне одлазних гасова који су саставни дио гасног ложишта – Захтјеви за сигурност и испитивање	Flue gas dampers of heating plants for liquid or gaseous fuels, mechanical control dampers – Safety requirements and test	DIN 3388-2
52	BAS DIN 3388-4	Термички управљане клапне одлазних гасова који су саставни дио гасног ложишта – Захтјеви, испитивања, означавања	Flue gas dampers for gas appliances; thermally controlled, connected to the appliances; requirements, testing, marking	DIN 3388-4
53	DIN 3389-1	Изолациони комади спремни за уградњу у водове кружног прикључка при снабдијевању гасом и водом; Захтјеви и испитивања	Ready made insulating joints – Part 1: Connecting pipes in the gas distribution - Requirements and tests	DIN 3389-1
54	BAS DIN 3536	Средства за подмазивање за гасне арматуре у кућним инсталацијама, у дистрибутивним и транспортним водовима	Lubricants for gas valves in indoor installation, gas distribution and gas transportation pipe lines	DIN 3536
55	BAS DIN 30681	Компензатори за гас – Компензатори са мјеховима од нерђајућег челика – Сигурносно-технички захтјеви, испитивање, означавање	Compensators for gas-installations – Stainless steel expansions joints with bellows units – Safety requirements, testing, marking	DIN 30681

Б) Листа техничких спецификација*

	Ознака	Назив техничког правила
1	DVGW G 260	Особине гаса
2	DVGW G 459-1	Кућни гасни прикључци за радне притиске до 4 bara
3	DVGW G 459-1-B	Кућни гасни прикључци за радне притиске до 4 bara

4	DVGW G 459-2	Системи регулације притиска гаса за гасне инсталације са улазним притисцима до 4 бара
5	DVGW G 600	Техничка правила за гасне инсталације
6	DVGW G 622	Типско испитивање гасних апарата на мјесту постављења
7	DVGW G 676	Квалификациони критеријуми за привредне субјекте који одржавају гасне апарате
8	DVGW VP 601	Кућне уводнице гаса и воде
9	DVGW VP 401	Заптивачи са повећаном термичком издржљивошћу за холендерске прирубничке спојеве са мјерачима потрошње гаса и регулаторима притиска гаса

* Техничке спецификације објавио је Истраживачко-развојни центар за гасну технику (ИГТ), на основу сарадње са DVGW (Њемачко удружење за гас и воду) и DVGW техничке регулативе.

Агенција за осигурање Републике Српске

На основу члана 7. став 2. алинеје 7, 9. и 10, члана 9. став 1. алинеја 2. Закона о друштвима за осигурање ("Службени гласник Републике Српске", бр. 17/05, 1/06, 64/06 и 74/10), члана 5а. став 6. Правилника о висини и начину улагања средстава за покриће техничких резерви и минималног гарантног фонда ("Службени гласник Републике Српске", бр. 56/12 и 115/13), те члана 16. став 1. алинеја 2. Статута Агенције за осигурање Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске", број 30/06), Управни одбор Агенције за осигурање Републике Српске, на сједници од 23. јануара 2014. године, д о н и о је

ОДЛУКУ

О НАЧИНУ КОРИШЋЕЊА ОДРЕЂЕНИХ ОБЛИКА АКТИВЕ ЗА ПОКРИЋЕ ТЕХНИЧКИХ РЕЗЕРВИ ДРУШТАВА ЗА ОСИГУРАЊЕ

I - ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

Одлуком о начину коришћења одређених облика активе за покриће техничких резерви друштава за осигурање (у даљем тексту: Одлука) прописују се:

а) поступак подношења захтјева за добијање сагласности за признавање преносне премије и резерви за штете које падају на терет саосигураваача, реосигураваача или ретроцесионара, те математичке резерве која пада на терет реосигураваача, као средства за покриће техничких резерви и утврђује потребна документација, коју друштво за осигурање доставља Агенцији за осигурање Републике Српске (у даљем тексту: Агенција);

б) начин обрачуна разграничених трошкова прибаве осигурања који могу да се признају као средство за покриће техничких резерви неживотних осигурања.

II - ПРЕНОСНА ПРЕМИЈА, РЕЗЕРВЕ ЗА ШТЕТЕ И МАТЕМАТИЧКА РЕЗЕРВА КОЈИ ПАДАЈУ НА ТЕРЕТ РЕОСИГУРАВАЧА, САОСИГУРАВАЧА ИЛИ РЕТРОЦЕСИОНАРА

Члан 2.

(1) Друштво за осигурање које намјерава да, као средство за покриће техничких резерви, користи дио или цијелокупан износ:

а) преносне премије која пада на терет реосигураваача, саосигураваача или ретроцесионара изнад ограничења прописаних у Правилнику о висини и начину улагања средстава за покриће техничких резерви и минималног гарантног фонда (у даљем тексту: Правилник);

б) резерви за штете које падају на терет реосигураваача, саосигураваача или ретроцесионара или

в) математичке резерве која пада на терет реосигураваача,

Агенцији доставља писмени захтјев за добијање претходне сагласности, са пратећом документацијом прописаном овом одлуком.

(2) Ако су испуњени услови прописани Правилником и овом одлуком, Агенција друштву за осигурање даје претходну сагласност да као средство за покриће техничких ре-

зерви може користити дио или цијелокупан износ неког од облика активе наведеног у ставу 1. овог члана.

(3) У поступку давања претходне сагласности Агенција врши анализу достављеног захтјева са становишта исправности књиговодственог евидентирања, обрачуна и вредновања појединог облика активе наведеног у ставу 1. овог члана, као и оцјену финансијске способности реосигураваача, саосигураваача или ретроцесионара за испуњење обавеза из уговора о реосигурању.

Члан 3.

Облици активе наведени у члану 2. став 1. ове одлуке, за које се тражи сагласност Агенције, морају бити евидентирани у пословним књигама друштва за осигурање у складу са Правилником о контном оквиру и садржини рачуна у контном оквиру за друштва за осигурање ("Службени гласник Републике Српске", бр. 90/09 и 93/09), и то:

а) преносна премија осигурања и саосигурања која пада на терет реосигураваача и саосигураваача, те преносна премија реосигурања која пада на терет ретроцесионара, у оквиру синтетичког рачуна 275 - Преносна премија осигурања и саосигурања која пада на терет саосигураваача и реосигураваача;

б) резерве за штете осигурања и саосигурања које падају на терет реосигураваача и саосигураваача, те резерве за штете реосигурања које падају на терет ретроцесионара, у оквиру синтетичког рачуна 276 - Резервисане штете осигурања и саосигурања које падају на терет саосигураваача и реосигураваача;

в) математичка резерва која пада на терет реосигураваача, у оквиру синтетичког рачуна 279 - Остала активна временска разграничења.

Члан 4.

Приликом подношења захтјева из члана 2. ове одлуке друштво за осигурање обавезно је да Агенцији достави документа којима се врши идентификовање наведених облика активе из члана 2. став 1. ове одлуке, доказује исправност њиховог обрачуна и вредновања, идентификује реосигураваач, саосигураваач или ретроцесионар и утврђује расподеле међусобних удјела, затим расподеле према појединим уговорима о реосигурању, саосигурању или ретроцесији, те доказује финансијска способност реосигураваача, саосигураваача или ретроцесионара за испуњење уговорених обавеза.

Члан 5.

Уз захтјев за добијање претходне сагласности за признавање преносне премије осигурања и саосигурања која пада на терет реосигураваача и саосигураваача или преносне премија реосигурања која пада на терет ретроцесионара, као средства за покриће техничких резерви, друштво за осигурање је обавезно да достави сљедећа документа, овјерена и потписана од стране овлашћеног лица:

а) обрачун преносне премије осигурања и саосигурања која пада на терет реосигураваача и саосигураваача, те преносне премије реосигурања која пада на терет ретроцесионара, који најмање обухвата:

- 1) шифру врсте осигурања,
- 2) бруто фактурисану премију по врсти осигурања,
- 3) преносну премију по врсти осигурања,

4) премију осигурања предату у реосигурање или премију реосигурања предату у ретроцесију, по врсти осигурања, типу уговора о реосигурању или ретроцесији и по поједином реосигуравачу или ретроцесионару, те премију осигурања предату у саосигурање по врсти осигурања и по поједином саосигуравачу,

5) преносну премију која пада на терет реосигуравача или ретроцесионара, по врсти осигурања, типу уговора о реосигурању или ретроцесији и по поједином реосигуравачу или ретроцесионару, те преносну премију која пада на терет саосигуравача по врсти осигурања и по поједином саосигуравачу;

б) копију бордероа премија за цедиране ризике или други доказ о цесији ризика, који најмање обухватају:

- 1) назив реосигуравача или саосигуравача,
- 2) врсту уговора о реосигурању,
- 3) тарифу/врсту осигурања,
- 4) период реосигурања или саосигурања,

5) омјер задржаног и цедираног ризика - премије (у релативном и апсолутном износу);

в) потврду о кредитном рејтингу реосигуравача, саосигуравача или ретроцесионара.

Члан 6.

Уз захтјев за добијање претходне сагласности за признавање резерви за штете осигурања и саосигурања које падају на терет реосигуравача и саосигуравача, те резерви за штете реосигурања које падају на терет ретроцесионара, као средства за покриће техничких резерви, друштво за осигурање је обавезно да достави сљедећа документа, овјерена и потписана од стране овлашћеног лица:

а) процјену бруто резервисаног износа предметне штете или више штета, потписану од стране стручне службе друштва за осигурање, која најмање обухвата:

- 1) број штете,
- 2) датум пријаве штете,
- 3) број полисе,
- 4) врсту осигурања/тарифу,
- 5) име/назив осигураника,
- 6) бруто резервисани износ штете,
- 7) краћи опис штете и резервисаног износа, укључујући очекивано трајање рјешавања одштетног захтјева;

б) копију бордероа премија за цедиране ризике по којем су предметне штете настале или други доказ о цесији ризика, који најмање обухватају:

- 1) назив реосигуравача или саосигуравача,
- 2) врсту уговора о реосигурању,
- 3) број полисе,
- 4) тарифу/врсту осигурања,
- 5) име/назив осигураника,
- 6) период реосигурања или саосигурања,
- 7) омјер задржаног и цедираног ризика - премије (у релативном и апсолутном износу);

в) копију бордероа резервисаних штета или потврду реосигуравача, саосигуравача или ретроцесионара о признавању реосигуравајућег покрића за резервисане штете, који најмање обухватају:

- 1) назив реосигуравача или саосигуравача,
- 2) врсту уговора о реосигурању,
- 3) број штете,
- 4) датум пријаве штете,
- 5) број полисе,
- 6) име/назив осигураника,
- 7) тарифу/врсту осигурања,
- 8) бруто резервисани износ штете,

9) удио друштва за осигурање и реосигуравача или саосигуравача у резервисаној штети/штетама (у релативном и апсолутном износу);

г) потврду о кредитном рејтингу реосигуравача, саосигуравача или ретроцесионара.

Члан 7.

Уз захтјев за добијање претходне сагласности за признавање математичке резерве која пада на терет реосигуравача, друштво за осигурање је обавезно да достави сљедећа документа, овјерена и потписана од стране овлашћеног лица:

а) обрачун математичке резерве која пада на терет реосигуравача,

б) доказ реосигуравача о признавању реосигуравајућег покрића математичке резерве,

в) потврду о кредитном рејтингу реосигуравача.

Члан 8.

Облици активе из члана 2. став 1. ове одлуке сматрају се прихватљивом активом за покриће техничких резерви са становишта принципа сигурности, уколико реосигуравач или саосигуравач посједују инвестициони рејтинг, који одговара:

а) рејтингу BBB - или вишем рејтингу Standard & Poor`s или

б) рејтингу Baa3 или вишем рејтингу кредитне агенције Moody`s,

према посљедњем годишњем финансијском извјештају.

Члан 9.

(1) У случају да реосигуравач или саосигуравач, на чији терет пада актива из члана 2. став 1. ове одлуке, не посједује кредитни рејтинг или има лошији кредитни рејтинг од инвестиционог кредитног рејтинга, друштво за осигурање обавезно је да достави одређене гаранције у погледу испуњења обавеза од стране реосигуравача или саосигуравача.

(2) Под гаранцијама из става 1. овог члана сматрају се сљедећи инструменти:

- а) банкарска гаранција,
- б) "cut-through" клаузула у уговорима о ретроцесији,
- в) остале гаранције.

Члан 10.

(1) Под банкарском гаранцијом подразумијева се инструмент обезбјеђења којим се банка обавезује да ће кориснику гаранције - друштву за осигурање надокнадити износ потраживања из уговора о реосигурању или саосигурању у случају да реосигуравач или саосигуравач (налогодавац гаранције) не изврши обавезу из уговора о реосигурању или саосигурању, у року не дужем од 120 дана, након што је друштво за осигурање извршило исплату штете.

(2) Износ банкарске гаранције најмање је једнак висини активе из члана 2. став 1. ове одлуке за коју се тражи сагласност за покриће техничких резерви, док рок важења гаранције треба да минимално покрије период у којем друштво за осигурање планира да користи активу из члана 2. став 1. ове одлуке као средство за покриће техничких резерви.

Члан 11.

(1) "Cut-through" клаузула у уговорима о ретроцесији представља одредбу на основу које друштво за осигурање стиче право директног обештећења од стране ретроцесионара у случају несолвентности реосигуравача.

(2) "Cut-through" клаузула у уговорима о ретроцесији сматраће се одговарајућом гаранцијом само уколико ретроцесионар/ретроцесионари посједују инвестициони рејтинг из члана 8. ове одлуке.

Члан 12.

У одређеним случајевима и уз адекватне остале гаранције Агенција може дати сагласност да друштво за осигу-

рање користи активу из члана 2. став 1. ове одлуке која пада на терет ретроцесионара са инвестиционим кредитним рејтингом, као средство за покриће техничких резерви, при чему је друштво за осигурање обавезно да достави потврду ретроцесионара о прихватању и висини учешћа у активи из члана 2. став 1. ове одлуке, те другу документацију коју захтијева Агенција у зависности од специфичности појединог захтјева.

Члан 13.

Поред документације из чл. 4, 5, 6, 7. и 9. ове одлуке, Агенција може да тражи, у случајевима када оцијени да је неопходно, и другу документацију потребну за утврђивање оправданости поднесеног захтјева друштва за осигурање.

III - РАЗГРАНИЧЕНИ ТРОШКОВИ ПРИБАВЕ

Члан 14.

(1) Разграничени трошкови прибаве осигурања који се признају као средство за покриће техничких резерви неживотних осигурања обрачунавају се, у складу са овом одлуком, примјеном:

а) обрасца РТП - Обрачун разграничених трошкова прибаве и

б) обрасца РТП-ТР - Разграничени трошкови прибаве који се признају као покриће техничких резерви неживотних осигурања.

(2) Обрасци РТП и РТП-ТР су саставни дио ове одлуке.

Члан 15.

(1) Код обрачуна разграничених трошкова прибаве неживотних осигурања Образац РТП попуњава се на следећи начин:

а) у колону 3 уноси се износ бруто фактурисане премије осигурања по врстама осигурања;

б) у колону 4 уноси се износ бруто преносне премије на дан обрачуна разграничених трошкова прибаве осигурања, израчунате у складу са правилником Агенције, којим се прописује начин обрачуна техничких резерви;

в) у колону 5 уноси се износ административних трошкова, који у смислу ове одлуке, обухватају:

1) трошкове амортизације и резервисања (рачуни групе 53),

2) трошкове материјала, енергије, услуга и нематеријалне трошкове, као и трошкове пореза и доприноса (рачуни групе 54), осим трошкова провизије (рачун 541),

3) трошкове зарада, накнада зарада и осталих личних расхода (рачуни групе 55), осим бруто примања радника запослених директно и искључиво на прибави осигурања;

г) у колону 6 уноси се износ финансијских и осталих расхода, који у смислу ове одлуке обухватају:

1) финансијске расходе (рачуни групе 56) умањене за износ финансијских прихода (рачуни групе 66), при чему се не признаје негативна разлика ове двије ставке,

2) расходе по основу отписа потраживања (рачун 576) умањене за износ наплаћених отписаних потраживања (рачун 675), при чему се признаје и негативна разлика ове двије ставке,

3) остале непоменуте расходе (рачун 579);

д) у колону 7 уноси се износ трошкова прибаве осигурања, који у смислу ове одлуке, подразумевају непосредне трошкове прибаве осигурања утврђене правилником Агенције који прописује начин обрачуна техничких резерви, тј. трошкове провизије (рачун 541) и бруто примања запослених непосредно и искључиво на прибави осигурања (дио групе рачуна 55);

ђ) колона 8 - Учешће бруто преносне премије у бруто фактурисаној премији (у %) представља количник износа из колоне 4 и колоне 3, при чему се укупно учешће бруто преносне премије у бруто фактурисаној премији рачуна као количник износа укупне бруто преносне премије (збир ко-

лоне 4) и износа укупне бруто фактурисане премије (збир колоне 3);

е) у колону 9 - Максимална стопа режијског додатка (у %), уноси се стопе максималног режијског додатка по врстама осигурања, утврђене актом пословне политике друштва за осигурање. Уколико је у претходних 12 мјесеци, у односу на дан на који се врши обрачун разграничених трошкова прибаве осигурања, извршена измјена стопе максималног режијског додатка код одређене врсте осигурања, уноси се нижа стопа режијског додатка;

ж) колона 10 - Дозвољени режијски додаток у бруто преносној премији представља производ износа из колоне 4 - Бруто преносна премија и колоне 9 - Максимална стопа режијског додатка (у %). Укупан износ дозвољеног режијског додатка у бруто преносној премији представља збир дозвољених режијских додатака по врстама осигурања;

з) колона 11 - Разграничени трошкови прибаве осигурања представља производ износа из колоне 7 - Трошкови прибаве осигурања и колоне 8 - Учешће бруто преносне премије у бруто фактурисаној премији (у %). Укупан износ разграничених трошкова прибаве представља збир разграничених трошкова прибаве по врстама осигурања.

(2) Бруто фактурисана премија осигурања из става 1. алинеја а), административни трошкови из става 1. алинеја в), финансијски и остали расходи из става 1. алинеја г) и трошкови прибаве осигурања из става 1. алинеја д) овог члана обухватају премију или трошкове обрачунате у претходних 12 мјесеци, у односу на дан на који се врши обрачун разграничених трошкова прибаве осигурања.

Члан 16.

Код обрачуна разграничених трошкова прибаве који могу да се признају као средство за покриће техничких резерви неживотних осигурања, Образац РТП-ТР попуњава се на следећи начин:

а) у ред 1 - Дозвољени режијски додаток у бруто преносној премији, уноси се износ укупног режијског додатка у бруто преносној премији, а што представља збир дозвољених режијских додатака по врстама осигурања (збир износа из колоне 10 Обрасца РТП);

б) ред 2 - Дио преносне премије намијењен покрићу административних трошкова, финансијских и осталих расхода, добије се на начин да се збир колоне 5 - Административни трошкови и 6 - Финансијски и остали расходи Обрасца РТП помножи са учешћем укупне бруто преносне премије у бруто фактурисаној премији (колона 8 Обрасца РТП);

в) ред 3 - Преостали дио преносне премије намијењен покрићу трошкова прибаве, представља разлику износа из реда 1 - Дозвољени режијски додаток у бруто преносној премији и реда 2 - Дио преносне премије намијењен покрићу административних трошкова и финансијских и осталих расхода Обрасца РТП-ТР, при чему се не признаје негативна разлика ове двије ставке;

г) у ред 4 - Разграничени трошкови прибаве осигурања, уноси се износ који представља збир колоне 11 - Разграничени трошкови прибаве осигурања из Обрасца РТП;

д) у ред 5 - Разграничени трошкови прибаве који могу да се признају као средство за покриће техничких резерви уноси се мања вриједност од износа из реда 3 - Преостали дио преносне премије намијењен покрићу трошкова прибаве или реда 4 - Разграничени трошкови прибаве осигурања Обрасца РТП-ТР.

Члан 17.

Износ из реда 5 - Разграничени трошкови прибаве који могу да се признају као средство за покриће техничких резерви Обрасца РТП-ТР представља максимално дозвољен износ разграничених трошкова прибаве осигурања који се користити за покриће техничких резерви неживотних осигурања, под условом да не прелази 10% укупних средстава за покриће техничких резерви.

18	Осигурање помоћи								
	УКУПНО								

Образак РТП – ТР

Назив друштва: _____

Разграничени трошкови прибаве који се признају као покриће техничких резерви на дан _____

Ред. бр.	Опис	Износ
1	2	3
1	Дозвољени режиски додаток у бруто преносној премији (Σ колоне 10 Обрасца РТП)	
2	Дио преносне премије намијењен покрићу административних трошкова и финансијских и осталих расхода (Σ колоне 5 Обрасца РТП+Σ колоне 6 Обрасца РТП+) x (Ред "Укупно", Колоне 8 Обрасца РТП)	
3	Преостали дио преносне премије намијењен покрићу трошкова прибаве (1)-(2)	
4	Разграничени трошкови прибаве осигурања (Σ колоне 11 Обрасца РТП)	
5	Разграничени трошкови прибаве који могу да се признају као средство за покриће техничких резерви (мањи износ од 3 и 4)	

Мјесто и датум: _____

Овлашћени актуар

Одговорно лице

Податке обрадио:

Име и презиме – потпис

Име и презиме – потпис

Име и презиме – потпис

На основу члана 190. став 1. Закона о општем управном поступку ("Службени гласник Републике Српске", бр. 13/02, 87/07 и 50/10), члана 7. став 2. алинеја 7. Закона о друштвима за осигурање ("Службени гласник Републике Српске", бр. 17/05, 1/06, 64/06 и 74/10), члана 2. и члана 6. у вези са чланом 13. Правилника о условима за стицање и повлачење звања овлашћеног актуара ("Службени гласник Републике Српске", број 57/06; у даљем тексту: Правилник), рјешавајући по захтјеву Сандре (Здравко) Дакић из Бање Луке, за издавање овлашћења за обављање актуарских послова, Агенција за осигурање Републике Српске (у даљем тексту: Агенција) д о н о с и

Р Ј Е Ш Е Њ Е

- Издаје се овлашћење за обављање актуарских послова Сандри (Здравко) Дакић из Бање Луке.
- На основу овог рјешења извршиће се упис у Регистар овлашћених актуара код Агенције за осигурање Републике Српске.
- Одређује се регистарски број уписа: РА-39.
- Ово рјешење објављује се у "Службеном гласнику Републике Српске".
- Ово рјешење је коначно.

Број: 05-529-1/14
27. јануара 2014. године
Бања Лука

Директор,
Божана Шљивар, с.р.

**Државна регулаторна комисија
за електричну енергију**

На основу чл. 4.2. и 4.7. Закона о преносу, регулатору и оператору система електричне енергије у Босни и Херцеговини ("Службени гласник БиХ", бр. 7/02, 13/03, 76/09 и 1/11), члана 33. Пословника о раду Државне регулаторне комисије за електричну енергију ("Службени гласник БиХ", број 2/05) и члана 55. став (7) Правилника о лиценцама ("Службени гласник БиХ", број 87/12), Државна регулаторна комисија за електричну енергију, на сједници одржаној 23. јануара 2014. године, д о н и ј е л а ј е

О Д Л У К У**О НАСТАВКУ КОРИШЋЕЊА ЛИЦЕНЦЕ**

1. Друштво ХСЕ БХ д.о.о. Сарајево, са сједиштем у Сарајеву, Булевар Меше Селимовића 16, власник лиценце за обављање дјелатности међународне трговине електричном енергијом, регистарски број: 05-28-12-184-22/12, од 31. октобра 2012. године, наставља са коришћењем раније

додијељене лиценце под истим називом, са сједиштем у Сарајеву, сада у Улици Алије Исаковића бр.1, уз неизмијењене услове лиценце.

2. Ова одлука ступа на снагу даном доношења и биће објављена у "Службеном гласнику БиХ" и службеним гласилима ентитета.

Образложење

Друштво ХСЕ БХ д.о.о. Сарајево, са сједиштем у Сарајеву, Булевар Меше Селимовића 16, власник је лиценце за обављање дјелатности међународне трговине електричном енергијом која му је издата Одлуком Државне регулаторне комисије за електричну енергију (у даљем тексту: ДЕРК), број: 05-28-12-184-22/12, од 31. октобра 2012. године, на период од 1. децембра 2012. године до 30. новембра 2017. године.

Власник лиценце је актом од 2. децембра 2013. године, заведеним под бројем: 05-28-13-63/10, од 3. децембра 2013. године, пријавио ДЕРК-у промјену адресе Друштва, са тражењем да се ови подаци измијене у службеним евиденцијама.

Пријава измијењених података поткријељена је и одговарајућом документацијом, те је увидом у Рјешење о регистрацији Општинског суда у Сарајеву, број: 065-0-Рег-13-003513, од 26. децембра 2013. године, утврђено да су у судски регистар поменутог Суда уписани подаци о новој адреси Друштва.

Поступак регистрације промијењених података о истом субјекту у одговарајућем регистру власника дозволе за обављање дјелатности снабдијевања електричном енергијом - дозволе II реда, у току је и код Регулаторне комисије за енергију у Федерацији БиХ.

Имајући у виду да се, сходно Правилнику о лиценцама, промјеном лиценце не сматра промјена назива, сједишта или адресе власника лиценце, а уважавајући чињеницу да промијењени подаци немају утицај на правни положај власника лиценце и даље несметано коришћење лиценце од стране истог правног лица, то је на основу члана 55. став (7) Правилника о лиценцама донијета одлука као у диспозитиву.

У складу са чланом 9.2. Закона о преносу, регулатору и оператору система у Босни и Херцеговини, против ове одлуке може се покренути поступак пред Судом Босне и Херцеговине подношењем тужбе у року од 60 дана од дана објаве ове одлуке.

Број: 05-28-13-63-14/13
23. јануара 2014. године
Тузла

Предсједавајући
Комисије,
Мирсад Салкић, с.р.

САДРЖАЈ

ВЛАДА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

130	Уредба о начину, поступку, роковима обрачунавања, плаћању и одгађању плаћања посебних водних накнада.....	1	149	Рјешење о допуни Рјешења о именовању чланова Управног одбора Јавне установе Музеј Републике Српске	14
131	Одлука број: 04/1-012-2-122/14	9		Рјешење број: 04/1-012-2-114/14	14
132	Одлука број: 04/1-012-2-137/14	9		Рјешење о постављењу вршиоца дужности помоћника министра за пружање стручних услуга у пољопривреди у Министарству пољопривреде, шумарства и водопривреде, број: 04/1-012-2-124/14.....	14
133	Одлука о давању сагласности на План утрошка средстава, број: 04/1-012-2-112/14	9		Рјешење о постављењу вршиоца дужности помоћника Министра за Ресор за правне послове у Министарству финансија Републике Српске, број: 04/1-012-2-172/14.....	14
134	Одлука о одобрењу пласмана средстава, број: 04/1-012-2-113/14.....	9		Рјешење о постављењу вршиоца дужности помоћника министра за високо образовање у Министарству просвјете и културе Републике Српске, број: 04/1-012-2-165/14.....	14
135	Одлука о утврђивању стандарда и критеријума за избор и именовање чланова Управног одбора ЈЗУ Болница "Свети врачевци" Бијељина	10		Рјешење о постављењу вршиоца дужности секретара у Министарству финансија Републике Српске, број: 04/1-012-2-173/14.....	15
136	Одлука о расписивању Јавног конкурса за избор и именовање чланова Управног одбора ЈЗУ Болница "Свети врачевци" Бијељина	10		Рјешење о разрјешењу вршиоца дужности директора Републичке управе за геодетске и имовинско-правне послове	15
137	Одлука о утврђивању критеријума за избор и именовање чланова Управног одбора Јавне установе "Спомен-подручје Доња Градина" Козарска Дубица - Доња Градина.....	11		Рјешење о постављењу вршиоца дужности директора Републичке управе за геодетске и имовинско-правне послове	15
138	Одлука о расписивању Јавног конкурса за избор и именовање чланова Управног одбора Јавне установе "Спомен-подручје Доња Градина" Козарска Дубица - Доња Градина.....	11		Рјешење о разрјешењу вршиоца дужности директора Републичког секретаријата за вјере	15
139	Одлука број: 04/1-012-2-140/14	12		Рјешење о постављењу директора Републичког секретаријата за вјере.....	15
140	Одлука о измјени Одлуке о давању сагласности на План утрошка средстава трансфера за ЈУ "Воде Српске" за 2013. годину ("Службени гласник Републике Српске", број 25/13).....	12		Рјешење о постављењу вршиоца дужности директора Републичког завода за заштиту културно-историјског и природног наслеђа	15
141	Одлука о измјени Одлуке о преносу права својине ("Службени гласник Републике Српске", број 87/12).....	12		Рјешење о именовању представника Фонда за реституцију Републике Српске а.д. Бања Лука у Скупштини друштва капитала "Саничани" а.д. Приједор	15
142	Рјешење о давању сагласности за закључење споразума о раскидању Уговора о концесији, број: 01-33-25656/08, од 13.11.2008. године, са концесионаром "Castellina Srpska" д.о.о. Модрича.....	12			
143	Рјешење о именовању чланова Радне групе за израду Закона о измјенама и допунама Закона о робним резервама	12			
144	Рјешење о именовању чланова Управног одбора Републичке агенције за развој малих и средњих предузећа	13			
145	Рјешење о именовању чланова Комисије за одрживи развој туризма	13			
146	Рјешење о именовању представника Републике Српске у делегацију Босне и Херцеговине за учешће на 58. засједању Комисије за статус жена Уједињених нација.....	13			
147	Рјешење о разрјешењу члана представника студената у Управном одбору Јавне установе Студентски центар Пале	13			
148	Рјешење о именовању члана Управног одбора Јавне установе Народно позориште Републике Српске	14			
				МИНИСТАРСТВО ИНДУСТРИЈЕ, ЕНЕРГЕТИКЕ И РУДАРСТВА	
			150	Правилник о извођењу рударских површинских радова.....	16
			151	Правилник о техничким нормативима за пројектовање, грађење, погон и одржавање гасних котловница	40
				АГЕНЦИЈА ЗА ОСИГУРАЊЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ	
				Одлука о начину коришћења одређених облика активе за покриће техничких резерви друштава за осигурање.....	59
				Рјешење број: 05-529-1/14.....	63
				ДРЖАВНА РЕГУЛАТОРНА КОМИСИЈА ЗА ЕЛЕКТРИЧНУ ЕНЕРГИЈУ	
				Одлука о наставку коришћења лиценце, број: 05-28-13-63-14/13.....	63
				ОГЛАСНИ ДИО	8 страна

